

✓

Собрание на Република Македонија

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

СТЕНОГРАФСКИ БЕЛЕШКИ

од Првото продолжение на 27-та седница на
Собранието на Република Македонија, одржана
на 4 декември 1991 година

Скопје, 4 декември 1991 година

СТЕНОГРАФСКИ БЕЛЕШКИ

од Првото продолжение на 27-та седница,
на Собранието на Република Македонија одр-
жана на 4 декември 1991 година

Седницата се одржа во сала 1, со почеток во 14,30 часот.

Седницата ја отвори и со неа раководеше Стојан Андов
претседател на Собранието.

И АНДОВ:

Продолжуваме со работа.

Ве известувам дека пратениците Ѓорѓи Бојковски, Димитар
ски и Љубослав Ивановски не можат да присуствуваат на оваа
седница од оправдани причини.

Констатираме дека на седницата присуствуваат мнозин-
ството пратеници и дека Собранието може полноважно да одлучува.

Нема да поминеме сега на 12-та точка, бидејќи извештаите
од комисиите уште не се дојдени, ќе расправаме кога ќе дојдат и
затоа минуваме на точката 13.

Предлог на закон за изменување и дополнување на Законот
за безбедност на сообраќајот на патиштата-

Предлогот на законот и извештаите на Комисијат аза
внатрешна политика и општонародна одбрана и на ЗПК ви се доставени,
односно поделени.

Отворам општ претрес.

Молам кој бара збор?

СИМЈАНОВСКИ:

Почитувано претседателство, почитувани пратеници
на почетокот на мојрата дискусија, морам да кажам пофални зборови
за овој закон, да ви свртам вниманио да го поддржиме неговото

донесување за проблематиката која ја разработува претставува доста позитивна работа, што се однесува до приватизацијата во овие новонастанати односи. Но овој Закон има една негативна страна, која се однесува на членовите од 86 до 90 каде се дадени казните што се однесуваат во овој Закон.

Имено, овој Закон е лекче во процедура 6 месеци така да сумите кои се дадени не одговараат на вистинската вредност која треба да ја кажат тежината на казните. Тоа е единот елемент.

Втор елемент ако се гледа повнимателно ќе се забележи дека овие казни во стварност се врши деминација на казните од стари динари во нови, што кажува овој Закон дека до сега не е сменет новке од 2 години, поточно од последната деминација на динарот, што укажува на една величина дека овие цени се навистина нереални за денешните услови. Затоа предлагам ова Собрание да донесе заклучок, бидејќи форма на амандман не е можна, така што овде казнените одредби се дадени по неколку членови, а овој закон претставува составен дел на Законот за патен собораќај, така да се најде форма да се овозможи на Владата на Република Македонија да овозможи еден автоматизам, усогласување на казнените одредби во овој закон, бидејќи амандманска форма не е можна да се изработи. Исто така, овој автоматизам добро би било да се спроведе за сите наредни закони во кој има казнените одредби.

СТОЈАН АНДОВ:

Дали некој друг бара збор? Никој)

бидејќи никој друг не бара збор, го заклучувам општиот претрес.

Отворам претрес по текстот на Предлогот на закон.

Ве известувам дека ЗПК поднесе амандмани на членовите 13,17,42 став 2, 47, 48 став 2, 54,55,69, 81,33,80,92 став 1 93, став 1, 49 став 1 и 95 став 1, а пратеникот Гоце Андовоски поднесе амандман на член 190 став 2 со кој се согласил претставникот на предлагачот и тие стануваат составен дел на текстот на предлогот на законот.

Комисијата за внатрешна политика и општонародна одбрана исто така поднесе амандмани на членот 57 и членот 58 со кој се согласил претставникот на предлагачот и стануваат составен дел на текстот на Предлогот на законот.

Законоавно-правната комисија поднесе амандман на член 35 став 5 со кој не се согласил претставникот на предлагачот.

Отворам претрес по амандманот на член 35 став 5 поднесен од ЗПК.

Молам, кој бара збор? (никој)

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам претресот по амандманот 35 став 5.

Амандманот го ставам на гласање.

Кој е за, молам да крене рака. (40 пратеници)

Кој е против? (никој)

Кој се воздржува? (34)

Според тоа Амандманот не е усвоен.

Продолжуваме со претрес по текстот на Предлогот на законот.

Молам, кој бара збор? (никој).

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам претресот по текстот и Предлогот на закон го ставам на гласање,

Кој е за, молам да крене рака. (87)

Дали има некој против? (нема)

Дали некој се воздржува од гласање? (Никој)

Констатирам дека Собранието го донесе Законот за изменување и дополнување на Законот за безбедност на собораќајот на патиштата.

Минуваме на 14-та точка - Предлог на закон за изменување и дополнување на Законот за редовните судови.

Предлогот на законот и извештатите на Комисијата за внатрешна политика и општонародна одбрана и ЗПК ви се доставени, односно поделени.

Отварам општ претрес.

Молам кој бара збор? (никој)

Бидејќи никој не бара збор го заклучувам општиот претрес.

Отворам претрес по текстот на Предлогот на закон.

Пратеникот Тодор Петров поднесе амандмани за внесување на нов член 8-а и за внесување на нов член 12-а-

Комисијата за внатрешна политика и општонародна одбрана и ЗПК ги поддржаа амандманите поднесени од пратеникот Тодор Петров, а претставникот на предлагачот се согласил и тие се составен дел на текстот на Предлогот на закон.

Молам, кој бара збор? (никој)

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам претресот по текстот и Предлогот на законот го ставам на гласање.

Кој е за, молам да крене рака? (86)

Дали има некој против? (никој)

Дали некој се возержува од гласање? (2)

Констатирам дека Собранието го донесе Законот за изменување и дополнување на Законот за редовните судови.

Минуваме на точката 15 - Предлог за донесување на одлука за отстранување на фотографиите на Јосип Броз Тито, Гоце Делчев и Никола Карев од салите каде заседава Македонскиот Парламент и неговите работни тела, со Предлог на одлука.

Предлогот за донесување на одлуката, со Предлог одлуката и извештаите на Комисиите за општествено политички систем ЗПК и Комисијата за внатрешна политика и општонародна одбрана, како и Мислењето на Владата на Република Македонија ви се доставени, односно поделени.

Отворам претрес.

Молам кој бара збор? (никој)

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам претресот

Предлог-одлуката ја ставам на гласање.

Кој е за, молам да крене рака? (88)

Дали е некој против? (никој)

Дали некој се воздржува од гласање? (3)

Констатирам дека Собранието ја донесе Одлуката за отстранување на фотографиите на Јосип Броз Тито, Гоце Делчев и Никола Карев од салите каде заседава Македонскиот Парламент и неговите работни тела.

По повод донесувањето на Одлуката за отстранување на фотографиите на Јосип Броз Тито , Гоце Делчев и Никола Карев од салите каде заседава Парламентот и неговите работни тела, Комисијата за внатрешна политика и општонародна одбрана и ЗПК и Комисијата за општествено политички систем му предлагаат на Собранието да го усвои следниот заклучок:

1. Собранието ја задолжува Владата на Република Македонија со соодветен акт да го регулира ова прашање кое ќе се реализира во републичките органи, организации и јавните служби во Републиката.

2. Овој Заклучок да се достави до Владата на Република Македонија.

Кој е за предложениот заклучок, молам а крепе рака? (89)

Дали е некој против? (не)

Дали некој се воздржува од гласање? (4)

Констатирам дека Заклучокот го усвои Собранието.

Минуваме на точката 16 - Предлог на одлуки за определување исклучителна старосна пензија.

Предлогот на одлуките и извештаите на ЗПК и Комисијата за труд и социјална политика Вис е доставени, односно поделени.

Отворам претрес.

Молам, кој бара збор? (никој)

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам претресот.

Предлогот на одлуките го ставам на гласање.

Кој е за, молам да крене рака? (78)

Дали има некој против? (нема)

Дали некој се воздржува од гласање (никој)

Констатирам дека Собранието ги донесе одлуките за определување исклучителна старосна пензија.

Минуваме на точката 17 - Предлог на одлука за гаранција на Република Македонија по кредитот од договорот за заем (III Д-Проект-транс југословенски железници).

Предлогот на одлуката и извештаите на Комисијата за финансирање и буџет и ЗПК ви се доставени односно поделени.

Отворам претрес, молам кој бара збор? (никој)

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам претресот.

Предлогот на одлуката го ставам на гласање.

Кој е за, молам да крене рака. (77)

Дали има некој против? (не)

Дали некој се воздржува од гласањето? (1)

Констатирам дека Собранието ја донесе Одлуката за гаранција на Република Македонија по кредитот од договорот за заем (III Д-Проект-транс југословенски железници).

Минуваме на точката 18 - Предлог на одлука за изменување на Одлуката за намена на приходите на Народната банка на Македонија остварени на сонво на камати на кредити од примарна емисија.

Предлогот на одлуката и извештаите на ЗПК, Комисијата за финансирање и буџет, ви се доставени, односно поделени.

Отворам претрес.

Законодавно-правната комисија поднесе амандмани на преамбулата, ансловот и на членовите 1 и 2 со кој се согласил претставникот на предлагачот и тие се составен дел на текстот на Предлогот на одлуката.

Мола, кој бара збор? (никој)

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам претресот.

Предлогот на Одлуката го ставам на гласање.

Молам кој е за Предлогот на одлуката нека крене рака? (81)

Дали има некој против? (1)

Дали некој се воздржува од гласање? (3)

Констатирам дека Собранието ја донесе Одлуката за изменување на Одлуката за намена на приходите на Народната банка на Македонија, остварени по основа на камати на кредити од примарната емисија.

СТОЈАН АНДОВ:

Преминуваме на 19-тата точка - Одлука на Уставниот суд на Македонија со која се утврдува дека член 128 од Законот за внатрешни работи ("Службен весник на СРМ" број 37/80, 24/88 и 36/91) не е во согласност со Уставот на Република Македонија.

Одлуката на Уставниот суд, извештаите на Комисијата за внатрешна политика и општонародна одбрана и Законодавно-правната комисија Ви се доставени односно поделени.

Отворам претрес.

Молам, кој бара збор? (Никој)

Бидејќи никој не бара збор го заклучувам претресот.

Врз основа на мислењата и предлозите на работните тела на Собранието му предлага да го усвои следниот Заклучок.

1. Собранието ја разгледа Одлуката на Уставниот суд на Македонија со која се утврдува дека член 128 од Законот за внатрешни работи ("Службен весник на СРМ" број 37/80, 24/88 и 36/91) не е во согласност со Уставот на Република Македонија.

2. Собранието ја задолжува Владата на Република Македонија членот 128 од законот за внатрешни работи да го усогласи со одредбите на новиот Устав на Република Македонија, при што да го има предвид укажувањето на Уставниот суд на Република Македонија.

3. Овој Заклучок засдно со извештаите на работните тела на Собранието на Република Македонија да се достави до Уставниот суд на Република Македонија и Владата на Република Македонија.

Кој е за предложениот заклучок, молам да крене рака?

84 пратници гласаа за заклучокот.

Дали има некој против? (Нема)

Дали некој се воздржува од гласање (Никој)

Констатирам дека предложениот заклучок е усвоен.

Преминуваме на 20-та точка - Одлука на Уставниот суд на Македонија со која се утврдува дека членовите 296-а и 296-в од Законот за државната управа во време на нивното важење не биле во согласност со Уставот на Република Македонија и членовите 239 и 241 од Законот за органите на управата не се во согласност на Република Македонија.

Одлуката на Уставниот суд, извештаите на Комисијата за општествено политички систем и Законодавно-правната комисија, како и мислењето на Владата на Република Македонија Ви се доставени односно поделени.

Отворам претрес.

Молам, кој бара збор? (Никој)

бидејќи никој не бара збор, го заклучувам претресот.

Врз основа на мислењето и предлозите на работните тела на Собранието му предлагам да го усвои следниот заклучок:

1. Собранието ја разгледа одлуката на Уставниот суд на Македонија со која се утврдува дека членовите 296-а и 296-в од Законот за државната управа во време на нивното важење не биле во согласност со Уставот на Република Македонија и членовите 239 и 241 од Законот за органите на управата не се во согласност со Уставот на Република Македонија.

2. Со оглед на тоа што одредбите на членовите од 239 до 241 од Законот за органите на управата престануваат да важат на 31 декември 1991 година, Собранието ја задолжува Владата на Република Македонија и да подготви и на Собранието да му достави Закон за изменување и дополнување на Законот за органите на управата во нај-кус можен рок.

3. Овој заклучок, заедно со извештаите на работните

тела на Собранието на Република Македонија, да се достави до Уставниот суд на Република Македонија и до Владата на Република Македонија.

Молам, кој е за предложениот заклучок, да крене рака.

85 пратници гласаа за Заклучокот.

Дали има некој против? (Нема)

Дали некој се воздржува од гласање? (Никој)

Констатирам дека предложениот заклучок е усвоен.

Преминуваме на 21-та точка - Анализа на вкупните состојби и проблеми во аграрот во периодот од 1986 до 1990 година, со предлог на мерки.

Анализата и извештаите на Комисијата за финансирање и буџет и на Комисијата за земјоделство и шумарство, и Комисијата за стопанство, како и Предлогот на заклучокот Ви се доставени донесоно поделени.

Отворам претрес.

Молам, кој бара збор?

Има збор пратникот Трајан Мицевски како известител на Комисијата.

ТРАЈАН МИЦЕВСКИ:

Почитувано претседателство, дами и господа пратници, можам да му се заблагодарам на овој Парламент во мое име и во името на сите што веќе после толку напорна политичка работа на овој Парламент дојде време да можеме да се зафатиме со проблемите кои го очекуваат нашето стопанство и од денес посакувам најубаво да се донесуваат одлуки и прописи во интерес на унапредувањето на нашето стопанство.

За таа цел, сакам нешто да кажам во однос на анализата за аграрот, со тоа што досега е констатирано дека земјоделството беше

многу запоставено, особено во неговите заштитни стратешки цени, така што секогаш го доведуваме во многу незавидна положба со другите производи, а особено со репроматеријалите и другите животни стандарди кои се потребни на земјоделците како граѓани.

Можам да констатирам и тоа дека земјоделството е толку запоставено, затоа што јас сметам дека нема да ми забележи на Владата ни министрите дека Министерството за земјоделство се гледа дека беше запоставено и по тоа што беше сместено во најнеповолна зграда во однос на другите министерства кои се сместени во убави палати. Сметам дека тоа не треба да биде така понатаму.

Второ, сметам дека и министерот за земјоделство и шумарство во слободните денови направи доста обиколки и разговори со стопанственици од земјоделството и со индивидуални производители од сите реони во републиката, вклучувајќи ги сите општини како, Битола, Гевгелија, Струмица, Кавадарци и други. Може би и неговото мислење ќе го слушнеме во каква положба се наоѓаат земјоделците особено во овие последни години.

Особено оваа година од вкупните заштитни цени во 91 година, стратешките цени за печаницата, шеќерната репка, сончогледот, грозјето тутунот и други производи се толку минимално платени со тоа што сите земјоделци, вклучувајќи ги и земјоделските стопанства се доведуваат во состојба да не бидат рентабилни, неможат да ги покријат уложените средства со одредените цени. Затоа, индивидуалните земјоделци претрпија голем пораз околу обработката, оваа година, не се во состојба да ги изораат сите површини, со тоа што не им се рентира, а друго и тие што се изорани и посеани од скалите цени, од нееднаквоста на паритетот на цените не се употребени потребните есенски губриња така што оваа година сакале или не сакале оваа година иако е добра година може би ќе дочекаме уште послаб род со тоа што

не се употребени потребните агротехнички мерки. Сиогурен сум дека тоа е сторено и во земјоделските стопанства со немање на средства - исто така е сторено и во земјоделското стопанство, посеани се пченицата и другите култури без употреба на овие средства односно некаде се употребени, а некаде не, така што и кај нив ќе се очекува род помал отколку што треба да се очекува со преземените агротехнички мерки.

Јас сакам само да илустрирам неколку диспаритети на цените. Сметам дека со откупната цена - да почнеме со пченицата - со четири динари од килограм и најмалку не може да се з адволат потребите односно вложените средства а камо ли да им останеше за другите раобти. Овде можеби ќе стане збор дека данокот е мал. Не велам дека данокот е голем, не влијае данокот на цените, туку диспаритетот на цените го прави сето ова уназадубање на земјоделството, со тоа што на пример еден земјоделец за своите потреби ако треба да дојде во Скопје да спие во Хотел треба да донесе четиристотини килограми пченица за едно спиење во Хотел, бидејќи хотелското спиење чини 1500 динари, а пченицата е 4 динари. Или ако е производител на индустриски домати треба да донесе 1000 килограми домати за да спие во хотел. Тоа значи една приколка производи за едно спиење. Видте колку диспаритетот е неповолен!

Затоа, предлагаме на ова Собрание преку Комисијата за земјоделство и шумарство да се изврши корекција на цените во стратешките производи и тоа кај пченицата, шекерната репка, сончогледот, тутунот, грозјето, а јас го предлагав во Комисијата и индустрискиот домати, каде што има направено договори, меѓутоа да бидам јасен тоа не помина на Комисијата, а би требало и тој да влезе затоа што тоа не е домати кој го садат за широка потрошувачка, на цените на пазарот се крваат и спуштаат, ова е исклучиво индустриски домати со договор

со Стопанската организација каде што исклучиво се носи за преработка во конзервните фабрики.

Заради ова Комисијата во заклучоците го предлага следното.

Во точката 5. да се додаде уште една алинеја со која се бара продадените производи во други републики што побрзо Владата да преземе мерки за прибирање на средствата и се вели до крајот на 15 декември, особено во Словенија, затоа што е изменета валутата и како би се наплатиле тие производи за кои словенечките претпријатие должат на стопанствениците во Македонија.

Исто така, Комисијата предлага во заклучоците во точката 6 да дојде нов заклучок, кој ќе гласи: Заради изразениот неповолен паритет на ците на овие стратешки производи на пченицата, сончогледот, лежерната репа, грозјето, да се зголеми од вкупната цена за 91 година 50%. Исто така, да се зголеми цената на производството на тутунот од сегашната откупна цена за најмалку 50%.

Од каде ќе се обезбедат средства за оваа наплата? Тао сакам да го потенцирам од името на Комисијата и од мое лично име како пратеник дека може да се изнајдат средства брзо и не така тежок начин, со тоа што од откупот на пченицата, прво со пченицата ќе почнам, до сегашниот момент, тие го поскалија 2-3 пати лебот и со тоа пченицата за еден килограм леб сега е 30 динари, за тоа што оној леб што го има не е од еден килограм туку од 650 грама, а од вкупната цена е 4 динари, голема е разликата од одкупната до малопродажната цена. Предлагаме од оваа малопродажна цена да се издвојат средства по еден динар од килограм и тоа не за цела година. Да речеме, во Македонија јас не знам колку се произведува но од прилика се произведува околу еден милион килограми леб дневно. Ако од 1 милион килограми леб произведени во денот пресметаме еден динар да оди за подобрување и исплата на оваа разлика

што ја предлагаме, тоа значи во денот би се собрле 1 милион динари, за 10 дена десет милиони динари, а за 2-3 месеци би се собрал потребниот износ на средства за исплата на цената откупена пченица.

Исто така, кога станува збор за шекерната репка, појзината откупна цена е еден динар, а од 100 килограми репка се добива просек 15 килограми шекер. По цена од 38-40 динари шекер по килограм, 100 килограми репа нека се откупува за 100 динари, а еден килограм чини 600, 700 или 800 динари. Сметам дека и тука од ова преработувачка може да се издвои по еден динар за неколку месеци, за два три месеци и пак би се собрале средства за отплата на откупената репка.

Истото треба да важи и за откупениот сончоглед. Во времето на откупот на сончогледот цената на маслото беше до 35 динари, а сега е 100 динари. Значи, истото треба да важи за овој диспаратот, да се издвојува по еден динар од килограм и би се добил износот потребен за овие 50%, што треба да го добијат индивидуалните и другите земјоделци вработени во земјоделството.

Истото тоа се предлага за тутунот и за пченката, а јас велам, иако тоа не е внесено во заклучоците, а по мое мислење и индустрискиот домат треба да влезе тука, исто така, исплатата да се врши од преработувачките капацитети, од малопродажната цена. Со ова јас не сакам да ве убедувам, сите вие знаете, тука има доста стопанственици што работат и во земјоделството дека не е мал бројот на индивидуалните земјоделци, но многу поголем е бројот на земјоделците кои живеат и работат во земјоделските стопанства како ЗИК "Пслагонија" "Струнничко Поле" и други. ако вака останат, јас ве уверувам дека ЗИК "Пслагонија" би дошол под стечај и не ќе може да исплати.

Затоа, предлагам овие минимални разлики што ги бараме, 50%, а јас велам дека и 100% ако се исплатеше не ќе беше голема разликата и не ќе создадеме од нив газди, ами само ќе ги покриеме трошоците.

Затоа, му предлагам на овој Парламент еднаш да обрне поголемо внимание на аграрот, како што постојано зборуваме - аграрот, аграрот, аграрот, но да не биде само зборување и анализа и велиме преземање конкретни мерки. Велиме презедовме мерки - а, брр, какви мерки, не треба мерки, сака вака! Ова да се стори, па тогаш може да се тргне напред. Конкретните мерки да важат за наредните години и тие да се реализираат на дело, а не да велиме презедовме конкретни мерки. Презедовме, но што сторијме од тие конкретни мерки, дали се реализирани? Затоа вслам сега ова да се усвои како што е предложено од Комисијата и другите комисии а за наредните години за 1992 година преземените заклучоци и конкретни мерки да се насочат во дело за подобрување на аграрот во нашата Република.

СТОЈАН АНДОВ:

Има збор Ристо Стаменов.

РИСТО СТАМЕНОВ:

Господо пратеници земјоделците од Струмичко ме задолжија пред овој Парламент да ги пренесам нивните маки и тешкотии, а јас сум длабоко убеден дека истите маки и тешкотии ги имаат и ги мачат земјоделците во цела Република Македонија. Како што знаете оваа година беше родна. Земјоделците не го штедеа својот труд и репроматеријалите, а природата им беше наклона и се роди жито, јаболка, бостан, пиперки, гројзе, ориз, тутун и друго. Во такви прилики би требало да има и задоволство од така богатиот род. Меѓутоа, за жал, се случува обратното. А зошто? Затоа што дел од тој богат род остана во нивите, како што беше случајот со фиферонките и други земјоделски производи. Еден дел се продаде на претпријатијата но по многу ниски цени, од кои земјоделците не можат да ги покријат потрошените репроматеријали. А да биде трагедијата уште поголема, поголемиот дел од претпријатијата немаат пари да им ги исплатат средствата за откупените производи. Земјоделците за своите производи добиваат наместо пари цемент, жлеззо, брашно, шеќер и други производи. Нашите земјоделци се помирија и со тоа. Меѓутоа, нивните nevoљи со тоа не престанаа, бидејќи сега се појавува државата преку Управата за приходи и таа бара да си ги собере своите пари. Земјоделците немаат пари и не можат да си ги платат обврските за данок, за пензиско осигурување, за здравствено осигурување, а обврските за здравствено осигурување и пензии во споредба со минатата година се поголеми за 13 пати. Во исто време цените на одредени земјоделски производи се или исти или се зголемени за еден пат, додека кај градинарските култури се на-

малени за три пати. Само за пример пиперката во 1990 година се откупуваше за 21 динар или за 3 марки, а истата таа пиперка и со подобар квалитет или воопшто не се откупи или се откупувале за 7 динари или 1 германска марка. Земјоделците на Управата за приходи им ги нудат кантарските белешки, железото, цементот и другите стоки што ги добиле како замена за своите производи. Меѓутоа државата бара пари, динари. А поради тоа што овие "непослушни граѓани" навреме не ги измируваат своите обврски према својата држава, патем да напоменаам дека на 8 септември овие граѓани гласаа 95% за неа, им прави попис и секој даночен обврзник го товарат уште со 5 илјади динари трошоци за извршениот попис. На земјоделците им остана последната надеж со продажбата на тутунот дека ќе дојдат до толку потребните динари со кои ќе можат да си ги платат обврските спрема својата македонска држава. Меѓутоа, и тука се излажаа, бидејќи за илјада килограми тутун добиваат 40 илјади динари, што преведено на македонски јазик значи една месечна плата на директор на монопол. За производство на илјада килограми тутун се потребни 4 работника да работат од 4-5 месеци. Нашите земјоделци не се лутат на односот на претпријатијата за откуп на тутун, бидејќи сметаат дека во пазарното стопанство ќе можат својот производ во рамките на својата држава да го продаваат на она претпријатие за откуп на тутун кое ќе им даде најсоодветна цена. Меѓутоа, тука се појави пак државата со својата сила полицијата и инспекцијата на "непослушните граѓани" кои не сакаат својот полугодисен труд на своето четири члено семејство да го дадат за една месечна плата, им го конфискуваат тутунот, без никаква надокнада. Затоа нашите земјоделци се лутат на својата држава и бараат од таа своја држава да им обезбеди рамноправен однос со другите производители и да ги заштити од монополските организации како што се "Јуротутун",

"Електродистрибуција", "Водостопанство" и "Здравство". Нашиот земјоделец знае дека не му се заверува здравствена акциза ако не го плати данокот, здравствениот придонес и пензиското осигурување. И во тој случај тој се лекува приватно, но тој не може да свати цела година да се лекува приватно, како може идната година од него да се бара да го плати долгот спрема здравството, кога тој не направил никаков трошок. Исто така, тој се прашува зашто треба да плаќа по 70 илјади динари за приклучок за струја кога тој уредно на Електродистрибуција ги плаќа сите обврски за потрошената струја. Ова се дел од маките и проблемите што ги мачат и загрижуваат нашите земјоделци. И тие за последен пат молат државата сериозно да се позабави со пивните пиволји бидејќи во спротивно тие ќе престанат не само да ги плаќаат своите обврски, бидејќи немаат средства, туку ќе престанат и да произведуваат, односно ќе ја прекинат репродукцијата. А прекинувањето на репродукцијата во земјоделството, господа, значи катастрофа за државата.

СТОЈАН АНДОВ:

Има збор господинот Масалковски.

ФЛОРЕ МАСАЛКОВСКИ:

Почитувани пратеници општината Битола според производните потенцијали на аграрот и оствареното производство со години на ред води главен збор во обезбедување со храна на Република Македонија. Од земјоделските ораници кои што се простираат на околу 54 илјади хектари, скоро секоја година се собираат 1/3 од вкупното републичко производство на пченица, 2/3 шеќерна рска, 2/3 маслодајна култура, поголеми количини од производство на млеко и месо и многу други селско-стопански производи.

Во големата аграрна битка за остварување на ова стратешко производство за македонскиот пазар се вклучени над 30 илјади работници во приватниот и во општествениот сектор. Меѓутоа, и покрај овие добри податоци за производствените резултати на битолските земјоделци, низ битолските села и натаму процесите на раселување на селата се присутни скоро во секоја средина. Селата се повеќе стареат, а младите се помалку се врзуваат за селото и за неговите производни капацитети. На прагањето зошто битолските села брзо остареа, односно останаа преполни со стари, изнемоштени селани кои се неспособни за никакво земјоделство и сточарство, а младите бегаат од нивната средина како баволот од крстот и земјата остава необработена, постојат повеќе одговори. Меѓутоа позначајни се лошата аграрна политика кон селото, диспаритетот на цените на земјоделските производи и репроматеријали, ниските откупни цени на сите земјоделски производи, несигурниот пласман на селско-стопанските производи, недостигот на современа организација на земјоделското производство, нерешените социјални и економски статуси на земјоделците, нееднаквиот третман на приватните земјоделци со земјоделците од државниот сектор, на планот на кредитирањето на производството, премиите, регресите, субвенциите и даночните олеснувања и уште низа други прашања. Овие и уште многу други проблеми како што се нерешените прашања од областа на комуналиите се причина за брзото стареење на селата од кои на секој стоти младинец само два се врзуваат за селото, бегаат од земјоделското занимање, заради тоа што е најтешко, најлошо и најнесигурно занимање за пристосен живот. Меѓу 48 занимања што се анкетирани за својата популарност земјоделското се најде на 47 место. Од земјоделецот остана само чистачот на улицата.

Во последните неколку години заради ниските откупни цени на пшеницата, сончогледот, шеќерната репка и тутунот и политиката

на државата, цените на овие производи да бидат под нејзина контрола и тие да бидат стожер на стопанската и социјалната стабилизација, нивното производство го турна во голема неизвесност. Со четири динари за килограм ченица, 8,5 динари за кило сончоглед и по 1 динар за килограм пшерна рена, со вакви цени е завршен годинашниот откуп на овие култури, во селото нема услови за живот.

Со политиката да се дадат 9 килограми жито за 1 литар масло, 3 вреќи жито за 1 вреќа минерално ѓубриво или 4 вреќи жито за 3 килограми прашак за перење е страм и грев за нејзиниот производител. Поииските цени на овие стратешки производи, битолските земјоделци се најдоа во состојба да не знаат како да ја преживеат годината до новата жетва. А таа до година може да биде најслаба зашто сеидбата се изведе без минерално ѓубриво, без квалитетно семе и без квалитетна обработка на земјата. Во приватниот сектор наместо 2 илјади тони ѓубриво, 2 илјади тони семенски материјал, есенва се употребни само 100 тони ѓубриво и 700 тони квалитетно семе. Откупните цени на житото ги натераа земјоделците да се откажат од агротехниката што нуди добра жетва. Напоредно со ниските откупни цени на овие култури и високите цени на сите репродуктивни материјали во тешка состојба се најде и сточарството. Прочуените битолски мини фарми, мини краварски фарми со откупни цени на млекото 10 динари од литар или 3 литри млеко за литар пиво, брзо ќе отидат во кланица. Згора на сето тоа и скапата добиточна храна за сточарите, скоро една година нема пресија. Никој не знае каде се наоѓаат републичките средства за оваа намена. Ние живееме и од овчарство. Сега и од него се бега. Да има купци ќе се преполоват сите стада. Се знае зошто. Откупната цена на млечните јагниња 3 години не е мрдната од 60 динари за килограм. За овчарите како да нема вртоглава инфлација. Денеска на битолскиот

добиточен пазар овците се купуваат по 25 динари килограм, а волната по 18 динари. И едното и другото нема кој да ги купи. И додека земјоделските производители без кои не може да се замисли ниту една македонска трпежа како и земјоделското производство без кое не може да се замисли македонската трпежа се наоѓа во безизлезна економска состојба, земјоделските давачки за даноци од земјоделска дејност, здравствено и пензиско осигурување, давачки за наводнување, одводнување, растат со невидено темпо. Битолските земјоделци оправдано се прашуваат со каква смелост и економско оправдување во 1990 година во нашата Република се зголеми катастарскиот приход за 13,5 пати. Со што и од каде да се платат давачките - се прашуваат земјоделците, и како да се избегнат заканите за присилна наплата на овие давачки од надлежните органи и институции.

Битолските земјоделци сметаат дека присилната наплата со пленидба на разни стоки не е својствено на младата македонска демократија. И таа не треба да има поддршка од Републичките власти. Во спротивно има најави од земјоделците дека тие сами ќе се организираат против пленидбата на стоката за подмирување на овие давачки. Земјоделците бараат корекција на цените на пленицата, сончогледот, шеќерната рска, тутунот и млекото од родот 1991 година. Потоа преиспитување на давачките по сите основи, сигурен откуп и пласман на нивните земјоделски производи, социјална помош за старите и изнемоштени земјоделци. За овие проблеми на земјоделците мора да се најде брзо решение. Земјоделците не бараат ништо повеќе, туку бараат да им припадне само она што е нивно.

Јас ги поддржувам заклучоците, мерките во Анализата и заклучоците што ни се доставени за усвојување од ова Собрание со тоа што го поддржувам пратеникот Мицевски во заклучокот каде што се зборува за диспаритетот на цените на земјоделските производи се

наброени да изнесува најмалку 20% од цената што е исплатена за оваа година на тие производи што се наброени таму.

СТОЈАН АНДОВ:

Има збор господин Симон Наумовски.

СИМОН НАУМОВСКИ:

Почитувани пратеници проблемите во аграрот во Републиката се присутни и нерешени 3 години напозад. Решавани се на повеќе наврати, а ретко во некоја област и квалитетно разрешени. И временските прилики во последниве 2-3 години воопшто не ни беа наклонети во оваа област. Последниците од нив уште долго време ќе се чувствуваат. Едно од клучните нерешени прашања во оваа област е секако прашањето на продуктивноста на трудот, кое прашање е од интересен карактер, прашање кое одамна требаше да се реши во претпријатијата. Останато е без решение во многу средини. Штета, јас немам намера околу тоа да зборувам оти сметам, освен спомнувањето од оваа говорница, нема потреба да се губи време расправајќи по него овде. Овој Парламент не може да биде виновен за неговото досегашно неразрешување.

Со дискусијава имам намера прво да кажам како се решава ова прашање во високо развиените земји и да предложам неколку мерки кои можат да помогнат во натамошното решавање на проблемите од оваа област.

Решавањето на проблемите од оваа област никогаш не смее да излезе од рамките на крајната определба. А таа е да успешно нешто биде решено само ако е гарантирано и обезбедува доход, работи акумулативно и без товар на општеството. Девизата да се произведува за да се има, без водсње сметка за производствената цена и доходот, времето одамна ја има згасно.

Клучот на решавањето на проблемите од оваа област го гледам во изнаоѓањето на брзи и квалитетни решенија во следните три области или проблеми:

Прво, во зголемувањето на количинското производство и приносите по единица површина.

Второ, во правилното одредување на прелерманите и субвенциите што се даваат на земјоделските, прехранбените и тутунските производи во Републиката, и

Трето, во исправното дефинирање на гарантираните откупни цени.

Додека решавањето на првиот проблем е во надлежност на стручните екипи во претпријатијата, решавањето на вториот и третиот проблем е во основа и во рацете на Владата. Досегашните искуства во Југославија покажуваат дека учеството на субвенциите во општествениот производ издвоени за оваа намена во Југославија, во 1988 година биле за 2 пати, а во 1989 година за скоро 4 пати помали во однос на учеството на субвенциите на општествениот производ на развиените земји од Запад. Или тоа погледнато по хектар во 1988 година биле за 2,7 а во 1989 година за 4 пати помали во Југославија во однос на високо развиените земји на Запад. Ова покажува дека износот на стимулирањето во извозот на овис производи во високо развиените земји од Запад е за скоро 4 пати по обем поголемо отколку она што се чини кај нас и кое, за жал, вакво некое приметно зголемување на овој план е направено дури во претходната 1990 година. Ова е очигледен пример зашто земјите од високо развиените подрачја на Европа имаат вишок на производи и вишок на серија земјоделски и прехранбени производи.

Улогата на прелерманите или заштитните дацбини при увозот на исти такви производи е да ја изедначи разликата меѓу цената

која е заштитена на домашниот пазар и цената на други земји од кои се врши увозот, на Запад се утврдуваат дневно, седмично, петнаесто-дневно и т.н. во зависност од потребите. Во високо развиените земји околу 75% од домашното производство е опфатено со такси прелер-мани, субвенции и слично, сè со цел да се заштитат домашните цени. Основните извори на средства за субвенции во земјите на ОЕЦД се од средствата на даноците, од издвојувањата од потрошувачите преку цените и од јавните издвојувања. Кај нас издвојувањата за вакви средства, мислам на Југославија се врши само преку потрошувачите, односно цените и многу малку преку средствата од даноците.

Еве неколку показатели преку една табела од кои сакам да презентирам колку сè се издвоени годишно средства во 1989 година за субвенции во некои земји членки на ОЕЦД и Југославија, воедно и податоци на извори на средства за субвенции во 1989 година и во некои развиени земји и во Југославија.

За субвенции во 1989 година во Југославија ако е издвоен дел од 1,7, во САД 67,2 во Јапонија 57,8 а во членките на Европската економска заедница, кои се 12, некаде околу 97. Очигледно е каква е разликата во висината на субвенциите што се издвојуваат во тие високо развиени земји и кои што имаат такво изобилство на прехранбени и земјоделски производи.

Изворот на средства за субвенции на Запад се обезбедува од следните извори - од потрошувачите. Ако во Југославија годишно во 1989 година се издвоени 2,1 дела во САД 30, во Јапонија до 61 дел а во членките на Европската економска заедница до 72. Од средства за порези во Југославија 0,6, во Јапонија до 19 и во членките на Европската заедница до 46, а во САД до 59. И јавни издвојувања за Југославија нема, за членките на Европската заедница до 0,7, САД до 0,9 и за Јапан до 13,7.

СИМОН НАУМОВСКИ: (Продолжение)

Сето ова свесно го потенцирам со показатели со цел да кажам и предложам до Владата дека е неопходно ако сакаме долгорочно да му помогнеме на аграрот, ако неможеме нешто ново да измислиме, треба да го примениме она кое денес практично функционира и тоа доста успешно во развиените земји на запад или во светот. Имајќи ја во предвид структурата на земјиштето и квалитетот на почвата во Републикава неопходно се наметнува потребата за донесување на посебни и по висина интересни субвенции и прелемани ако сакаме да имаме високо количинско земјоделско производство годишно потребно и за исхрана на населението и за преработувачките капацитети за да работат под полн капацитет и за создавање на неходни производни вишоци за извоз. Дефинирањето на гарантираните откупни цени во динарски средства како тоа редовно се чини во нашата земја досега е дестимулативно и потполно несигурно за производителите, било тоа да се приватни, или да се општествени. Прифатливо може да биде само едно од следните две решенија кои ги предлагам. Под а) или гарантираната откупна цена да се дефинира во вредност по една од светските најценети валути доларот, марката или со дефинирање на коефициенти или соодноси на една серија основни прехранбени, земјоделски и тутунски производи со што и интересот на производителите за сите сировини би бил подеднаков, а не како досега што тоа се чинеше. Се усмеруваат во една година само на дел, друг дел го занемаруваат што веднаш се реперкуира следната година со страшни дефицитарни последици, односно со последици од немање и недостаток на одредени производи. Со ваквиот метод ќе се анулира штетното влијание на постојаната инфлација која редовно ја имаме во нашата земја, а ќе ја имаме уште долго време натаму. Еден пример, ако дефинираме откупна цена на пченицата сега 5 динари, поставува прашање колку

таа ќе има вредност и значење и интерес само после еден месец,
да речеме во месец јануари.

Заштитата на домашните гарантирани и секако стимулативни
откупни цени на земјоделските и дел од основните прехранбени производи
од увозот ќе се чини со прелеманите кои редовно ќе бидат варијабилни
и по висина достојни на нивната задача. Недостатокот на дел од овие
суровини и производи ќе се чини со одобрување на квоти и контингенти
и тоа од страна на Владата. Гарантираните откупни цени ќе бидат и
мора да бидат такви да воопшто не треба да бидат зависни од движењето
на светските цени од причини што тие од година во година имаат несват-
ливо големи отстапувања и не треба никогаш тоа влијание да се пренесе
и врз нашето примарно производство кое мора да има примарна цел да
обезбеди доволно годишни количини, но со претходно, или по претходно
дефинирани норми и нормативи за производство какви што ги имаат одреде-
ни поразвиени подрачја од нас, поразвиени земји од нас и кои треба
да ги усвојат и да работат по нив претпријатијата, производители
на овие производи. Основите за разрешување на ова прашање од областа
на аграрот мора да бидат билансите на овие производи годишно потребни
за задоволување на потребите и на населението, задоволување на капа-
цитетите за преработка инсталирани во Републиката и на крајот за
потребите за извоз.

СТОЈМИР ЦВЕТКОВСКИ:

Почитувани пратеници, како пратеник на преку 37 села
кои се воглавном од ридско-планинските погранични подрачја во Крива
Паланка носам една порака до сите нас пратеници и пред сè Владата,
а се состои во следното. Имајќи ја во предвид проблематиката која
ниту од далеку не е таква како што наведоа претходните дискутанти,
бидејќи не се работи за селски подрачја и села побогати кои во своето

работење имаат и дел за одвојување, за продавање за да создадат револт во несоодветните цени и тн., меѓутоа се работи за села кои селектирани така да кажам останати се само стари луѓе кои што се борат за гола егзистенција. Најголемиот проблем во оваа и во претходните години е во тоа што енормното зголемување на даночните обврски, обврските за социјално и здравствено осигурување се толку зголемени што тие заправо немаат никаква можност од своето голо егзистирање да направат било какво издвојување. Затоа, ве замолувам сите доколку постојат можности дали сега во предложените ребалансни пресметки, или пак на некој друг начин се има во предвид оваа состојба бидејќи ние веќе се соочуваме со работењето на пазарната економија каде што на луѓето не им се прави така да кажам никакво опростување и тие се присилени на било кој начин да изнајдат можности, макар било тоа по цена на живот обврските кон државата да ги измируваат. Затоа ве замолувам во името на моите бирачи овој проблем да го разрешиме на најсоодветен начин и во периодот кога инаку затворањата на републиките, лошата економска состојба во цел свет, да не кажам тука во Македонија и така го влошија воопшто македонското стопанство. Сакам да кажам дека се наоѓаат и во состојба да и децата кои досега на некој начин им припомогнуваа во нивното живеење, сега веќе не се во една таква состојба затоа што транспортните издатоци се исто така поскапени, а и сами знаете ликвидноста на стопанството, вработените деца во Скопје и по другите градови веќе и тие се борат за своите лични егзистенции. Од тие причини мислам дека не е популарно данокот кој е некаде по нивни рачуници за 15 пати зголемуван односно преку илјада и петсто во проценти изразено зголемен навистина е неиздржлив. Затоа треба да се има во предвид бидејќи тие наши погранични села всушност се и најдобрите чувари на нашата Македонија од една страна, а од друга страна толку се полагаше и се чекаше

оваа слободна Македонија и мислам дека би требала нешто и па нив да им донесе.

ГОЦЕ АНДОНОВСКИ:

Почитувани пратеници, почитувано претседателство, најпрво сакам да го изразам моето задоволство што во оваа анализа доста јасно, експлицитно и широко е образложена оваа проблематика. Јас сметам дека една половина од вкупните предлог-мерки што се овде предложени ако се реализираат сигурно дека многу работи би тргнале во позитивен правец. Меѓутоа, од друга страна не го кријам ниту не-задоволството дека оваа гранка не само што беше потценета во однос на другите стопански гранки, туку и мерките и активностите што беа преземени како развојна политика не беа доследно спроведувани, дури беа злоупотребувани. Да не се навраќаме сега на зелениот план за кој што сите знаете некаде, некогаш и поцрвене. Ќе изнесам некои мои констатации. Имено, иако Република Македонија располага со 600 илјади хектари обработлива површина, 300 илјади се во рамничарски предели, а над 300 илјади во ридско-планинските подрачја. Според тоа, 0,3 хектари отпаѓа на еден жител и на таа 0,3 хектари површина треба да бидат сите настојувања интензивно да се искористува како обработлива површина.

Второ, Република Македонија располага со околу 600 илјади хектари пасишта на кои може да се добие 350 илјади тони сено кое со рационално искористување може да се претвори во 150 до 180 тони млеко, или 30 до 40 тони живо месо кое за жал заради неговото нерационално искористување не ги дава овие резултати.

Трето, во Македонија се произведува 18 кгр. месо по жител, 80 литри млеко и 300 јајца. Според кое нашето сточарство не ги задоволува потребите на населението што значи и тука се налагаат

потребата од интензификација на активностите за да бидат задоволени потребите на населението. Пие произведуваме 300 илјади тони жито, а само 100 илјади тони пченка, а потребата од неа е 220 илјади тони што исто така не ги задоволува потребите. Пченката мора да се форсира како фуражна култура особено имајќи во предвид дека со тоа се унапредува и сточарството. Кај нас под фуражни култури отпаѓаат некаде 6% од површините, а за споредба да кажеме на пример со Франција таа е присутна на 40% од површините, или Швајцарија со 60%. Меѓутоа Швајцарија не само што е способна да го прехрани своето население, таа може да произведе храна уште за 50, или 60 милиони луѓе.

Градинарските култури, овоштарството и лозарството иако се во суфицит мислам дека треба да се искористат како наша компаративна предност. Не само за задоволување на сопствениот пазар, туку и за извоз. Неоправдан е досегашниот став што беше изоставено финансирањето на лозарството и овоштарството бидејќи рековме дека тие се наши компаративни предности во развојот, а истите се и високо доходовни. Скоро редовно досега околу 25% од населението во Македонија ја обезбедува својата егзистенција од овие гранки, а истовремено тие се и трудово интензивни гранки кои во голема мера го решаваат прашањето на вработувањето во одделни земјоделски региони и подрачја. Неопходна е поддршката на овие гранки низ обезбедување на поволни кредити, субвенции и дотации, неповратни средства и други кредитни олеснувања. Иако беше ваква состојбата примарното земјоделско производство и репродукцијата беа запоставени, додека преработувачката индустрија во поледелството и некои гранки од сточарството беше предимензионирана без ограничување на цените, така што акумуляцијата се преливаше во преработувачката индустрија наместо да оди во примарното производство.

Дополнителна потешкотија на земјоделството секако претставува и скапата енергија. Сметам дека и сегашната економска политика што ја води Владата преку оданочување на енергијата, нафта, електрична енергија и друго да алиментира дел од општата потрошувачка ги чини земјоделските производи многу скапи. Затоа што еден од основните импути на примарното земјоделство е токму енергијата. Реалната цена на чинење на пченицата е 8 динари по моја лична оценка, а не 4 како што е моментално откупната цена. Затоа сметам дека на земјоделецот мора да му се даде реалната вредност на производот, за да тој навистина биде и стимулиран да работи. Сметам дека и фиксните давачки треба да бидат усогласени. Проблемот на комасација на целата, можеби и цела аграрна реформа мора да биде присутен во преден план и во понатамошните наши настојувања. Средствата за ревиталцијата мора да се обезбедат по разни основи. Ценејќи ја важноста на земјоделството сметам дека е потребно да се издвојат посебни средства од посебни даноци на промет за производство на вино, алкохол, безалкохолни пијалоци на посебна сметка за ревитализација на селото. Инаку бидете убедени дека ќе продолжи демографскиот хаос во селата во Македонија. Ќе ми дозволете со оглед на овоштарството, сум жител на територија во која што овоштарството има примарно значење да истакнам некои значајни аспекти на ова земјоделско производство. Покрај другите земјоделски производства овоштарството во нашата Република игра важна улога во структурата на земјоделското производство и може да биде важен чинител во севкупниот извоз на земјоделски производи. Според статистичките податоци нашава Република располага со околу 660 илјади обработлива површина од која 22 илјади хектари се под овошни насади, или 3,3%. Од овие површини под овошни насади 26 % се во општествен, 74% во приватен сектор. Во вкупното земјоделско производство на разни овошни плодови опаѓа околу 8%, или 150 до 200 илјади

тони годишно. Од статистичките податоци може да се види дека овоштарското производство во вкупниот обем на земјоделското производство учествува со симболичен процент од 8%, а додека пак климатско почвените услови говорат дека нашава Република има идеални услови за многу поголемо производство и за поголем извоз. По производството и потрошувачка на овошни плодови во свежа состојба јаболкото се наоѓа на прво место во светот, додека пак во меѓународната трговија со овошје јаболкото доаѓа после цитроните и бапаните. Ова високо место на јаболкото во светското овоштарско производство се должи на неговата адаптирана способност некаде со поголем, а некаде со помал успех се одгледува на сите континенти. Умереното поднесбје е најпогодно за одгледување на оваа култура. Во светот според податоците на ФАО вкупното производство на ова овошје се движи околу 40 милиони тони. Од сите континенти најголемо е производството во Европа, односно повеќе од половината од производството е лоцирано на овој континент. Во светското производство Југославија доаѓа дури на 17 место и тн. Во нашава Република од вкупниот број овошни стебла јаболкото го зазема првото место. Според статистичките податоци застапеноста на оваа култура за последните години се движи околу 3 милиони и 200 илјади стебла со тенденција за намалување. Република Македонија во вкупното производство на јаболка во границите на Југославија го заземаше високото второ место но, во последните години падна на трето место со тенденција да опаѓа. Од друга страна пак просечниот принос по стебло во нашава Република со оглед на тоа што и претходно беа изнесени некои податоци каква е нашата компаративна предност за разлика од Југославија е двојно поголема. Ова јасно кажува дека Република Македонија има најдобри услови за производство на овој вид овошје, но сепак застапеноста на овој вид овошје опаѓа како во вкупната застапеност така и во вкупниот принос. За оваа појава има многу причини, а јас ќе наведам само неколку.

Досегашната лоша организираност на југословенскиот пазар, многу
 едностранниот сортимент кој повеќе години наназад не се менува, многу
 лошата организираност на откупот на ова овошје. Ова посебно го истакну-
 вам. Мислам дека многу лошата организираност на откупот на овошје сигу-
 рно дестимулативно делуваат кај овие земјоделски производители, многу
 малиот број на современи разладни уреди, ладилници од контролирана
 атмосфера кои ги има неколку во нашава Република, лошата организираност
 на извозот на овој вид овошје и друго. Од мерките кои јас ги предлагам
 за зголемување на производството на оваа култура се следните: водење
 на една добра инвестициона политика со тоа што десетина години наназад
 на овоштарството не се даваа поволни инвестиции и кредити од страна на
 банките и така да се доведе во нашата Република особно во општестве-
 ниот сектор да не е подигнат ниту еден хектар овошен насад, а што се
 однесува до приватниот сектор тој е и така запоставен да не се вложува
 ниту динар од општеството. Според горе наведените статистички подато-
 ци најголемиот број на насади е кај него. За таа цел покрај давањето
 на поволни кредити во индивидуалниот сектор за подигање на овошни
 пасаци, а за подигање на еден хектар овошен насад потребни се 400
 до 500 илјади нови динари, исто така поголемо регресирање на дизел
 горивото, ѓубривото заштитните средства и сите други репроматеријали
 кои учествуваат во процесот на производството. Потоа добро организирање
 на прифаќање на пазарните вишоци од индивидуалниот сектор а во врска
 со ова и вклучување на банките во давање на парични средства на орга-
 низациите кои ќе го вршат откупот и тоа да биде повремено, односно
 пред самата берба, водење на една добра политика на увозот на секаков
 вид овошје, а особено јужното. Познато ни е на сите нас дека во послед-
 ните три-четири години имаше таков неконтролиран увоз дури и на
 јаболка. Така што на пазарот владееше анархија, а за сметка на тоа
 пропаѓаше нашето овошје а да не заборавиме дека за тој увоз ладени

се доста девизни средства. Дали и во другите околни држави се работело баш така како што се работело кај нас. Да ја земеме на пример соседна Грција, истата ва да си го заштити своето производство скоро и да не врши увоз иако врши увоз како што се бананите, на нив им се така високи цените што значи дека државата става високи царински давачки, така што се откажуваат сите оние што ќе помислат да го увезат овој вид на овошје. И на крајот да заклучам со тоа дека ако сака Македонија да добива одредени девизни средства од овоштарството, да има поголемо вработување и те како може да го даде само со развој покрај другото на овој вид земјоделско производство.

ПЕТАР ГЕОРГИЕВСКИ:

Почитувано претседателство, почитувани пратеници, отво-
рајќи расправа за вкупните состојби и проблеми во аграрот во
динамика на извршување од 1986 до 1990 година, Собранието на
Република Македонија партиципира во севкупните напори што се
прават во Републиката за преземање на мерки за задржувањето на
производството на постојно ниво и остварување на позитивни ефекти
од тоа производство.

Поддржувајќи ја анализата во целост и заклучоците
што се предложени ќе се обидам да дадам свој придонес во утврду-
вањето на основните причини за неповолната состојба во земјоде-
лието во Република Македонија. Во анализата, како основни причини
за неповолните состојби во земјоделието се истакнуваат недефини-
раниот стопански систем во делот за аграрот, непочитувањето на
специфичностите на ова производство и мерките на економската по-
литика посебно на делот на кредитирањето, политиката на цените.
Примената на сојузните прописи во областа на царинската заштита
и слично. Како посебен проблем е потенциран со кои се соочуваат
претпријатијата во општествениот сектор тоа се земјоделските
комбинати е недостигот на обртните средства неопходно потребни
пред се, за откупот, преработката и пласманот на земјоделското
производство. Овие констатации за проблемите се извлечени само
од втората фаза на остварувањето на земјоделското производство
што се карактеристични во делот на откупот, залихите и преработ-
ката. Сметам дека првата фаза примарното производство во суштина
не е разработено и јас ќе се потрудам да дадам своевидување без
да ги повторувам посебно податоците кои претходниот дискутант ги
искажа.

Поаѓам од обработливото земјоделско земјиште од 670 илјади ха со учество на 170 илјади домаќинства како директни производители и сигурно уште повеќе десетици илјади домаќинства кој егзистираат од земјоделството. Се поставуваат повеќе отворени прашања за едно вакво големо производство. Кој се сопствениците на обработливото земјоделско земјиште? Сметам дека сегашните податоци по пописот треба опстојно да се изанализираат и извечат одредени констатации кои ќе одаат во правец на тоа да се промени односот кон индивидуалните производители. Колку од површината е во приватна сопственост, колку во општествена, колку имаме узурпирано земјоделско земјиште сметам дека во Републиката не е утврдено поради тоа што една анализа или едно согледување што е направено во општината Кавадарци во 1974 година и до ден денеска нема реализација од таквото согледување кога е утврдено дека има 1.700 ха узурпирано општествено земјиште. Колку од земјиштето се води во оставинска постапка, колку има целосно социјално осигурување од домаќинствата. Само еден податок за општината Кавадарци од вкупно 11 илјади домаќинства земјоделски осигуреници со сите права како и вработените има само 1.000. Кој се причините анализираме и основна причина ја сметаме сопственоста која што не дозволува вработување на несопственици по основ на земјоделство производство бидејќи немаат правен основ за стекнување на едно такво земјоделско осигурување.

Второ, степенот на уситнување на обработливо земјиште и подготовка за примена, ако ништо повеќе, како еден организиран пристап и донесување на закон за комасација кој треба за пример во одредена општина да биде направен за потоа да послужи како

модел за примена и во другите катастарски општини.

Остварените приноси од поедини земјоделски култури посебно во долгогодишните насади што сега се остваруваат во општествениот и приватниот сектор и извлекување на посебни карактеристики за резултатите.

Снабдувањето со репроматеријали и политиката на премии, регреси и валоризацијата на пласираните земјоделски производи и насочување на добивката посебно во приватниот сектор во кој правец оди, колку од добивката што ја остваруваат индивидуалните производители што сметам дека сега се третира како сива продукција која што не знаеме колку е, колку оди во лична потрошувачка, колку за станбени потреби и колку од неа се издвојува за проширување на материјалната основа односно опрема и долгогодишни насади.

Индивидуалното земјоделско и сточарско производство во основа ако не е целосно се одвива како дополнително ангажирање на домаќинствата. Вложувањата во долгогодишните насади и репроматеријали се исклучиво од сопствени извори освен некои злоупотреби што беа констатирани во Скопје, во делот на распределбата, а не пласманите на средствата од зелениот план. Единствен контакт со државата на овие земјоделци кои се бават со дополнително земјоделство е прифаќањето на 50% од катастарскиот доход на име данок од дополнително земјоделско производство, а само да посочам бидејќи имаше поставено такво прашање од еден пратеник, земјоделците кои имаат социјално осигурување се изедначени со неземјоделците со тоа што данокот од земјоделска дејност на земјоделците е само 2,5% и јас пресметав за еден хектар лозје данок од земјоделска дејност се плаќа само 400 динари, додека неземјоделците плаќаат 20 пати повеќе од земјоделците па оттука моето основно

прашање дали незаслужува внимание оваа материја да се обработи и овој дел од вкупно 170 илјади домаќинства не си ги видат своите права во делот на идното вработување барем на 1 член од своето домаќинство, бидејќи истите средства ги вложуваат само тоа што од тие средства не обезбедуваат никакви права. Изедначени се земјоделците и неземјоделците. Оваа пречка треба да се отстрани.

На крајот сосема кратко во поглед на проблемите што се јавуваат во третата фаза на финализацијата, пласманот на готовите производи. По мене сите три фази меѓу себно се зависни и бараат комплексен третман, но при поделбата на припадноста на стопанските дејности дел од втората и целосно третата фаза припаѓаат во индустриското производство што има сосема поинаков третман од примарното земјоделско производство. Изградени се повеќе капацитети за откуп и преработка на земјоделското производство, рно не е отидено понатаму во маркетингот и финализацијата и прилагодувањето на потребите на европските стандарди и недоволно се користат истите капацитети.

Инаку, не можам да го сватам напредокот без паралелно да се организира и стручно усовршување на субјектите што неминовно ќе доведат до промени во стопанската структура. Сè додека не заврши процесот на сопственичката трансформација и управните одбори што сега се формирани при постојната регулатива не се ослободат во управувањето со претпријатијата од тековните проблеми државата треба да биде носител на кадровското усовршување за потребите на стопанските субјекти во областа на аграрот, посебно во делот на финализацијата. Треба да се поддржуваат сите стручни усовршувања посебно за долг период, но не се направени ни првите

чекори на добивање на специјалисти. За почеток ние мораме да се обратиме во Европа за специјалисти во делот на едно производство кое што го имаме во таков обем, но поради се она што не е посветено внимание подолг период на кадровската структура во делот на усовршување на специјалисти сметам дека тоа производство не ги дава потребните ефекти, а се работи за производство на 18 илјади валони суровина, јас ја нарекувам суровина, инаку во материјалот се води како вино, сметам дека само 30% од таа суровина е во форма на вино, бидејќи е така обликувано. Инаку, остатокот од 70% тоа е суровина за производство на алкохолни пијалоци. За жал, за овие 40 години во Републиката на делот на технологијата на виното немаме ни еден специјалист. Постојано гледам на телевизијата организирани тркалезни маси во делот на проблемите од нестопанството. Сигурно бидејќи концентрацијата на стручњациите и специјалистите е во нестопанството сметам дека ние би требало да се обратиме во Европа и за почеток да увеземе специјалисти ако сакаме ефектите од ова големо производство да ни бидат поголеми а со тоа да ссчеме едно производство, а тоа е виновата лоза за производство на вино. Старосната структура на таквото производство е над 15 години. Сметам дека со еден ваков однос лозарството ќе го уништиме.

Можеби претеран кога реков држават, но не верувам дека стопанските субјекти имаат сили судрени со тековните проблеми да обезбедат средства односно приоритет во самите претпријатија за усовршување на овие кадри. Можеме да го земеме примерот од Црна Гора која нема скоро никакво производство со ангажирање на еден стручњак веќе го валоризира своето производство во "црногорка" која постигна цена рамна на виски. Или да потенцирам уште

еден проблем што го имаме во Кавадарци, а за кој не се обезбеди потребна поддршка, тоа е отпадокот што се добива од виновата лоза околу 7.000 тони отпадок при преработката кој обезбедува замена на 3,5 илјади тони нафта. Јас сум изненаден што изготвената програма за една таква валоризација не доби поддршка кога требаше да се реализира.

Од тука, а со тоа ќе завршам, аграрот во сите 3 фази нас примарното производство, откупот и преработката и финализи-
цијата треба да добие еднаков третман во тековната економска по-
литика, а со тоа и избегнување на уништување на одредени култури
од областа на аграрот.

БОТИМ МАНЕВ:

Почитувано претседателство, почитувани пратеници,
имајќи ја пред себе анализата изготвена од Владата на Република
Македонија за аграрот за периодот од 1986-1990 година, дадените
резултати односно показателите во истата сметам дека истите
се во доволна мера реално прикажани, ја прикажуваат вистинската
состојба со аграрот во Република Македонија, за жал, дадените
резултати односно показателите укажуваат негативен резултат во
аграрот.

Не би сакал да се задржувам и да ги повторувам искажаните
мислења на досега почитуваните пратеници. Не би можеле и чие да
бараме нешто повеќе од тоа што е дадено во анализата, бидејќи
аграрот во изминатиот период во главно беше под покровителство на
Федерацијата.

Укажано е дека негативните резултати покажуваат скоро сите гранки од земјоделството, сточарството, покажува негативни резултати, наведени се и причините досега што се зборуваше за неусогласениот паритет, немаме доволно системи за наводнување, иако во анализата стои дека се наводнуваат и дека се под систем 120 илјади хектари, но исто така во анализата се дава дека под вода се наводнуваат од 60-80 илјади хектари. Ние немаме доволно вода, нашите акумулации не ги задоволуваат потребите. Укажано е дека не се доволно користат и вештачките ѓубрива во ниво на досегашна Југославија. Сепак моите размислувања ќе тргнат токму од овде и сакам да укажам на едни состојби што можеме ние да преземеме од сега натаму. Анализата како анализа ги анализира годините кои изминале, во неа не се зборува за 1991 година со дополнителните показатели кој се дадени има согледување и за 1991 година за состојбите, но од искажаните резултати Владата сметајќи дека и 1991 година е иста како и минатите и јас би рекол дека не од 1986 туку од 1946 година на наваму е анализата за состојбата во аграрот и во сите тематии за 1991 година Владата презела конкретни мерки за оваа година со субвенционирање на одредени земјоделски производи како би се олеснила состојбата во аграрот.

Лично сметам дека иако се направени големи напори во тој дел би предложил уште една мерка да ја преземе Владата за растоварување на земјоделството во 1991 година за што има и барање од 24 септември предлагав заклучоци да се донесат на телата ги прифативме да одат заедно со оваа анализа, дел од истите се созпаднати во мерките на Владата каде што барав Владата да се заложат за обезбедување на средства за откуп на земјоделски производи

бидејќи состојбата беше таква пазарот затворен иако 1991 година ја прогласивме за родна година, но економски е негативна. Тој заклучок, а всушност и времето е одминато за него, но во голем дел е реализирано, предлагам заклучок Владата да изнајде можности за да се растовари земјоделството од надоместокот за плаќање на вода за наводнување на земјоделството. Исто така предлагам заклучок да се измени законот за пензиско осигурување за одлагање за 1 година, бидејќи од 1992 година од февруари земјоделците се изедначуваат со останатите осигуреници иако таквиот потег е доста тежок, јас сум свесен за таквите последици дека имаме стари луѓе кои чекаат пензии, но имајќи ја предвид 1991 година земјоделците тешко ќе успеат да ги обезбедат тие средства за своите татковци и дедовци. Тие што работат во земјоделството затоа што оние што треба да го платат имаат далеку поголеми обврски покрај законските тие имаат и сопствени обврски тие гранат деца, испраќаат деца на школување. Моите размислувања беа овој закон да се одложи за 1 година сметајќи дека можеби ќе дојдат подобри времиња за аграрот и за тоа ќе предложам некои мои размислувања, па од тука останувам на овие два заклучока Парламентот да гласа за нив, а ми се чини дека претседателството ги има тие заклучоци.

Инаку имам податоци по однос на придонесот за воден надомест за искористена и неискористена вода и обезбедена во 1991 година калкулациите покажуваат дека треба земјоделството во Македонија да плати 366 милиони динари.

ЕФТИМ МАНЕВ: (продолжение)

Моите предлози се земјоделците да ги платат минатогодишните цени без зголемување, кое е калкулирано за 1991 година некаде со 120 до 130 отсто. Тоа е различно од општина во општина. Тоа го предлагам од причини што свесни сме дека целокупните земјоделски производи се продаваат по минатогодишните цени од 1990 година, а репроматеријалите вложувањето во земјоделието веројатно белжи зголемување над 200 посто. Бидејќи тие се уплатени, земјоделците ги уплатиле, а водениот допринос не е платен... Во контакти со министерот се изјасни дека тешко може да се обезбедат средства и јас предлагам тие средства да се обезбедат од данокот за тутун и данокот за алкохоли, затоа што тие даноци произлегуваат токму од земјоделието.

Исто така, во материјалот се предлагаат и идни мерки на кои треба да им се посвети поголемо внимание.

Мерката под број еден, барем јас така ја саќам, да идното земјоделско производство треба да биде планирано. Ако не е така јас сакам да гласи во следниот дух: "Целокупното земјоделско производство во иднина треба да биде планирано". Непланско земјоделство не дава резултати. Доколку оставиме индивидуалниот земјоделец сам да планира што ќе посади оваа година или наредната година само можеме да добиеме хиперпродукција на производи или наредната година да имаме недоволно производство на некои видови производи. Така ќе се случи една година да останува производството на нива, а друга година нашиот граѓанин да плаќа скапи производи. Земјоделието е посебна стратегија.

Во точка 2 од мерките предлагам, во делот каде што се даваат можности за утврдување на заштитни цени, покрај она што е предложено да се додаде "под заштитни цени да биде и целокупното индустриско производство од земјоделството и тоа: градинарските производи, памукот, афионот, бидејќи овие градинарски производи служат за нашата индустрија. Памукот од нашите полиња е напуштен сосема одамна, а исто така и афионот. Кога се отвори односно кога Македонија отпочна со текстилна индустрија, токму тогаш го напуштивме памукот. Дотогаш, Радовишко, Струмичко, Кавадаречко и на другите делови се садеше памукот. Откако направивме текстилни фабрики памукот го истеравме од нашите полиња. Ми се чини дека со утврдување на заштитни цени, со изградување на мелиоративни системи ќе се создадат услови да се врати памукот на нашите полиња.

При утврдувањето на заштитните цени, бидејќи се кажани кои, покрај нив што ги предлагам и јас и сакам да додадам уште едно.

"Заштитните цени треба да се донесат пред да се посади културата, или во почетокот на годината и тоа да бидат утврдени во конвертабилна валута". Така да не се случува ако се утврди една заштитна мерка порано, пред откупите таа пак да се менува, бидејќи станува неинтересна и не го заштитува производството. Заштитните цени јас ги сваќам за производи кои што државата ги гарантира и доколку не најдат пазар, државата да ги апсорбира, да ги плати и да најде место каде ќе бидат собрани. Досега воглавно заштитните цени се и откупни цени. Одредивме заштитна цена на пченица 4 динари и толку ја откупуваа. Одредуваме заштитна цена на тутунот и по таа цена го откупуваат. Каде е пазарот? Сето тоа е резултат на договорната скономија. Оттука ако тргнеме од тутунот кои што е прилично застапен во Македонија и прилично интересна култура која што носи

многу девизи, сметам дека е многу ниско платен, додека вработените во монополите се доста високо платени. Имаме приличен број на невработени луѓе и приличен број на високообразовани луѓе садат тутун. Еден агроном инженер ако седи тутун за една година ќе заработи 20.000 динари, а еден инженер во монополот за еден месец ќе ги земе тие пари.

Бидејќи анализата и мерките се општи, предлагам да се задолжи Владата за 1992 година да изготви програма за развојот на аграрот и кои од наведените мерки ќе може да ги спроведе во 1992 година. Овде стои за ослободување на земјоделците од данокот на промет во нафта..... Сметам дека тоа треба веднаш да стапи на снага. Ние зборуваме за данокот на промет и за патниот фонд уште од мај месец и досега сеуште ништо не е направено. Сега се прават ниски напори. Знам и тоа дека по 5 динари од хектар.... Треба да се изнајде начин, дали со бонови, или по хектар на обработлива површина ќе му се даде на земјоделецот за да може да си набави нафта без данок на промет, и патниот фонд.

Исто така, предлагам да се создадат услови за отворање на земјоделска комора, затоа што досега Стопанската комора ми се чини дека земјоделците го гледа поинаку.

ВАНЧО МЛАДЕНОВ:

Само една исправка. Веќе два-тројца дискутантски зборуваат за цената на пченицата. И последниот дискутант рече дека цената на пченицата заштитна беше 4 динари и се откупуваше по 4 динари.

Мислам дека овие информации не се точни и треба да се даде фактичката состојба, каква навистина беше. Заштитната цена на пченицата ја утврди СИС во септември 1990 година и таа изнесуваше 3,5 динари. По таа цена пченицата се откупуваше во Србија,

Војводина и другите републики. Оваа година дирекцијата за материјални резерви на Република Македонија, направи посебен потег со што даде стимулативна цена на нашата пченица и пченицата во Република Македонија се откупи за 4,25 динари во однос на гарантираната цена. Пченицата за разлика од сите други земјодлски производи се исплаќаше веднаш на денот на откупот, што е исто така добар и важен момент за сегашната состојба, со оглед на инфлацијата која скојдневно . . . .

Сакам да ја кажам фактичката состојба онака како што беше, а не да се даваат податоци што не се адекватни на состојбата, односно на вистината.

ЈОВАН МАЊЧЕВСКИ:

Почитувано Претседателство, почитувани пратеници,

Мискам дека нема да повторувам нешто што веќе е кажано, или ако повторам тоа значи дека треба да се повтори за да се доучи.

Во точка 8 од Предлог-мерките се предвидува да се донесе посебна програма за ревитализација на селото. Не знам што ќе содржи таа програма, но сигурно нема да биде. Сигурно посебна програма ќе се прави, меѓутоа, не е тоа ни прва ни последна програма која што е правена. Не знам колку сме свесни за тоа, но со ретки исклучоци нашето село сеуште го сонува средновековниот сон. Поедини региони во Републиката и поедини села како да се оддалечени со светлосни години од најблиската цивилизација. За 45 години "слободен развој" селото со забрзани чекори одеше назад. Не случајно господинот Гале Тодоровски напиша: "Ој Македонијо градски и социјалистичка математико, селото обескозено, обесзлугено како по чума поморје." Едно што се променило тоа што веќе не е обескозено, бидејќи

има нешто кози, меѓутоа, остана обезлугено. Што ќе содржи една програма за еден интегрален, рурален развој на селото преку тие пилочентри што се предвидени со програмата, ако селото нема пат, нема струја, нема вода, нема училиште, здравствен пункт, продавница и сл. Затоа се сомневам дека ќе ги врати луѓето на село она што се предвидува во точка 9 од мерките до 5 стелни крави до 50 овци и при испитување на можност расположивото општествено земјиште да биде преотстапено на тие семејства. Земјата и онака лежи со децении необработена и ќе лежи по се изгледа.

Во точката 19 од предложените мерки, иако и тука не знам што е тоа, ме наведе на размислување за застапеноста на науката во аграрот. Бидејќи толку пати сме се декларирале како земја со сите погодности за развој на земјоелието, сточарството, пчеларството и слично, дали не е за поедини состојби во поедини гранки "заслужна" и напата наука. Колку е застапена на пример педологијата, селекцијата, колку е застапена науката во заштитата на растенијата? Дали допира до крајниот потрошувач? Дали воопшто е размислувано за еколошките последици. Дел од одговорноста за тие состојби паѓа и на научните институции кои не се секогаш вклучени во програмите за интегрално разрешување на некој проблем, туку како поединци или со свои тимови за парцијални проблеми по порачка и од личен интерес.

Станиците за унапредувањето на земјоделството барем досега работела претежно по емпирија, а помалку се користела со современите научни достигнувања. Секоја чест има исклучоци за тоа, така што покрај користот имаше и штета од советите што ги делеа. Можеби затоа науката и не допрела многу до селото. Да се надеваме на подобро, а за тоа оптимизам влева и треба да ни биде гарант експертите што се во Владата.

СТОЈАН АНДОВ:

Да ве известам дека по оваа точка господинот Манчевски деветти дискусант, а досега се пријавени 22 дискусанти.

Има збор господинот Ѓорѓи Котевски.

ЃОРЃИ КОТЕВСКИ:

Почитувано Претседателство, почитувани дами и господа,
Во интерес на времето и според тоа што имаше многу дискусанти и ако продолжиме со дискусија, ќе се повториме во многу работи. Јас сакам да кажам дека со предлогот на Ефтим Манев, да се одложи пензиско-инвалидското осигурување на земјоделците за некоја наредна година, не се согласувам, туку Владата на Република Македонија да изнајде начини и можности од 1992 година да почне пензиското осигурување на земјоделците. Јас мислам дека е тоа еден голем чин и историски момент, за нашето земјоделство и за нашиот земјоделски човек. Со оглед на старосната структура која што владее во земјоделското население на Македонија навистина ова е нужно и потребно, а со другиот дел што го предложи Ефтим Манев се согласувам.

Владата треба да посвети посебно внимание во однос на имотно правните односи во аграрот. Тоа е прво.

Второ, да посвети поголемо внимание на некои грешки, пропусти, намерни или ненамерни, за тоа немам доволно сознание околу класификацијата на земјиштето во цела Македонија.

Исто така, посебно апелирам доколку Владата презема некои мерки во поглед на земјоделството и аграрот, мислам дека во овој Парламент треба што почесто да се разговара и договара за тоа што сè има една цела година и ние чекавме со душа да дојде една ваква точка на дневен ред и сите 20-30 души да земат збор за дискусија. Значи актуелноста на овој проблем е голема и со оглед

на тоа што аграрот и селото е запоставен скоро 50 години и со оглед на тоа што цели површини или цели населби во Република Македонија се опустошени и во нив апсолутно е уништен човечкиот фактор човечката продукција и цела материјална репродукција, само за пример да го земам Мариово, кое во поглед на турскиот период, Балканските војни, Првата светска војна, Втората светска војна, не беше уништено како еден регион со најголем потенцијал на човечки фактор, стока итн. Во овие 50 години успеавме да го уништиме и него. Значи, кога сме во една ваква нова состојба, нова реорганизација на државата и системот на аграрот да му се посвети најголемо внимание и во тој поглед да се створат најнужни и можни, во рамките на можностите и потенцијалот на држава Македонија она што може да се направи да се стори.

СТОЈАН АНДОВ:

Господинот Котевски ме потсети со тоа што искажа различно мислење со еден од предлозите на господин Манев да го замолам господин Манев да се повлече и да ги отчука предлозите за да ги поделиме овде, бидејќи се многу конкретни, па можеби ќе треба поединечно да се изјаснуваат за нив пратениците.

ХАЛИТ АЛИУ:

Дами и господа, Анализата за вкупните состојби и проблеми во аграрот во 1986- 1990 година е интересен материјал за времеплов. Нас не интересира каква држава сакаме, со сите атрибути, дали сакаме аграрна држава и која е целта. И кој од преземските мерки во 1941 година и предлог мерките кој се во материјалот. Анализата треба да содржи аграрна политика, целокупната активност на посетителите на економската политика према стопанството. Ова е поради тоа што се составен дел на економската политика.

А од друга страна, аграрната политика е интегрален дел на економското земјоделство. Основните принципи и обележјата на аграрот одредени се првенствено во карактерот на општествено економските односи. Во оваа основа битно се разликуваат аграрната политика на различни земји во зависност од општествено економскиот систем. Разликите се во нивото на развиеноста на производните сили и како разликите во конкретните услови на развојот на земјоделството претставува натамошна диференцијација на аграрот како што се средствата, мерките и методот на делувањето основна долгорочна цел на аграрот што зависи од карактерот на општествените економските односи.

На крајот предлагам даночната политика во една независна Република Македонија треба да има единствена даночна политика. Конкретно во општина Тетово индивидуалните земјоделци плаќаат не 50% туку 500% поголем данок. Затоа му предлагам на соодветното министерство да изготви еден преглед за цела Република кој како плаќа данок за земјоделството.

АЛИП ЦАДЕРОВСКИ:

Почитувани пратеници ќе се обидам да бидам сосема краток. Каква е состојбата во земјоделството и селото веројатно ни треба денови за да прераскажаме, денеска немаме ниту време за тоа, ниту можности.

анализата за состојбата во земјоделството само ја осликуваат состојбаа во земјоделството, а мерките предложени само се почеток и обид да се отпочне со решавањето на тој проблем. и добро е да се почне.

Јас немам илузии дска со предложените мерки, па и оние кој денес ќе ги предложима ќе ги решиме сите проблеми. Овде беше кажано за проблеми во повеќе гранки во земјоделското производство. Јас би сакал да се задржам малку ако ми дозволите околу проблемите на тутунот и откупната цена на тутунот. Тутунот во стопанството на Македонија зазема многу важно место, не само поради вредноста на вкупното опроизводство и неговото учество во формирањето на националниот доход од 65, од вкупниот национален доход во Републиката туку и поради неговата извозна ориентација, тутунското стопанство во Република Македонија се вбројува во позначајните извозни гранки.

Очекуваното производство за рсколтата од 1991 година по оценка на Југотутун - Скопје е некаде околу 24 милиони килограми тутун, со добра квалитет што претставува доста добро родна година. Годишешниот род на тутунот ги радува тутунопроизводителите, но од вкупната цена на тутунот ни од далеку не е одраз на реалната вредност на тутунот. Три до четири години нааназад постојано се нарушува паритетот на тутунот во однос на цисите на другите производи и во однос на цените на реороматеријалтие и услугите во производството

Поради високата инфлација цените на другите производи просто дивеса, а цената на тутунот остана каква што беше одредена пред неколку месеци од страна на СИС, бидејќи беше во негова надлежност во висина од 45 динари заштитна цена што претставува 83 по-веќе од минатата година или просечно откупна цена на тутунот типот Прилеп од 80 до 100 динари по килограм.

Би сакал овде да направам една спспредба за да имаме предвид што се случуваше минатата година со цената на тутунот. Минатата година во ова време за 1 килограм тутун можеше да се купат 3 кила масло за јадење, додека оваа година може само 1 литар и веројатно ако остане оваа цена и понатаму прашање е дали ќе може и 1 литар да се купи.

Селото не може да живее со никакви термини како што е зборот ревитализација, туку на селото му треба навистина да му се даде оној третман кој го заслужува на селанецот треба да му се даде земја и да се откупи производот кој ќе го произведува. Имам конкретен предлог, веројатно после ова ќе го отчукам и ќе го поделам. Ги поддржувам предложените мерки од страна на комисијата за земјоделство и предлагам во последниот став каде што пишува исто така за најмалку за 50% да се зголеми од вкупната цена на тутунот за веќе откупените количини предлгам нов став да гласи: исто така за најмалку 100% да се зголеми откупната цена на тутунот за реколтата 1991 година, за откупените и неоткупените количини на тутун. Понатаму, исто така да се задолжи Владата на Република Македонија да ја испита можноста за плаќање на дел од данокот на цигарите на производителите кои не би требало да биде помалку од 10%, во вид на премија по откупен килограм како наменско средство, со што ќе се стимулира тутунопроизводството кое и во иднина ќе претставува

сигурен извор на девизи имајќи го во предвид тутунот како стратешки производ.

ВАСИЛ ЗИМБАКОВ:

Почитуван претседателе, почитувани пратеници. Разгледувајќи ја анализата за вкупната состојба и проблеми во аграрот во периодот од 1986 - 1990 година со предлог мерки, сметам дека е целосна и ги прикажува состојбите во областа на аграрот за тој временски период.

Состојбите во аграрот се уште полоши потешки од она што е напишано во анализата, како во општествениот сектор, така и во индивидуалниот сектор. Земјоделците од општина Струмица, верувам дека и во другите општини во последните неколку години се доведени до работна егзистенција и има фамилии кој нема да врзат крај со крај.

Последниве неколку години земјоделците беа погодени од елементарни непогоди, суша, град, болести кај растенијата и на сето тоа ако се додаде и состојбата во Југославија, ниските откупни цени на градинарските производи и другите земјоделски култури неконтролираниот увоз на производи кој го имаше овде, ненавременото плаќање на производството или воопшто неплатеното производство, а наспроти тоа скапите репроматеријали, семенските материјали, нафтата, водата за наводнување, општествените давачки, ја даваат целосната слика во аграрот и земјоделството во Република Македонија.

Земјоделците во својата земја се исплашени за својата судбина и опстанок поради давачките кои се наложени и ниската откупна цена и проблемите кои ги реков. Во овие моменти се делат решенија и напомени за даноци и придонеси кои се за 13,5 пати поголеми од ланските. Земјоделците не се во можност да си ги измират

давачките. Останаа со незаверени здравствени книшки и покрај настојбувањата и барањата и до Министерството и до Владата и ден денес во општина Струмица, голем дел од земјоделците останаа со незаверени здравствени книшки и здравствено осигурување. Плаќаат приватно и по скапо. Бегат од инкасаторите кој собираат пари за струка, вода итн. Дали е тоа можно во сопствена држава? За која се изјаснија и на Референдумот и кој го поддржаа Уставот и се радуваа на неа, да бегат сега од сопствените власти. Мислам другари за тоа Владата треба да се заинтересира за решавањето на тие проблеми.

Мерките кои се дадени во Анализата мислам дека треба да поддржат и дополнат.

Прво, итно да се изврши и раздвојување на придонесите за здравствено осигурување од пензиското за да можат конечно земјоделците да си ги завсрат книшките за нив и нините семејства и да им се компензираат средствата кои ги дале досега за приватно лекување.

Второ, да се ослободат од плаќање на придонесите за пензиско и инвалидско осигурување сите земјодлци кои не сакаат и не можат да платат за пензиско осигурување за 1991 година. И новиот Закон кој ќе биде донесен во најбрзо време и предложен да се регулира пензиското и инвалидското осигурување да биде на доброволна основа.

Трето, Да се зголемат сите откупни цени на земјоделските производи, а сега моментално на тутунот за 100%.

Четврто, Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство под итно да излезе со предлог да понуди ориентација што во идната 1992 година да се посес и за што ќе гарантира дека ќе биде откупено тоа производство и платено.

Бидејќи состојбат аво Југославија е тешка, говорам конкретно за општина Струмица земјоделците се ориентирани на градинарски култури и абавено е полиетиленско платно, скапи семенски материјали, лугето се во трошкови и повторно сега ќе садат раноградинарски производи. Знаеме дека од тоа производство, а занеме дека од тоа производство 80% излегуваше надвор од Републиката. Со оглед на состојбат акоја е денес во Југославија сметам дека неопходно е Министерството за производство да даде насоки што овие луге да посеат. Или ќе биде катастрофа и идната година пак ќе расправаме за овие состојби за кој што расправаме сега. Се обраќам до Владата. Доколку не преземете итни мерки и не ги прифатите овие предлози за разрешување на сите овие проблеми за кој зборуваме ќе морате да ангажирате сили за репресија за собирање на средствата преку попишување на имотот и сл., а сметам дека тоа е непопуларно и вие не го сакате. Предлагам на министрите, потпретседателите и претседателот на Владата да се симнат малку долу во подрачјата посебно во општина Струмица да ги слушнат проблемите со кои лугето се среќаваат. Мислам дека е ред директно да се чујат проблемите со кои лугето се среќаваат. Ако тоа не се направи во најскоро време, јас не сакам да заплашувам но има веќе организирано одбори за штајкови и лугето се организираат на свој начин да ги решаваат проблемите.

СТОЈАН АНЦОВ:

Сакам да ве известам господо пратеници дека имаме гости на галеријата дојде почитуваниот господин Џон Битоф познат наш иселеник, инаку ислен од Македонија многу одамна, но е наш граѓанин по душа и срце и некои негови соработници, па имајте го тоа предвид а ве повикувам да ги поздравите. (аплауз)

Да продолжиме со работа.

РИСТО САНКОВСКИ:

Почитувани пратеници, бидејќи доста работи беа искажани се јавив да дополнам нешто што не беше споменато во досегашната дискусија и затоа мојата дискусија ќе биде само нафрлање на некои работи коишто мислам треба да бидат спомнати.

Бидејќи како иницијатива за дискусија беше анализата јас смао би дал некои забелешки и прво обврска со онаа табела на страна 20, би поставил прашање дали е навстина оваа состојба така како што е претставена, бидејќи за ранограднарските производи стои дека 57% се пласираат во Република Македонија, а 32% во СФРЈ, што мислам дека не одговара на реалноста и мислам дека ако не е така би имало погрешни заклучоци и би прашал дали има предвид фактот дека многу од тие што произведуваат сами ги пласираат своите производи па може би тој пласман што не е за потценување мислам дека не е земен во претстава во оваа табела. Можеби е така, но бидејќи сум од таков крај мислам дека не е ова адекватана на реалната состојба.

Исто така, во врска со извештајот од оваа анализа, кај што е дел од за штетите што се настанати во претходните години

мислам дека треба да се додаде уште една штета, која можеби не е од елементарни непогоди, меѓутоа исто направи голема материјална штета, а тоа е поради лошиот семенски материјал и тоа зборувам за раноградинарските производи. Тоа беше случај во општина Гевгелија и што е уште подрастично, сеуште лугето се влечат по судови и се уште до ден денес го исмаат реализирано тоа право за надохнада, иако тоа го купувале од овластени фирми, односно овластени претпријатија кои што се овластени да продаваат семенски материјал. И тука би требало од Владата да презема мерки, не само со овие што се овластени, меѓутоа пости продавање на семенски материјал на диво, што може сигурно многу скапо да го чини самиот производител, а преку тоа сигурно и државата. Према тоа би требало на таа линија да се преземат мерки. Инаку не би се задржувал повеќе на оваа информација, бидејќи овие состојби се помалку или повеќе познати и секој оној кој што малку има допир со земјоделството, од прилика ги знае состојбите. Тие се такви какви што се дадени. Меѓутоа, се поставува прашањето што понатаму. Затоа се дадени и некои заклучоци по овој материјал што во основа ги прифаќа, меѓутоа има некои забелешки. Како прво по мене најкрупен проблем е пласманот на земјоделските производи. Посебно за раноградинарските, ние немаме проблеми од друга природа, меѓутоа, проблемот со пласманот е навистина акутен проблем и би можел да предизвика големи проблеми, па заради тоа бидејќи во првите заклучоци што се во самиот материјал беше доставено да се интензивираат активностите околу берзата на земјоделски производи. Во овие дополнително што ги добивме таков заклучок немаме. Што тоа значи? Дали е откажана таа иницијатива за формирање на берзата, или е нешто друго посредно и мое лично мислење околу целата иницијатива за формирање на македонска берза на земјоделски производи, сета активност треба да се

активира, па и би препорачал до Министерството за земјоделство што побрзо да излезе со еден целосен приказ, како е тоа замислено што се планира и како тоа би се реализирало во најскоро време да би можеле и преку Собранието, ако тоа однеи дека е во ред, да се даде виза за еден таков проект и да се интензивираат активностите на тој план, а мое личено мислење е дека такво нешто е многу потребно, бидејќи пласманот е навистина болна работа.

Исто така, го прифаќам овој дел што е ослободување од царини за репроматеријали, земјоделски машини, семенски материјал исл., меѓутоа, би требало тоа што поврзо да стартува. Еве сезоната почна, лугето се снабдуваат со таков материјал, према тоа постои опасност пак влезниот импулт да дојде со многу повисоки цени и нашата конкурентност да биде слаба, односно јас не знам како би пласирале бидејќи цените сега најверојатно би биле ограничени и не ќе можеме да пласираме така како што пласирале.

На крајот исто би сакал да се осврнам и на даночната политика, бидејќи повеќето од пратениците таа тема по малку ја допреа, би сакал да дадам свое видување, а мое сознание, а тоа е дека земјоделците не дека не сакаат да плаќаат данок, тоа е сигурно дека тие би плаќале, тие се сигурно лоални граѓани на оваа држава, меѓутоа она што е клучно мислам дека не чувствуваат од тој данок од тие пари што ги дава на институцијата држава дека нешто поврсно добиваат.

РИСТО СТАНКОВСКИ: (ПРОДОЛЖЕНИЕ)

Постои една таква психоза дека даваме пари, даваме данок, меѓутоа државата не остава така стихийно да работиме, немаме никаква помош, а државата би имала сигурно илјадници форми како да помогне, било преку соодветна стручна помош, било преку давање можности за организиран настап на други пазари и да не набројувам друго. Значи, мора да се воспостави тој контакт во кој земјоделецот би сватил дека таа институција - држава тие пари што ги добива на друг начин повратно ги враќа. Ако ги решиме тие проблеми јас мислам дека не би имало проблем дали данокот е голем или не, доколку самиот земјоделец почувствува дека оваа држава повратно тоа му го враќа и тоа не толку колку што дал, туку двојно или тројно повеќе.

На крај би сакал да поставам едно прашање кое и мене ми е поставувано. Тоа од прилика гласи вака: Дали, све сега е фаза на садење, дали воопшто да се садат раноградинарски производи, дали ќе има пласман за нив? Да не помисли некој дека ова е тенденциозно кажано, меѓутоа исплашеноста е поради тоа што познато е дека скоро најголемиот дел од раноградинарските производи се пласира на другите пазари во Југославија, односно беше во останатите републики и сега стои фактот како тоа би го пласирале понатаму, дали ќе оди со царини или без царини, дали ние можеме организирано да настапиме на тие пазари преку државата или на некој друг начин. Затоа е ова прашање дали да се сади или не оваа година, со идеја ако нема пласман барем овие пари да останат да не ги дадеме за репроматеријали. Можеби малку и карикирам, меѓутоа од прилика такви се размислувањата и мислам дека треба да се даде тој одговор сега, сигурно со сета одговорност на Владата дека ќе стои зад она што ќе го предложи, односно ќе го препорача до земјоделците.

Од прилика толку имав за дискусија. Не би сакал повеќе да се расплинувам, меѓутоа кога ќе дојдат конкретни мерки мислам дека ќе може и подетално да се разговара.

СТОЈАН АНДОВ:

Дами и господа пратеници, ве известувам дека покрај господинот Џон Битов присутен е и ја следи нашата седница од галеријата уште еден истакнат Македонец во Канада, господин Стив Пљакас претседател на Организацијата Обединети македонци, па да го поздравиме и него. (Аплауз).

За збор се јави господинот Газменд Ајдарага.

ГАЗМЕНД АЈДАРАГА:

Почитувано претседателство, почитувани пратеници и почитувани членови на Владата, веднаш на почетокот да дадам една моја констатација, а тоа е дека дискусиите кои денес тука се водат се бес партиски бои, што ми е посебно драго, бидејќи земјоделството е проблем на сите и мислам дека тука не се разидуваме.

Ставањето на дневен ред на ова прашање за аграрот заслужува посебно внимание, особено ако се знае дека земјоделството произведува храна за луѓето, ненамалувајќи го притоа значењето што земјоделството го има како гранка што обезбедува основни сировини за прехранбената, текстилната и друга индустрија, обезбедувањето на девизи и т.н. Земјоделството особено денес добива во своето значење кога на сите страни на Републиката се ставаат рамки, како резултат на што и нашето чудење еден литар млеко во тетрапак се продава од 80 до 100 динари, а да не зборуваме за тоа дека може да ни се закани и глад поради недоволното производство што го има Републиката во лебно жито.

Материјалот што ни е понуден од страна на Министерството за земјоделство и шумарство заслужува внимание и респект. Респект заслужуваат и предложените мерки и да се надеваме дека ќе дојде до нивна реализација.

За диспаратот на цените претходните дискутанти доста кажаа, па јас не би се задржуваа на тоа.

Поаѓајќи од тоа дека во мерките сосема малку е зафатен проблемот на системите за наводнување, иако тоа е спомнато во една точка, иако во матичната Комисија тоа прашање беше покренато, се залагам за тоа мерките да се дополнат, со тоа што да се задолжи Владата на Република Македонија да понуди системско решение за водостопанството во Републиката, бидејќи постојните цени на земјоделските производи, особено во оваа година, во одделни реони не овозможуваат покривање на водниот надомест, а камоли трошоците на макотрпниот аргатски труд. Општо правило во земјоделството е - најважен е оној фактор што го нема, а тоа за нашата република е водата.

Овде до некаде сум согласен со колегата манев, меѓутоа, не во целина и заради тоа дадов ваков предлог кога станува збор за системите за наводнување бидејќи пратеникот манев повеќе аугураше тоа да биде решено за оваа година што помина а јас мислам дека мора да го решиме системски бидејќи во спротивно ништо не правиме. Земјоделството не може да поднесе таква висока цена на водата.

НЕЦАТИ ЦАФЕРИ:

Почитувано пратеници, почитувано претседателство, уважувајќи го фактот дека земјоделството за Македонија би требало да биде една од највлијателните стопански гранки, ако се однесувавме до сега неодговорно, лури и потценувачки кон оваа гранка, настапувајќи со брзи потези без да се почитуваат реалните можности, непочитување

на природните заканитости на општествениот развој, набрзина низ мала врата сонувавме да станеме развиена индустриска земја, но желбите се едни, а можностите се сосема други. Нашите најголеми можности се токму во едно современо организирано индустријализирано и рентабилно земјоделско производство, бидејќи со едно вакво производство еден број на развиени земји со ништо не заостанува од другите развиени индустриски земји во Европа и во светот.

Во неможност да ја опфатам целата оваа проблематика, ќе бидам принуден да се ограничам само на еден реон, а тоа е Полошката котлина. Иако Полошката котлина важеше за еден од најзначајните реони за сите земјоделски култури во Македонија, овој реон последниве години заостанува од другите реони во Република Македонија, додека некогаш важеше за еден од главните реони за производство на доцни градинарски култури, денес претежно земјоделците се ориентирани на производство на житни и фуражни култури. Дури и еден процент на површините остануваат неискористени, а тоа се оправдува со неможноста за покривање на трошоците. Како реон кој се граничи со Шарскиот систем кој изобилува со богати пасишта претставува еден од најсоодветните реони за развој на сточарството и овоштарството, кои гранки во последниве децении забележуваат драстично опаѓање на бројот на грлата, што е како последица на имиграцијата село-град каде што голем број на селски населби од ридско-планинските реони, скоро се испразнети, а огромни тревни површини остануваат неискористени.

Во потрага за причините за опаѓање на бројот на овците во овој реон, ќе се послужам со еден практичен пример, композиран со помош на сточар кој одгледува овци. Вкупните давачки за една овца се 67 западногермански марки, а добивката е 64 марки. Значи од една овца на сточарот му остануваат 3 марки. Што се однесува дои сточарството во овој реон, намалувањето на бројноста во сточарството е пок-

риено со расно подобрување на добиточниот фонд, некогашните ниско продуктивни раси се заменети со високо продуктивни и последниве години сточните производи забележуваат позитивен тренд, но присутните диспаритети на цените се закануваат оваа позитива да се движи кон обратното, бидејќи еден литар млеко во тетрапак е еквивалентно на 17 литри свежо млеко во овој реон.

Што се однесува до производството на градинарски култури, тоа е стихијно производство, иако има услови за професионализирани и индустриски култури како што е крулно лисната сорта на тутун, но кога се знае дека сите давачки на земјоделците во однос на претходната година се зголемени над илјада проценти, лесно е да се види каде оди напето земјоделство.

На крајот, барам од Владата за 1991 година и за идната 1992 година да ги корегира овие давачки со цел сите земјоделски гранки да се движат кон рентабилно производство.

ПАНЧЕ НАСЕВ:

Почитувано колеги, јас мислам, дека дискусиите на сите нас долго траат и постојано истите работи ги повторуваме, па заради тоа за една точка изгубивме многу време. Јас ќе настојувам да бидам краток и да кажам некои работи кои мислам дека не се кажани. Ќе нагласам дека не сум стручњак за оваа материја .

Работите што ги кажаа претходните дискутантанти за положбата дека е тешка итн. стојат меѓутоа, од сите дискусии произлегува дека сето тоа сега треба да го реши Владата. Јас се прашувам од каде пари на Владата да го реши тоа, од кои средства. Ако треба сето тоа Владата да го реши, треба повторно да воведат некои други даноци, за плаќање, зафаќања итн., што ретроактивно повторно ќе паднат на наш товар. Јас сметам дека положбата во земјоделството е тешка

не кај сите земјоделци, но кај одредени групи земјоделци е тешка и треба нешто да се преземе, меѓутоа, по мое мислење треба да се направи страт егија на развојот на земјоделството. Не можеме вака сите да бараме од владата пот стратегија подразбирам Владата да ни каже како го размислува развојот на земјоделството, каква стратегија ќе изгрди во земјоделството понатаму, дали ќе каже ние сакаме сами да произведуваме млеко, па ќе го бенифицираме млекото, сами да произведуваме жито да се храниме па ќе го бенифицираме житото инт., а другите производи ќе ги пушти на пазарот сами да се валоризираат преку пазарната конкуренција.

Второ, мислам дека најслабата точка во земјоделството е маркетинг. Нашите земјоделци се пред се преокупирани како да произведат, а не тоа што ќе го произведат како подобро да го валоризираат низ цена и доход. Мислам дека надградбата над примарното производство кај нас недостига. Зошто се роди "Фруктал" во Словенија а не се роди Фруктал во Македонија. Какви се цените на "Фруктал" соковите а какви се цените на нашите сокови кои се од типот на "Газоза". Зошто ние дозволивме Фруктал да се роди во Словенија каде нема толку база на овошје, а не во Македонија. Значи, во прашање е маркетингот, недостига нешто друго. Да погледнеме во фри-шоповите дали има некој производ кој е од Македонија по потекло. Нема, затоа што нема маркетинг во нашето земјоделство, нема типизирање на производството, нема естетско обликување на производството, нема реклама на производството, и нема интензивна маркетиншка продажна функција, да бараме пазар преку сите овие претходни квалитети што мора да ги содржи тоа производство. Ние мораме да создадеме производство кое ќе создава доход, од кој доход ќе се зазема за да се бенифицираат овие другите што ги рсков пред тоа. Така што земјоделството е еден циклус, само да се поврзе и финансира.

ЦВЕТАН ЛОВЧЕВСКИ:

Почитуван претседателе, почитувани пратнеици, навистина ние денес расправаме, за агрокомплексот во периодот од 1986 до 1990 година. Меѓутоа, како и другите пратеници во дел од дискусијата ќе кажам што не мачи во моментот. Инаку, да бидеме начисто и да бидеме јасни, ние расправаме каков е периодот од 1986 до 1990 година и тоа треба да им биде јасно и на нашите гледачи кои не гледаат на екраните. Но како и да е, ќе почнам со тоа - "Допарен петел од дожд бега" Се плашам и овој пат да не дојде до тоа како што досега беше случај - гајдата свире додека трае свадбата, потоа се обесува на клин и се чека нова свадба иклин нова седница со заков третман. Несакам да бидам пессимист и не сакам да ги негирам овие заклучоци кои се донесени од надворешните тела, но се плашам да не останат и овој пат како добро напишани зборови на парче хартија, како што се гледаше да се направи досега.

Јас не можам да не им се заблагодарам на претходните пратеници кои од сè срце и сè душа ги искажаа проблемите кои навистина се објективни за агрокомплексот. Дискутантите потекнуваат од различни географски подрачја, реони, со различни климатски услови и со различна структура на производството. Се плашам како и претходните години да не биде изигран земјоделецот при откупот на јакнињата, на откупот на крупниот добиток и после една цела година во Мариово не можат да си ги обезбедат своите пари, кои дале на задругите при откупот на јакниња и крупен добиток. Начисто, господа пратнеици, тие селани кои живеат, тие земјоделци во Мариовскиот крај се изиграни. Изиграни се од задруги кои се формирани, но не можат сега да им ги исплатат нивните побарувања што ги имаат кои нив. Сирењето е посебна приказна, откупено е за 30 динари, а сега се продава во продавниците по 150 динари. Грозјето минатата година се продаваше по една марка

за килограм, а оваа година едвај достигна 20 фенинга. Сончогледот се продаваше по 8 динари или сега моментално 1 литар масло е 1 кгр. тутун. А наводнувањето во агрокомплексот исто така е некоја посебна приказна особено за Пелагонија од каде јас потскинувам, а исто така го има и во другите делови на Македонија. Без оваа технологија не ќе може да се постигнат саканите ефекти со високи придонеси и за пазарни вишоци и пласман надвор од Републиката. Агроиндустриските комбинати кои се специјализираат само за производство на житни култури...

КВЕТАН ЛОВЧЕВСКИ: (ПРОДОЛЖЕНИЕ)

... како користеа кредити за развој на агрокомплексот поготово за одгледување на други видови производи покрај житните култури, најверојатно на одредени структури не им одговараше за да се зафатат со повисоки проблеми кои што бараат поголеми стручни познавања и поголема активност во процесот на производството. Несфатливи се некои појави во нашето стопанство, поконкретно во аграрот, бидејќи аграрот е дежурен виновник за сите состојби во Македонија за овие 50-тина години. Земјоделецот е осуден секогаш да ги носи на грб сите кризи кои настанале во овие периоди. Неговиот производ кој што е стекнат со пот и труд никогаш не добил ревалоризирана вредност на правата цена. Пишано правило беше да се гарантира цената на виталните производи и тоа пред цела една рсколтна година, а инфлацијата го чинеше своето и достигнуваше до една бројка што ги обезвреднуваше земјоделските производи односно нивна цена и права вредност. Останува земјоделецот само да ги сноси сите оптоварувања на својот грб, а за тоа незаштитен, буквално од никого, ама од никого за овие 50 години. Не може да се заштити земјоделскиот производ со ниски производствени цени бидејќи во тој производ се застапени, како беше речено од други практики агротехничките и агрохемиските супстанции кои што премногу се високи и го чинат производот неконкурентен на светскиот пазар. Да се потсетиме само на 1 килограм пченица за 4 динари а една векна леб која нема килограм од 20 динари. Посебно приказна е преработката и одгледувањето на тутунот. Во неговото одгледување се ангажирани покрај возрасните членови на семејството, децата и старите лица. Цената на тутунот е 300 динари а тоа е квалитет на цигари од 4 до 5 пакла со средна цена бидејќи 100 динари би коштале

еден килограм преработен тутун односно 100 грама преработен тутун е еднакво на 1 килограм откупен суров тутун. Ако пак производителите се кооперанти со тутунските комбинати, зошто не учествуваат во распределбата на коламот од добивката на тутунот и тутунските фабрики. Тутунската индустрија е монопол врз производителите на суровиот тутун бидејќи со нив земјоделците не можат да ги покријат манипулативните трошоци и трошоците за репроматеријалите што се употребени за одгледување на тутунот. Со оглед на тоа што и откупната цена, е ниска, се придружувам кон излагањата на другите пратеници, парам истата да се зголеми уа 100%. Доколку не може да дојде од зголемување на 100% тогаш да се зголеми за онаа цена колку што е сојузниот данок што го плаќаше тутунската индустрија на ниво на Југославија досега. За доходот и монополот врз производителите многу се зборуваше и не сакам понатаму јас да должам. Меѓутоа оваа држава нека не заборава дека доста девизен прилив има од тутунската индустрија. И на крајот да кажам дека не се согласувам со господинот Манев за пензиското и инвалидското осигурување на земјоделците бидејќи толку посакуваното пензионо осигурување на земјоделците би требало да стапи во нареднава година а бидејќи знаеме дека сега земјоделците не добиваат пари за да можат да купат едно ортомче за да се ослободат од маките кои што ги имаат во тие запустени краеви. И на крајот бидејќи градиме нова држава со нови односи во нови сфери, не би требало оваа Влада, уште еднаш апелирам, и во наредната година да ги заборава земјоделците за пензиското осигурување.

ВАНЧО ЗЛАТАНОВ:

Во интерес на времето сметам дека сè е кажано за аграрот. Само сакам да истакнам дека последните десетина години, од тие десет години оваа година беше катастрофална за земјоделците,

али само во однос на пласманот на земјоделските производи, поготово на градинарските производи. Само два-три примера ќе изнесам. Минатата година кило бостан се откупуваше една западна германска марка од производителот, а оваа година се откупуваа 20 до 30 килограми за една марка. Исто така минатата година фиферонските се откупуваа 3 марки за 1 килограм, а оваа година 4 до 6 килограма за една марка. Да не ја редам судбината на сите производи, затоа што се е кажано, индустриската пиперка, индустрискиот патлиџан, модриот патлиџан па на крај и тутунот сите стигнаа во иста состојба во однос на цената. Инаку приносите беа добри.

Сакам и тоа да го кажам, али малку е незгодно што господинот претседател на Владата не е тука, можда, можеби, како и вчера ќе се навреди, ќе се налути, пред неговото тргнување за Австралија јавно кажа дека во Австралија има евтина волна и кожа. А кај нас оние луѓе што одгледуваат и што чуваат овци, еден човек треба да остриже 5 овци да ја продаде волната, да ги собере парите и да оди во некоја берберица само за да се потшиша. Толку се парите. Би навел и некои други примери, на пример ако еден земјоделец има потреба некоја итна работа да дојде во Скопје, да заврши одредена работа и ако треба да преноќи во 1991 година требаше да бере 6 дена само да бере 6 дена фиферони, да ги продаде, да плати во хотел. Па не знам каде се прелеваат средствата, зашто кога почна да работи Парламентот знаеме колку беше едно ноќевање, а сега со истите чаршави, исти кревети, исти простории, па отидоа за што треба точно 240 килограми или 400 килограми како што рече Мицевски да се донесат пред хотелот за ноќевање. Чиј е сега тој труд? На крајот, се е кажано и да кажам уште тоа дека земјоделците, поготово во Струмичко се подготвуваат и почнуваат да си ги трошат онеи пари кои минимално ги добиле, повторно ги вложуваат

во производство и всѝе почнуваат. Сметам дека никој тоа не може да го потврди, никој не можел да гарантира, но би замолил Владата на ова прашање, на овој проблем малку да се позапусти дали пазарот и понатаму ќе остане како што беше досега или ќе се менува темелно ќе се менува, за да им кажеме на луѓето, на било кој начин да не вложуваат зашто сметам ако тие се подготвуваат на исти начин и во толкава количина да произведуваат, а најверојатно ќе остане поголемо количество на пивите несобрано. Сметам дека негде при почетокот на годината ако треба тоа прашање малку да се разјасни во однос на пласманот и каква ни е ситуацијата со досегашниот пазар.

СТОЈАН АНЦОВ:

Има збор господинот Таири.

ЦЕЛИЛ ТАИРИ:

Почитувани пратеници во врска со Анализата што е на дневен ред сакам накратко да истакнам - состојбата на аграрот и во општина Гостивар ни малку не се разликува од состојбата во оваа област на ниво на Републиката. Земјоделците и во нашата општина се соочуваат со проблемот на пласманот на земјоделските производи. Како специфичен проблем ќе го истакнам високата цена на наводнувањето на земјоделските површини, а посебно се појавува во сезоната на наводнување и односот на Електростопанство на Македонија, каде и ако постои договор за пуштање на водите од нивните објекти во сезоната за наводнување, тие тоа не го почитуваат. Овој проблем е навистина сериозен и сметам дека за идната сезона за наводнување, надлежното Министерство треба да обрне посебно внимание на овој проблем. Овој проблем со години се влече и сметам дека еднаш треба да му се стави крај.

И на крајот сакам посебно да се задржам околу Предлог-мерката под број 17 каде што е речено дека "идните активности ќе бидат насочени кон искористување на постојните сместувачки и преработувачки капацитети како и изградба на една современа кланица за живина, погон за преработка на живо месо..." и на крај се вели и "една кафилерија". Лично сметам дека постојните сместувачки и преработувачки капацитети не се доволно искористени и затоа како пример би го навел Гостивар каде што индустриската кланица "Горни Полог" - Гостивар постои и една модерна кафилерија која на жалост недоволно е искористена и морам да речам дека воопшто не се користи. Затоа сметам дека таа мерка број 17 треба само да се види и ако тука не стои кој ќе биде посетел на изградбата на таквиот објект без финансиска конструкција и т.н. сметам дека е набележано и е во ред, на таа проблематика, сакам посебно да истакнам секако нис некако овие капацитети ги дуплираме и затоа мислам дека сме во фаза на рестрикција каде што не можеме да земеме таква слобода за едно дуплирање на такви капацитети.

СТОЈАН АНДОВ:

Ве известувам дека господинот Аслан Селмани се откажува од дискусијата затоа што имаше многу дискутавти и вске се повторуваат.

Има збор господин Јордан Зафиров.

ЈОРДАН ЗАФИРОВ:

Почитуван претседателе, почитувани пратеници ќе се обидам да бидам краток и да не се повторувам во дискусијата. Во Анализата за вкупните состојби и проблеми во аграрот на неколку страници се дадени голем број на податоци кои што не ги дефинираат до крај тешките состојби во производството и квалитетот на преземните

мерки. Проблемите во земјоделството како што се окрупнувањето на индивидуалниот сектор, распадот на некои комбинати и бавната трансформација на општествениот капитал како резултат на крајно неповолните состојби во аграрот, многу малку или воопшто не се третира во Анализата. Општа е констатацијата дека земјоделството досега не страдаше од добри анализи туку од декларативни и не до крај спроведени мерки. Со предложените мерки нема гаранција дека значително ќе се подобрат состојбите во земјоделството, особено во делот на презадолженоста на аграрот. Оттука сметам дека Анализата за состојбите и проблемите во земјоделството треба да се дополни уште со некои мерки што не се присутни во заклучоците што треба да ги усвои на денешната седница, а тие се следните:

Прво, конверзија на краткорочните кредити во долгорочни под поволни услови со одреден грејс период.

Имајќи ја предвид презадолженоста на аграрот и вкупните расходи во шестомесечието беа поголеми од вкупните приходи поради што е неопходно да се изврши конверзија на краткорочните кредити во долгорочни, со што ќе се подобри состојбата со обртни средства кај стопанските субјекти во примарното земјоделско производство.

Вториот заклучок се однесува на преформулацијата на точката 6 која предлагам да гласи: "Средствата што ќе се остварат од вишоците на приходите над расходите на Народна банка на Македонија по периодична пресметка, најмалку 60% да бидат наменети за кредитирање на земјоделството".

Третиот заклучок досега беше неколку пати истакнуван, а се однесува конкретно на преиспитување на даночната политика на земјоделските производители кои што со сегашните зафаќања, доколку

73.

ги измират, ќе останат без средства за живот, поради што треба да е алтернативно пензиското и инвалидското осигурување. Вкупните зафаќања во 1991 година за 1 хектар обработлива оризова површина се вкупно 7.954 динари од кои 312 динари е данок 2.617 динари е здравствено осигурување и 5.000 динари е пензиско и инвалидско осигурување на катастарски доход на 12.461 динар.

Ова сосема јасно укажува колку средства им остануваат на земјоделците, ако се има во предвид дека добар дел имаат 2 до 3 ха обработлива површина. Во оваа прилика не би сакал да ги комментирам постојните диспаритети меѓу цените на земјоделските производи и цените на индустриските производи заради тоа што бидејќи во претходните дискусии јасно искажани. Само би сакал да предочам дека досегашните, последните мерки на Владата на Република Македонија во делот на премиите и регресите за вештачки ѓубрива, семенските материјали и заштитните средства, ќе бидат минимизирани заради енорно високите цени на репроматеријалот. Ако се проанализира структурата на било кој земјоделски производ ќе се види дека цените на импутот имаат значајно место заради што се доведува во прашање и рентабилноста скоро на сите земјоделски култури а со тоа и егзистенцијата на земјоделските производители. Оттаму без поддршка на пошироката општествена заедница и уважувањето на спецификите на земјоделското производство, земјоделството тешко ќе може да опстане.

И на крајот би сакал да предлозам во делот на стратешките производи да влезе и оризот за зголемување на неговата цена за 50%.

СТОЈАН АНДОВ:

Збор има господин Анастасовски.

МИТКО АНАСТАСОВСКИ:

Драги пратеници, многу убаво, се е речено. Никој не застанавме малку да се замислиме и да ја најдеме причината, па да дојдеме до 1990 година. Не сакам да зборувам многу за причината затоа што еднаш рековме дека системот беше таков. Меѓутоа, ми се чини дека одржуваме многу реферати убави, големи како што се држеа 1951 година. Причините, драги пријатели, за опаѓањето на стопанството, целосно лежеше во системот и лежи и ден денеска на тој систем. Откога го уништивме селото*, откога го избркавме селанецот, којзнае каде, откога ја уништивме земјата, откога го уништивме сточарството, откога направивме бегови во големите стопанства, откога му ја земавме и земјата на селанецот, бараме лек. Не треба реферати. Нашето поднебје е богато. Нашата земја е побогата од Швајцарија. Но, за жал, науката беше многу далску од земјата а луѓето кои ја управуваа земјата беа бегови. Селанецот беше само работник. Незаштитен. Даночната политика беше страшна. Кога велам незаштитен, паѓаме на последно место во социјалната заштита на земјоделецот. Остана во селото еден стар човек со еден плуг, остана во селото една баба да ја гледа земјата и тоа понижено. Така јас го гледам селото. Меѓутоа, не е така во Шутка и во Бутел кај што живеам јас по полето во Демир Хисар, во Кичевско во ресенските села. Јас секаде одам, секаде шетам и секаде сум живеел по малку и ја гледам положбата. Сега Ресен почна да заживува. Да заживува, тоа е добро а пред 10 години јас ја гледав, кога ќе слезев од подножјето на Пелистер па до сгејската граница, тој дел на Македонија бса суви дрвцата само со исклучок на Наколец. Ако сакате можам да именувам и други места. Да го оставиме тоа. Да ги оставиме беговите, да останат бегови, да го кренемс од гроб земјоделецот. Да ја обновиме земјата.

75-

X/1 JM/ND

МИТКО АНАСТАСОВСКИ: (Продолжение)

Да ја обновиме земјата, рефератите нека си останат во фиоките и да видиме што треба и како ќе го оживиме стопанството. Прво, да создадеме сигурност кај селанецот, да му ја вратиме земјата, но, да му ги вратиме и украдените богатства. Промисните закупа на сите врати во источниот дел на Европа, закупа и кај нас. Менаџерството да го оставиме на страна. Јас знам дека многу производи од Струмица, од Кочани, можеби и од Кавадарци се дадени на вересија, а пари не се земени. Тешко на работникот, тешко на селанецот. Тоа да престане. Да ја забораваме 1989 1990 година. Ако имате пари, ако има Владата пари, Министерството за земјоделство и нека им се помогне на луѓето, ако нема тогаш господ нека ни е на помош.

Кога почнав реков дека Македонија е многу појака од Швајцарија и за жал за овие 50 години нашата држава нашиот народ инвестира многу за стручњаци. Но, за жал многу од тие деца избегаа кој знае каде, а останаа многу малку тука, а ние не создадовме ништо. Нашите производи бегаа надвор и тоа неплатено. Фабрики за лесната индустрија, за преработка на овошјето на грозјети и тн, се градеа во други места, а во Македонија се правеше тешка индустрија да ни лежат железа во плеќите. Тоа не е тешко да се исправи. Ако малку се соземеме и ако малку скинеме од нашите мешиња, тоа не е смешно, тој што се смее тој има украдено и тоа треба да им го вратиме на луѓето. И еден ден јас ќе кажам како е крадено, ако сум жив и здрав. Не се крие украденото богатство од народот. Робот се гледа, а се гледа и бегот. Повеќе робови да нема. Видејќи се зборува за слободна трговија, за слободен пазар, ако науката при Министерството за земјоделство ја распредели во сите области во нашата земја и на ридските подрачја и на ниските еднакво и ако науката таму е стално, но наука која ќе допринесува, наука која

верувам дека ќе биде вистинска наука и ќе му помага на земјоделецот и на сточарот, Македонија за четири години ќе биде цветна градина. И ако успееме да ги скоротиме реките, да ги искористиме сите тие богатства што ги даде нашата природа, што ги даде господ и ова убаво небо, ние ќе бидеме многу богати. Затоа предлагам правилна даночна политика спрема земјоделецот, заштитни цени во секој период на продукцијата во сите времешки периоди. Јас не знам колку Комората тука има рака во тоа, но ми се чини^{во} Министерството за земјоделство треба да постои еден таков јак тим кој ќе води сметка за тоа. Кога зборувам за работен тим, работниот тим ќе биде во Министерството, но ќе биде стално во контакт со земјоделецот, со сточарот и тн. Навреме со снабдување на пазарот со репроматеријали и со средства за заштита на животните, на сточарството и на земјоделството. Министерството за земјоделство бидејќи е слободен пазар среќни ќе бидеме ако влеземе поскоро во заедничкиот пазар на Европа, многу среќни ќе бидеме затоа што и заштитната цена, еден од колегите тука кажа дека во Грција ми се чини тоа го кажа господинот Горби од Ресен дека во Грција е така и не само во Грција, туку и во многу земји на запад цените се заштитени. Ако не влеземе тогаш малку ќе се помислиме. Сега наместо менаџерство Министерството за земјоделство во секој период ќе ги следи цените, ако не ги следи цените на пазарот и ако го дава производството без пари ние ќе дојдеме во потешка положба отколку што сме сега. Значи земјоделецот секогаш треба да биде заштитен, а ќе биде заштитен ако имаме луѓе кои ќе го заштитат во цените на пазарот. Да се заштити цената на пазарот, малку марксистички сега ќе излезе ова, треба нашите финални производи за да влезат во надворешниот пазар специјално треба да бидат не само заштитени, туку треба да бидат и квалитетни. А јас верувам ако постои една таква екипа и да соработува со земјоделецот, тогаш ќе

биде квалитетна и стоката, затоа што нашето поднебје дава најубаво грозје најубава јаболка, најубава пиперка, најубав домати, најубав бостан, а не може да го пласира. Значи од таа гледна точка ќе бидеме ослободени.

ТЕОДОСИЈА ПАУНОВ:

Почитуван претседателе, почитувани пратеници,

Јас би сакал да кажам неколку збора во врска со анализата во аграрот, меѓутоа прилично беше искажано и ми беше одземено од она што мислев да го кажам, па морам да бирам зборови она што не беше кажано. На пример во изминатиот период гледаме дека податоците од анализите не одговараат на потребите на капацитетите, на можностите на развојот на Република Македонија. Затоа треба да се изнајдат адекватни решенија како да ја подобриме иднината. Она што изминало не го враќаме, меѓутоа како да ја подобриме иднината. Јас не да се залагам за планско стопанство, но сепак за програмско стопанство мораме да се залагаме и за планско, затоа што и во капитализмот и во другите земји постои планирање за развојот на поедини гранки, области, односно и на целото стопанство за да имаме некои смерници, некои оквири како и на кој начин производството, да се произведе со пониски цени, да се продаде со повисоки цени и да се обезбеди пазар за таквото производство. Ние поминавме од договорна економија, отидовме на пазарна економија, меѓутоа преодниот период кој требаше да помине, мислам не го совладавме тој период и заради тоа во 1991 година аграрот дојде во една тешка состојба, да дојде земјоделецот да нема средства за обновување на производството во 1991 - 1992 година. За сите такви аномалии кои што ги направивме мислам дека треба да ги санираме на некој начин, а ќе ги санираме со тоа ако изработиме еден програм, па иако нека биде тој 90 или 80% точен програм за 1992 година

што ни треба на нас од земјоделското производство, колку млеко, млечни производи, месо, месни производи, овошје и друго, да направиме исто така една анализа колку сме увезле во изминатите години, колку долари сме потрошиле за тоа. Дали сега треба тоа да го обезбедиме ние? Сигурно да. Тогаш кога веќе ги знаеме потребите да видиме како и на кој начин да го планираме земјоделското производство, односно програмираме за 1992 година. Есенската сеидба веќе поминува, меѓутоа, ние не насочивме на кој начин, како треба да се произведе во Република Македонија и во општините. Граѓаните не знаат што треба да произведуваат, затоа што е врзано на некој начин со системот за наводнување со акумулациите така што нашиот земјоделец не може што сака да посее, туку мора да има предвид каде се наводнува, како се наводнува, така да биде организирана и сеидбата. Меѓутоа за пролетната сеидба исто така немаме смерници, немаме програми, немаме насоки каде, како, што треба да направиме. Мислам дека е неопходно да се направи план. При планирањето неопходно е да се изработи калкулација на сегашната состојба колку еден производ ќе ни чини по денешни цени. Гледаме дека цените на репроматеријалите се зголемени рапидно многу повеќе од производството што го даваме. Така што произлегува во последно време да немаме потреба да сееме. Доколку се посее, ќе направиме загуба, доколку ги чуваме парите, или ако ги дадеме во банка ќе имаме повеќе средства. Мислам дека тоа е неминовно. Притоа, треба да се знае колку на производството се дава премии, на кое производство, колку премии, колку се зафаќаат даноци на тоа производство и посебно за тутунот, данокот за тутунот и данокот за вицето. Погоотово данокот на тутунот е прилично висока цена во однос на производството и што се кажа за тутунот мора да се повратат средства на земјоделците за да се санира состојбата за 1991 година.

Понатаму, постои обработлива површина 143 хектари површина во Република Македонија. Сега треба да најдеме решение на кој начин како да ја обработиме и другата мислам орапица. Стручњациите мораме да ги вклучиме во земјоделството за да се изнајде решение која земја што може да се посее житарици односно кое овошје може да успева на тоа земјиште, а другата земја да помине во шумарство, да ја пошумиме. Така што целата земја на некој начин да ја искористиме. Сметам дека е потребно за 1992 година програм и план да донесеме. За наредните пет години исто така програм и план заради тоа што имаме работи што неможат за една година, две да се согледаат и тоа да се заврши, туку периодот е подолг. Затоа треба повеќе време за 5 години. За другите работи инвестициони, акумулациите, браните, инсталациите, одводнувањето, наводнувањето што денеска не се работи треба исто така да се планира мислам за 10 години треба најмалку да се планира. Мислам дека ^{во} наредните денови треба да се изработат побрзо овие програми, овие планови, така што нашите граѓани, земјоделци да знаат што треба да се направи во иднина. Кога сум тука кај одводнување наводнување работните организации од водостопанството се наоѓаат во таква лоша тешка состојба кои што неможат да опстанат и неможат да ги одржат инсталациите во исправна состојба за наводнување за наредниот период за наредната пролет. Мислам и тука треба да се направи нешто во врска со водниот надоместок како и на кој начин да се заштитат и граѓаните, а да се заштитат и работниците кои што треба да ги обноват каналите и кои што треба да ги подготват акумулациите за наредната година, како би можело да се искористат. Мислам дека ова не беше кажано и јас би инсистирал да влезе во заклучоците и да се направат овие програми како би можеле да ги олесниме работите.

Исто така, за кредитирањето, ние мораме ако дадеме пет крави на еден граѓанин и 50 овци, мислам не сме направиле ништо, туку да се зголеми на 10 крави, 100 овци и да се даде уште кредит за штали и да му се обезбеди земја за градњето на тие објекти што треба да ги гради и да се дадат кредити по можност без камати, или да направиме пробно за еден регион, на пример да го земеме Мариово, или Осогово или Пљачковица, па со струја, вода, патишта и сите овие објекти, услови да му ги создадеме на граѓанинот. Се разбира притоа да има и школо и здравство и сите овие услови како би можеле од граѓаните дел да повратиме на село, да го добиеме производството кое што сме го имале во 1949 година, притоа да ја обработиме земјата која сме ја имале во 1949 година, сточниот фонд да се зголеми барем на 1946 година што сме го имале и тогаш мислам нашата Република може да обезбеди доволно количини за храна за нашите граѓани, а сигурно и за извоз.

ПАНЧЕ МИНОВ:

Почитуван претседателе, почитувани пратеници, во интерес на завршувањето на дискусијата по оваа точка дискусијата ја откажувам, а истата беше во функција на актуелните проблеми во однос на оданочувањето во земјоделството и истата како констатации поместени и во самата анализа, неколку мерки предлагам во однос на формулирањето на заклучоците.

Владата на Република Македонија да ја разгледа можноста и предвиди ослободување, односно намалување на данокот од вршење на земјоделска дејност по основ на даночна основица преку намалување, или задржување на нивото на коефициентот на катастарскиот доход за 1991 година како основица за оданочување во 1992 година, или преку намалување на стапката на оданочување посебно кај индивидуалните земјоделци

кои земјоделската дејност ја вршат како дополнително занимање. Овој заклучок го предлагам како конкретизација и замена на предложените заклучоци под реден број 5 ставот 2 алинеја 4 кој е по содржина доста начелен.

Второ, Владата на Република Македонија да го сообрази порастот на водниот надомест за наводнување и одводнување со намалениот пораст на приходите од вршење на земјоделска дејност во 1990 година преку формата на непосредна општествена контрола на цените на услугата водоснабдување аз наводнување на земјоделските површини. Во анализата е поместено дека одредувањето на цената на водниот надомест е исклучива надлежност на одлучување на водостопанските организации. Мислам дека тоа не е точно и дека преку оваа форма и институт на непосредна општествена контрола може да интервенира и Владата во однос на висината на водниот надоместок.

ПАНЧЕ МИНОВ: (Продолжение)

Трето, Владата на Република Македонија да ја испита можноста за промена на начинот на пензиското и инвалидското осигурување, основницата за пресметување да претставува катастарскиот или стварниот приход, а не преку изведени месечни така наречени основици за социјално осигурување.

Целта на овој заклучок е растоварување на ипаку најголемиот намет врз давачките на земјоделците тоа е по основ на пензиско и инвалидско осигурување истиот да биде реален и да биде сообразен како што е и основницата за одданочување истиот да биде основаца и за социјалното осигурување.

4. Владата на Република Македонија преку надлежните министерства да ја испита можноста за преземање на мерки за утврдување на повисоки заштитни откупни цени на најзастапените земјоделски производи во Републиката кои реално ќе ги покријат вистинските трошоци од добиеното производство што ќе значат ревалоризирање на овогодешните откупни цени односно надоместување на девалвирањето на вредноста на ниските откупни пазарни цени посебно во услови на ивица одложена исплата и усогласување на диспаритетот помеѓу трошоците во земјоделското производство и откупните цени од една страна и цените на нивните финални производи од друга страна.

Во мерките предложени во Анализата од страна на Владата предлагам во мерките под реден број 2 и 3 дополнување со еден збор кој гласи "грозје", а истиот да биде воведен како во утврдувањето на заштитните цени така и во пресметувањето на земјоделските производи да се помести односно да се опфати и грозјето

СТОЈАН АНДОВ:

Од пријавените дискутанги господата Трајан Мицевски и Фаик Абди се откажуваат од дискусиите.

Има збор Славјанка Стојановска.

СЛАВЈАНКА СТОЈАНОВСКА:

Бидејќи голем дел до дискутантите во своите обемни дискусии ги изнесоа состојбите и проблемите во аграрот јас само ќе ги потенцирам оние заклучоци од Комисијата за финансирање кои ги надополнуваат предлог-мерките содржани во анализата со следните измени и дополнувања.

Во точката 2 покрај наведените производи да се утврди исто така заштитна цена и за јачменот имено во точката 2 по зборот "пченка", да се додаде и "јачмен".

Во точката 3 по првата алинеја по зборот "пченка" да с додаде и зборот "јачмен", инаку измената се однесува и се предлага со цел да се воведат премија и за јачменот.

Понатаму, како еден од заклучоците на Комисијата е и следниот: заради заштита на земјоделското производство потребно е да се преземат мерки за либерален режим на увозот на вештачки ѓубрива, хемиски средства за заштита на растенијата, потребната механизација во земјоделското производство и друго односно либерален режим на сè што не е производител во Република Македонија, а е потребно за развојот и унапредувањето на земјоделството.

Да се преземат мерки за заштита на земјоделските производители од нелегален систем на откуп на производи кои имаат карактер на репроматеријал конкретно примерот со тутунот со цел да се согледа намената на земјоделското земјиште потребно е да се изврши евиденција на вкупната обработлива и необработлива површина и бројот на парцелите по одделни семејства.

Да се овозможи целосен пласман на земјоделското производство и да се обезбеди сигурност на производителите потребно е да се воведат плански систем на производство според бонитетот на земјиштето, а исто така потребно е да се воведат служба за откуп на производството.

Да се преземат мерки за заштита на откупеното земјоделско производство од стапката на инфлацијата, бидејќи од купеното производство од страна на откупувачите се плаќа по неколку месеци што има за последица девалвирање на трудот на производителите и нивно дестимулативно производство.

Како последно, како битен услов за развој на земјоделството потребно е да се преземат мерки за трансформација на имотно правните односи во земјоделско-индустриските комбинати и трансформација на задружната сопственост на земјата.

СТОЈАН АНДОВ:

Нема веќе пријавени учесници за расправа.

Предлагам да се обидеме да заклучиме. Јас сакам да ви обрнам внимание дека покрај тоа што се даде една многу пластична и аналитичка слика на состојбите во земјоделството, исто така овде бидат изнесени премногу предлози. Голем дел до тие

предлози се прифатливи веројатно и компатибилни со анализата што беше овде и нејзините мерки и еден со друг тие предлози можат да се склонат. Но, има предлози кои еден со друг се поттираат остро се противставени и се поништуваат. Тоа е не мал број предлози. Ако се прошири листата на пример на оние со премиите треба да се види оти билансно не може да се покрие и маса работи. Како либерален увоз што е воопшто, каков режим ќе имаме и сите предлози во најмала рака се интересни и добри, но бараат дополнителни проучувања и неможат така пскритички да бидат вградени во материјалот. Јас би рекол дек тоа не може да се однесува само на оние предлози кои се очигледно тешко прифатливи. Па, предлагам да заклучиме вака:

1. Собранието ја прифаќа Анализата за вкупните состојби и проблеми во аграрот за периодот од 1986-1990 година со Предлог на мерки.

2. Собранието ја задолжува Владата во својата активност да се користи и да води сметка со сугестиите и предлозите кои се изнесени во работните тела и нивните извештаи како и од страна на пратениците на седницата овде.

3. Извештаите на работните тела и стенограмот од оваа расправа заедно со сите содржани предлози да се достават до Владата и Министерството за земјоделие.

Па друг начин не е можно да се заклучи, сакам да ви обрнам внимание, бидејќи треба сокој поединечен предлог да го мериме, а за тоа треба нова анализа дали се вклопува или не во концепцијата, дали билансно е покриен или не, дали стои материјална сила зад тоа и со кој друг интерес се во согласност или се судираат. Како го кажав сега заклучокот би го повторил.

1. Анализа за вкупните состојби и проблеми во аграрот во периодот од 1986 до 1990 година со предлогот на мерки со државни во неа, Собранието ги усвојува.

2. Се задолжува Владата во натамошната активност за нив да поведе сметка и да ги користи секогаш кога е можно.

3. Извештаите на работните тела и овој заклучок како и стенограмот од седницата се упатуваат до Владата и Министерството за земјоделство.

Дали се согласуваме со тоа?

Има збор Алил Цафероски.

Алил Цафероски: Јас знам сега 50% да се покачи цената на овој или оној производ, Собранието не може да одлучи за ова, ве молам.

АЛИЛ ЦАФЕРОСКИ:

Не мислам дека Собранието треба да одлучи да се зголеми ова или она. Јас имав конкретен предлог и сега бидејќи сме во ваква состојба јас не сум против ваквите заклучоци само малку ми личат како на заклучоците од општествено-политичките организации во изминатиот период. Станува збор за конкретен актуелен во овој момент проблем со цената на тутунот. Бидејќи заштитантата цена на тутунот ја определуваше СИС ако тој не постои повеќе и нема кој да ја одреди дали треба да дозволиме сега ние цената на тутунот да биде одредена од пред неколку месеци да го земе некој да се прелсе доход од примарното производство на друго место и да ги оставиме луѓето без леб. Мислам крајно неодговорно би било, станува збор за актуелен проблем. Сакам да знам кој е партнерот со кој треба асоцијацијата на тутунопроизводителите да разговара во однос на цената на тутунот, бидејќи

е тоа монополска култура државата ја заштитува како култура, ги заштитува единствено само оние организации кои се во асоцијацијата на југо тутунот, друг нема право да откупува ни да продава, според тоа, дозволете како држава дајте да кажеме сега која ќе биде цената и кој ќе ја каже заштитанта цена односно зголемувањето на цената на тутунот. Треба да расчистиме. Има зголемување и тоа го знам господа за 20%, но тие ни одблизу не ја задоволуваат односно не се реални на вистинската цена на тутунот. Ако имаме предвид дека рподажната цена на тутунот на странскиот пазар е 4-5\$ кој чинат 500 динари со кое право тутунот го откупуваме 80-100 динари и кој е тој вложен труд од страна на претпријатијата кои го откупуваат за разликата од 400 динари. Ви се молам за оваа работа ние како асоцијација на тутунопроизводителите, здруженијата на тутунопроизводителите од Македонија доставивме барање и до Парламентот и до Владата да се обрне внимание и да се реши овој проблем. Инаку како да немаме желба да се реши. Основниот данок на промет на цигарите е околу 65%, тие средства сотануваат овде. Има илјада и еден начин да се реши овој проблем. Јас ве молам во името на 240 илјади тутунопроизводители во Републиката да не се поминува прску ова прашање така лесно. Не барам никакви заклучоци кои ништо не решаваат, барам до крај да расчистиме што е тоа што ќе се случи со овој производ.

СТОЈАН АНДОВ:

Ве молам да се разбереме. Мислам ќе направиме огромна грешка ако го доведеме Собранието да одлучува за колку да се зголеми цената на кој производ. Ние ниту можеме ниту сме надлежен орган, ниту сме квалификувани ниту пак таква пракса ќе

издржи проба, ќе направиме големи збрки во животот, а тоа дека цените на тутунот треба да се зголемат беше речено од повеќе говорници овде и се упатува на Владата и Министерството за земјоделис. Ништо друго овде не можеме да направиме. Овде не можеме да кажеме цените на тутунот задолжително да се зголемат за 47% или 23%, тоа не може да се направи. Тоа не го прави Собранието и затоа беше таков предлогот на заклучокот. Сето што го кажавте вие господине Цаферовски и што го кажаа другите пратеници се упатува на Владата. Меѓутоа, Собранието не може да каже колку да ја зболеми цената. Имајте го предвид тоа, така не можеме да работиме.

За збор се јави Бекир Жута, потпретседател на Владата.

БЕКИР ЖУТА:

Дами и господа пратеници, мислам оти распасвајќи по едно сериозно прашање со кое се среќаваме во Републиката на крајот излегуваме од рамките и секој одредуваме свој рецепт. Јас би ве молеел немојте да ни давате обврски кои бараат билансни истражувања и без да се прават билансни истражувања не можат решенија ниту во овој дом ниту во Владата да се утврдат.

Еден список на заклучоци кои се дадени овде, а кои успеав да ги регистрирам се однесуваат за такви системски решенија на кои не им претходи никаква анализа, никакви билансни согледувања туку едноставно индивидуални сознанија или во контакти со одредени производители и оттука извлекување на заклучоци во кој правец треба да се донесе мерка или предлог на мерка. Ве молам, да водиме сметка, мене ми е многу незгодно оти цело време си

размислував дали треба да учествувам во расправата плашејќи се да не добијам епитет дека Владата е чувствителна. Напротив, утре да не излезе дека вон ингеренциите Собранието се впушта во одредени работи без да има претходни студии, анализи и биланси потса да донесува конкретни предлози.

По конкретното прашање на господинот Џаферовски тој го постави прашањето на цената на тутунот како прашање кој остана како детето без татко. Јас нему би му рекол не е вистина затоа што овој Парламент пред неколку дена го усвои својот Устав и Уставниот закон и во членот 5 ги прифати сите сојузни закони како свои. Во тие рамки согледувајќи ги состојбите во светата на тутунот надлежните министерства излегоа со предлог пред Владата со соработка со Стопанската комора и предложи решение и од коментарите што ги слушнавме и од претставниците на Комората како просечна цена од 71 динар семтаат дека тоа е тоа што во овој момент ги задоволува потребите и интересите. Меѓутоа, водете сметка за уште еден аспект. Вие знаете дека залихите нас тутунот се предмет на кредитирање од примарната емисија, ве молам водете сметка независно од тоа и по која цена ќе ги утврдиме ние оти предмет на кредитирање не ќе бидат тие залихи по таа цена ниту пак нашите банки се во состојба да ги кредитираат по таква пови-сока цена што би ја утврдиле од тоа. Така што утврдувајќи ја таа цена од 71 динар како просечна цена се компонираат не само потребите на производители на тутунот, туку е компонирана на еден начин и монетарно-кредитната политика и способноста да ги поддржува залихите на тутунот. Ве молам, немојте ссга во тој стил дека никој не решава.

Дали е најадекватно решение допуштете да пробаме. Нис цениме и надлежните министерства во заедница со Комората ценат дека е тоа тоа, за овој момент, но во овие услови на оваа инфлација која почна да врти и преку 20% месечно нсмојте да барате такви стандардни одлуки кои ќе важат во едно стандардно време до 6 месеци или од 1 година. Веројатно ќе дојдсме и во такви ситуации каде за одредени производи многу почесто ќе ттреба да се интервенира каде треба да се интервенира во овој поглед и слично. Имајќи ги предвид таквите состојби пред себе мислам и од таа позиција да ги гледаме решенијата и да резонираме дали е тоа решението за дадениот момент. Ве молам имајте предвид но особено пемојте да ни наметнувате решенија кој бараат анализа, студија и билансни согледувања, па дури тогаш ако сите тие согледувања, анализи и биланси допуштаат решение во еден или во друг правец само тогаш може да се реши, а не вака како што сега ни се наредува или или, или да се симнете или да останете таму каде што сте, но да работите како што ви даваме рецептура. Мислам оти не е стил на комуникација помеѓу Парламентот и Владата што го бира тој Парламент.

ИВАН АНГЕЛОВ:

Почитувано Претседателство, почитувани пратителици,
Најнапред сакам да ја искажам мојата благодарност спрема сите Вас што навистина на оваа точка, за аграрот посветивте сите вие големо внимание. Тоа едновременно претставува една обврска према мене како министер за земјоделство, дека навистина сите вие што седите овде скоро еднакво размислувате како што јас размислувам за аграрот. Тоа треба да претставува значителен податомошен мој стимул за заеднички, очигледно и сите вие настојувате, одделни проблеми во аграрот што ги чувствуваме сите ние да изнајдеме соодветно решение.

Исто така, јас сакам да искажам пред сите Вас и одредена друга благодарност што досега Владата на Република Македонија према сите мој предлози за аграрот покажа исто така, како вие на оваа седница големо разбирање и до денеска мислам дека и најнужниот динар што го имаше нашата република главно го насочи во развојот на земјоделството. Вие сте сведоци дека за прв пат оваа година околу откупот на стратешките култури се обезбедија одредена количина на средства и за прв пат откупената пченица беше платена. Исто така, беа обезбедени средства за откуп на сончогледот, за откуп на грозјето, маслодајната репка, што исто така значеше одредена сигурност дека купениот производ што има стратешко значење да биде веднаш платен. Можеби одредени пропусти имало низ ова плаќање, но во секој случај мислам дека одредени работи позитивно се насочени оваа година во корист на аграрот.

Понатаму, одредени проблеми кои што исто вие ги изнесовте исто така и ние ги чувствуваме како такви и мислам дека голем дел од проблемите што вие ги изнесовте се содржани во точките на единствената анализа. Меѓутоа, одредени проблеми што вие овде ги изнесовте, јас напoлно се согласувам со заклучоците, а вие може ќе ги дополните, проблемите што третираат билансни прашања во овој момент можат само да се согледаат, а понатаму ние како Министерство за земјоделие, како Влада на Републиката низ нашата стратегија ќе бидат земени предвид и проткаени низ нашите студии што ќе бидат изработени за развојот на аграрот, а таквите материјали ќе ви бидат ставни пак на располагање овде и вие ќе расправата за нив. Според тоа, некои прашања што овде беа покренати (покачување на цени, ослободување на цени) итн., во врска со даночниот систем може би заслужува внимание да се приспита даночниот систем, меѓутоа, тој даночен систем, Вие почитувани пратеници го усвоивте и нормално тој треба понатаму да функционира. Доколку оцениме сите ние дека треба одредени измени треба да покренеме иницијатива постојниот закон да се проанализира и да се предложат измени. Иста е ситуацијата и со наплатувањето на водниот придонес.

СТОЈАН АНДОВ:

Ве молам, господине министри не одголарајте на поединечни прашања.

ИВАН АНГЕЛОВ:

Добро. Јас само накратко. Мислам дека бев должен да укажам на некои работи.

Сите овие прашања што беа овде, ние ќе го имаме и степограмот, она што е можно ќе се согледа низ одредени билансни показатели и према можноста со која располага Република Македонија

јас ќе настојувам како министер за земјоделие тис да бидат проткасни,
а верувам тука ќе најдеме на разбирање, како и кај Владата на
Република Македонија.

Во врска со пласманот, бидејќи беше покренато прашањето
за берзата, за пласманот да ве информирам дека се работи студија
и наскоро ќе го добиете законот за берзата, па вие самите ќе
одлучите што и на кој начин да ја организираме. Тоа наскоро ќе
дојде. Тоа е само едно најавување дека се работи на овие проблеми.
За се она што беше овде покренато околу заштитни цени, премии,
субвенции, веќе ние изготвуваме материјали и наскоро ќе се најдат
пред Владата, а ќе се најдат се разбира и пред Вас.

АЛИЛ ЦАФЕРОВСКИ:

Мило ми е што сега знаеме со кого, всушност не Стопан-
ската комора на Македонија, туку асоцијацијата на тутунопроизводи-
телите треба да разговараат околу цената на тутунот. Сакам господинот
потпретседател да го потсетам дека за 1000 килограми, а ако Владата
нема направено биланси и математики, туку на производителите тоа
го имаат направено и за 1000 килограми тутун треба петочлено семеј-
ство и од нив може да земе 50 илјади динари за цела година. Тутунот
е многу тешка култура, трудоинтензивна, тој што не работел не
знае само и не би било добро тој што не работел да зборува за тутун.
Со 50000 динари не знам кои се тие стручњаци по економија, јас
би му ги дал тие пари да ги распореди за цела година за едно семеј-
ство да видиме како таа работа ќе ја стори. Јас, Ве молам, не
реков јас кој треба да го стори, Парламентот да уценува некого или
било кој некого да уцснуза. Станува збор дека ова прашање не трпи
никакво одлагање бидејќи ова е стратешки производ за Македонија.

За Македонија тутунот е многу значаен, заради тоа што тој е единствениот сигурен извор на девизи. Барам заради стабилното производство, примарното производство на тутунот ние како држава токму Владата како орган, бидејќи сега веќе ги преземавме сојузните закони, не многу да чека, туку веднаш да ја направи таа анализа и математика и да видиме што е тоа што треба да стори во врска со цената на тутунот. За наредната седница да не информира дека е нешто сторено. Не со празни заклучоци и информации. Бараме конкретно што е сторено.

Да се научиме вака да комуницираме односно да соработуваме со Владата би било подобро и нема потреба од никакви лутеџе. Дозволете нас работите што ни тежат да ги изнесуваме и бараме нивно решавање, а кој ќе ги реши вака на овој начин ќе видиме кој е тој што ќе ги решава.

ИВАН АНГЕЛОВ:

За тутунот кога се работи ние веќе имаме направено и утре се наоѓа пред Владата, за заштита на цените. Координиравме досега, сепак сепак постојат сојузните органи, имаме одредени предлози од нив и ние го земавме предвид тој предлог, а исто така имаме и наш предлог изработено и утре тоа се наоѓа на усвојување пред Владата. Според тоа не да ние да седиме, туку тоа е изработено веќе и ќе оди натаму.

РИСТО СТАМЕНОВ:

Јас мислам дека ние се собравме овде и после толку време дојдовме на одредени економски проблеми од витален интерес за нашите граѓани, посебно за селото. Ние не дојдовме овде и не ги искажавме нашите мислења и идеи за да се караме, туку се што кажавме овде, првиот предлог што го даде претседателот на Парламентот

е во ред, да се прифати информацијата и уште еден заклучок. Сите овие дискусии што тука ги кажавме, мислења и проблеми за аграрот Владата во најсокорото време, а тоа може за 10-тина дена до наредната седница биланско да ги погледа и на наредната седница да ни предложи заклучоци. Тие заклучоци ќе ги погледаме и ќе видиме што од тоа, ако еден дел успееме од тоа да решиме ќе биде добро. Со тоа да ја заклучиме точката без тоа дали на некого му се налага или не. Значи, со тие два заклучоца да одиме. Првиот дека оваа информација е во ред и ја прифаќаме и дека целокупната дискусија и другите материјали да се подготват заклучоци за наредната седница кои тука ќе ги погледаме и ќе ги прифатиме, затоа што сигурно некои од овие проблеми ќе се решат и тогаш ќе може од ова море на предлози Владата билансно да излезе да ни каже дали може или не може и што може.

ТРАЈАН МИЦЕВСКИ:

Јас се извинувам најпрво на одземањето на времето, но не кажувам историја никогаш, бидејќи таа е за на часовите во одделението.

Сметам дека прашањето, за кое даде предлог и претседателот на Собранието, да го заклучи, не е сега наметнато прашање за аграрот и земјоделието. Ако се сеќавате истите барања јас ги поставував уште пред жетвата. И тогаш ние дискутиравме. Тогаш баравме ребаланс на цените, ребаланс бидејќи уште тогаш не одговараа и вселвме да бидат од 4 на 8. Значи, прашањето не е ново, па сега да се рече дека немало време.

Второ, комисиите заседаваа на 27 ноември и од 27 до 4 декември јас сметам дека тие имаа време да ги видат барањата што се дадоа. Не се многу барања. Изворите се кажани од каде. Јас не барам од Владата пари. На Владата треба да и даде земјоделието и стопанството, за тоа се свесни и земјоделците и сите. Владата од тоа се издржува, меѓутоа, јасни се изворите и јас не знам зошто да се одлага за неколку дена тоа да се даде. Изворите се тие што ги кажавме пред малку. Владата што ќе преиспитува друго. Ако не најде од овде или од таму, треба платите свои да ги даде. Нема тука што. Јас не знам зошто се одлага и постојано ги доведуваме производителите во мата позиција, во исчекување, не им го решаваме проблемот и се гледа по интересирањето на Собранието кога ќе настане проблем овде се разлетуваме и излегуваме од салата. И од тоа се гледа колкаво вниманије посветуваме на земјоделието.

Јас предлагам заклучокот на Комисијата, ако сега не е во состојба министерот и Владата да кажат за цената што ја бараме од тие извори, тогаш под итно да кажат за неколку дена, бидејќи тие имале време досега да се произнесат за тоа.

Нема што тука ако бараме ние па да се лутиме некој. И ние се лутиме, бидејќи ни се зема, ама што да правиме? На кого да маваме, кого да тепаме? Затоа ваквите работи ќе ги решаваме вака на овој начин, и нема да имаме ни лутење ни спротивставување. Ова е битна потреба, мора да ги заштитиме селаните, мора да го дадеме она минимум што го вслиме. Од 100 посто, се спуштивме на 50 посто, но ни се чини досега и овој пат селанецот ќе биде изигран. Ама слушајте, ќе се послужам со една поговорка, јас не заплашувам, ама што велат србите, "тешко је налутити сељака". Дури е мирен, е мирен, но ако селанецот се палуги ќе бегаме сите од овде. Ниеден од овој состав нема да остане овде. Ова прашање ако не го решиме јас ви тврдам дека така ќе стане.

ФЛОРЕ МАСАЛКОВСКИ:

Јас предлагам анализата да се прифати како анализа додека мерките да не се прифатат на оваа седница, туку бидејќи имаше многу различни предлози од пратениците да се задолжи Владата да ги земе предвид сите нови предлози од пратениците во однос на мерките и да подготви, заедно со телата на Собранието, со матичните комисии избалансирани мерки и да му ги предложи на Собранието на првата наредна седница на усвојување.

СТОЈАН АНЦОВ:

Ние можеме и така да заклучиме, зашто да не. Единствено што Владата мора некоја политика што ја застапува, треба да и дадеме можност она да ја обработи и она да предложи овде што ќе предложи, а таа предложила овде мерки. Таа ги предложила мерките што се во анализата. Пак поаѓам од тоа, ја следев многу внимателно расправата, и додека вие имавте можност поединци да излезете, јас цело време седев тука и имам увид во предлозите. Предлозите се противречни, не се едни со друг во согласност. Не само во сверата на аграрот да се противречни, туку се противречни и до тоа што се однесува до увоз, до извоз, што се однесува до кредитната политика. Не е тоа едноставно. Затоа, сите овие предлози да ги упатиме до Владата и таа да ги избалансира и процени и врз основа на тоа да презема мерки. Ама да ја задолжиме веќе да презема мерки, а не пак да не информира, па уште една расправа, па ќе биде или не бива.

Тие мерки се во нејзина надлежност по законите кои ги усвоивме со Уставниот закон. Тие се во нејзина надлежност, не се во надлежност на Собранието. Ние сме дале една лепеза предлози и ѝ ги упатуваме да постапува во согласност со економската логика и одговорност, а во склад со својата надлежност. Ако мислите дека треба пак да ги погледаме и така можеме да заклучиме, но тогаш ништо не е извршено. Не може ништо додека уште еднаш не ги погледаме. Во тоа е работата. Сега има и ваква интонација.

Се усвојува анализата, а не се усвојуваат мерките. Мерките од Владата заедно со предложените мерки овде да бидат основа на согледувањето на Владата за една програма на мерки која ќе ни ја достави овде. Тоа ли е предлогот?

ИВАП АНГЕЛОВ:

Почитувани пратеници, Вие имавме прилика да ги видите мерките. Јас ве молам ако имате некоја забелешка на одредени мерки, конкретно кажете кој мерки не одговараат, а јас ви тврдам дека скоро сите овие мерки што ви ги предлагате околу стимулации, заштитни цени итн., веќе се содржани, но веќе се изработени и конкретни материјали за тоа. Вие ќе добиете наскоро закон за премии, закон за регреси итн. Овие материјали веќе се работат. Што сега Вие барате понатаму од нас, ние да работиме. Заштитните цени исто така ги работиме и тие ќе бидат исто така доставени овде. Тоа е исто така содржано во заклучокот. Треба време ние да ги изработиме овие работи. Огромни се обврските што ние ги имаме зацртано во овие мерки. Јас не можам да разберам какви други заклучоци Вие барате, и што треба ние да направиме. Повелете овде кажете конкретно.

СТОЈАН АНДОВ:

Кажаа сите конкретно.

ИВАН АНГЕЛОВ:

Конкретно јас можам да ви кажам сега, ако имаме време да расправаме дека сите предлози што вие ги дадовте се содржани во мерките. Ништо пово вие не предложивте. Освен конкретно некои предлози што беа овде, дали 50 отсто треба сега да се покачи цената на пченицата, повелете вис одлучувајте, вие ќе одлучувате овде. Билансната работа треба да се направи, па дури после вие треба да се произнесете. Не е Владата орган кој што тоа ќе го донесе.

СТОЈАН АНДОВ:

Ви обрнувам внимание дека за овие мерки за кои сега рековме дека ги предложила Владата, а друго овде се предложени многу мерки, тие мерки се реализираат или со акт на Собранието како закон или со акт на Владата. Заклучокот што јас го предложив што значи. Кога ќе подготвуваат закон за премии за земјоделски производи да водат сметка за се овде што се предлагаше и билансот да го направат за тоа. Тие ќе мора да ја знаат целата сума со колку се располага и дали тоа ќе биде јачмен или нешто друго не знам, меѓутоа, кога ќе дојде законот овде оној што предлага да биде јачмен ќе си предложи јачмен. А оној акт кој се донесува од Владата, на пример се утврдуваат....

СТОЈАН АНДОВ:) продолжение)

... контингенти за увоз или контингенти за извоз, се префрлува кон ЛБЕ на слободен режим увозот или се контингентира, тоа е акт на Владата, се дадоа овде предлози, ќе видат тие дали е тоа можно и колку е можно. Невозможно е по мое мислење да биде комплетно слободен увозот, може да биде слободен увозот на заштитни материји, а притоа да не се консултира барем до некаде и ОХИС итн, итн. Тие работи Владата може да ги заврши не можеме овде ние да ги завршиме. И верувајте на друг начин ќе погрешиме ако работиме. Друга е работа да ја прашаме Владата за секоја мерка, дали правилно е поставила, дали ги има сите анализи, дали ги има сите биланси, зошто така направиле, зошто ова го пропуштиле итн. Тоа е наша контролан функција ние тоа право го имаме како Собрание и ќе го направиме. Меѓутоа ние никако не смееме да ја земеме исјзината извршна функција. Тоа нема да успееме. И сега треба дека ние треба да ослучиме полуптивме од 100%, тоа да биде зголемена цената. Ве молам зошто не е 51 или 52. Како ние сме дошле до тоа? Тоа само Влада може да утврди. Никој друг не може да утврди.

ПЕТАР ГОШЕВ:

Почитувано претседателство, почитувани пратеници,

Јас мислам дека е несоодветен овој предлог, да се усвојат заклучоци, мерки на наредна седница, со тоа што мислам дека со тоа не се оневозможува активносота на Владата да се застапува во согласност со своите компетенции за преземање на мерки во областа на земјоделството, значи воопшто не се кочи со тоа активносота, а овие мерки што би го усвоило Собранието, сепак треба уште еднаш да се проверат за да може Собранието да даде полна верификација

и сепак некој од предлозите што беа изнесени, можеби ќе треба да најдат место во овие мерки, на крајот заклучоци, бидејќи како што рече претседателот на Собранието има и контрадикторни и такви, но во соработка со Владата и надлежно тело на ова Собрание би можеле да искристализираме дополнителни предлози. Јас само како пример да кажам дека не е баш се овде што е предложено за поддршка, оаки многу од овие мерки се солидни и прифатливи еве да кажам за пример да продолжи вели во точка 10 кредитирањето на земјоделското производство со средства од примарната емисија по пат на реесконт и со регресирани камата. Мерката е многу дискутабилна, бидејќи ние како држава правиме што правиме и тн. Прашање е дали се одвојуваме дали примарната емисија во контексот на настаните што следуваат ќе ја имаме како извор таа примарна емисија што се прави преку Топчидер или примарната емисија што не можеме да ја воспоставиме ние уште не знам колку и како овде на домашниот терен во нашата Република, а стои како мерка која фака биланси и почива нешто. Значи дискутабилно е во повеќе случаи. Вели на пример, заради застареноста на техничко технолошките решенија на оранжериите пуштило да се изврши реконструкција и модернизација на истите. Ова мерка овде што е, не е во доменот на Владата. Дали ќе ги реконструираат оранжериите комбинатите или не, бидејќи Владата сигурно нема да ги реконструира, може таа да поддржи нешто со кредитна политика итн., но да се запише дека ќе се реконструираат а ние да прифатиме мерка дека ќе се реконструираат оранжериите тоа не е прашање овде што ќе го усвои Собранието. Сепак стопанските субјекти се самостојни итн.

Идните активности ќе бидат насочени кон искористување на постоејќите сместувачки и преработувачки капацитети како изградба на една современа кланица итн.

Тоа се заклучоци од типот на системот што го имавме порано. Не ги спорам другите мерки овде. Но нис да кажеме дека овде ќе се гради кланица, нема никаква потреба овде да го кажеме, немаме компетенција за тоа, ни Владата нема компетенција дека кланица да се гради. Така да има некои мерки што треба да се проценат дали треба да останат и уште некој предлози што ги имавме и конструктивни и би можело на крај да се најде фина согласност меѓу она што го предлага Владата или Министерството преку Владата и овие дискусии и ќе се заврши работата, без да се стопира работата на Владата во овој домен или на конкретното министерство.

ИВАН АНГЕЛОВ:

Јас навистина немав намера да се јавам. Јас не знам што да помогнам. Јас навистина бев јасен и реков. Мерките ви се предложени а се согласувам оваа мерка што сега ја прочитавте ако не одговара, да ја бришеме. Нема никакви проблеми за тоа и тоа мислам конструктивно така треба да биде. А сега само заради тоа таа мерка што не одговара сега да се враќаат сите мерки, мислам дека не држи. Према тоа, таа мерка што последниот дискутант рече или овие две мерки ако не одговараат, јас се согласувам тие да се отстранат. Но она другото што е прифатливо дајте да го прифатиме, ако цоките да го прифатиме.

СТОЈАН АНДОВ:

Затоа велам да ја прифатиме анализата, а нека мерките што ги предлага Владата имаат судбина до сите предлози и мерки кои се дадени овде од пратениците и врз основа на тоа конкретни акти нека подготвува Владата и ги доставува на Собранието или во своја надлежност да одлучува. За кланица овде имаме предлог да

да не се гради, исто така како што имаше и да се гради. Заота ви велам има м ногу шарена дискусија, не може да се излезе од ова.

ЦАФЕРОСКИ: *Зана*

Јас не знам зошто ваква реакција. Ако некој мислеше дека треба да учествуваме во работата на оваа седница и по оваа точка само заради сликање, јас тоа не го сакам. Ако некој мислеше дека предложените мерки, мора да се прифатат, без оглед на нашите забелешки и нашите предлози, тогаш зошто не се кажа одпред да не дискутираме, изгубивме многу време. Јас ве молам колегата Флоре предложи да остане да се усвои анализата, а мерките да останат за наредната седница, Владата, односно Министерството имајќи ги предвид сите предлози и забелешки, да изготви нови мерки и на наредната седница да ги разгледаме и усвоиме. Со тоа нема ништо да изгубиме, може едноставно сега да прекинем со работа. Нема причина сега дајте да ги усвоиме, а сите наши предлози и забелешки ќе имаат судбина на востер како да сме дискутирале, мислам дека тоа не е коректно.

ПЕТАР ГОШЕВ:

Јас не сакам да одземам многу време, јас знам дека се сите нестрпливи господинот претседател имаше еден предлог еден да се стави кланица, да се гради, друг да не се гради. Јас би го прашал претседателот на Парламентот дали навистина мисли тој на еден документ на собрание во овој систем економско политички да стои дека Собранието се согласува да се гради кланица. Јас сум сигурен дека не мисли така претседателот, бидејќи тој е економист и добор ги разбира тие работи. Бидејќи не одевме точка по точка, бидејќи е тоа малку комплицирано пвоекс, да не се надлагуваме и нема потреба, бидејќи така ќе погрешиме на мир владините претстав-

ници, надлежното тело овде ќе ги систематизирате тие мерки, и што е рационално, разумно ќе ни го подслите после, а вие ќе си работите понатака. Нема смисла. Јас не би се согласил овде да влезе закон да се гради кланица. Тоа само како пример го кажувам. Овде не беше негирана корисноста на анализата, корисноста и валидноста на повеќе мерки што беа предложени. Тоа никој не го негираше. Само да не бидат такви прописи кој не потскаат на еден систем кој што дефинитивно треба да го напуштиме. Тоа е сугестијата, друго како скаате.

СТОЈАН АНДОВ:

Господине Гошев вие убаво знаете дека и во предлозите во Владата што ги има има такви предлози како што рсковте и во предлозите од пратениците исто такви предлози има. Затоа ги упатуваме на Владата сите да ги прочешпа убаво и во согласност со новата ситуација да презема мерки. Но ако сакате уште една расправа, а тоа ќе го имаме, тогаш да ја усвоиме анализата, а заклучоците Владата и надлежната матична комисија нека ги подготви за прва паредна седница. Може ли така? (може)

Тогаш го давам овој заклучок:

1. Да се усвои Анализата. Собранието ја усвојува Анализата.
2. Ја задолжува Владата во соработка со матичното тело овде да подготви заклучоци и предлог мерки кои ќе водат сметка за предлозите што ги даде Владата сега во Анализата и за предлозите што ги дадоа пратениците овде.

Кој е за, нека крене рака? (82)

Има ли некој против? (1)

Дали некој се воздржува од гласање? (2)

Констатираме дека Заклучоците што ги изложив овде, се усвоени.

Пред да одиме на пауза предлагам Комисијата за економска политика и развој и за стопанство да го разгледа Извештајот на ЗПК по овој Закон за мерките што можат да се преземат заради спречување и отстранување нарушувањето на тековите на општествената репродукција на Република Македонија со Предлог закон, бидејќи има разлики во извештаите. Тоа нека се види на паузата.

Давам пауза од 1 саат.

(По паузата)

СТОЈАН АНДОВ:

Во салата се присутни 70 пратеници, така што можеме да продолжиме со работа.

Преминуваме на 22-та точка - Анализа за тековните движења и остварените финансиски резултати по периодичните пресметки во Република Македонија во првата половина од 1990 година.

Анализата, Прилогот кон Анализата и извештаите на Комисијата за економска политика и развој, Комисијата за финансирање и буџет, Комисијата за стопанство, Комисијата за земјоделство и шумарство и Комисијата за образование наука и култура, Комисијата за здравство и Комисијата за труд и социјална политика, како и Предлогот на заклучокот, Ви се дотавени односно поделени.

Комисијата за економска политика и развој разгледувајќи ја анализата, заклучи Владата да поднесе писмени или усмени информации за последиците од санкциите од Европската економска заедница против Југославија, како и за мерките за нивно надминување или ублажување и за последиците од очекуваната неконтролирана примарна емисија, како и за мерките за заштита од последиците од таквата емисија.

Владата на Република Македонија го извести Собранието дека потпретседателите на Владата Јован Андонов и д-р Бекир Жута ќе поднесе усни информации во врска со последиците од санкциите од Европската економска заедница против Југославија, за мерките за нивно надминување и нивно ублажување и за последиците од очекуваната неконтролирана примарна емисија, како и за мерките за заштита на последиците од тековната емисија.

Владата на Република Македонија ми се обрати и ме извести дека оценува дека не е потребно излагањето на господинот Јован Андоно

потпретседател на Владата, за последиците од санкциите бидејќи е донесена друга политичка одлука во Европската заедница. Оттаму, останува само излагањето на господинот Бекир Жута.

Владата на Република Македонија инаку го извести Собранието дека во усните информации на потпретседателите, сега само на потпретседателот Бекир Жута ќе бидат изнесени податоци од строго-доверлив карактер.

Ја молам Владата да се произнесе дали податоците што ќе бидт изнесени во усните излагања се од таков карактер кои според членс 70 од Уставот на Република Македонија, треба да биде исклучена јавноста. Ве молам, ако е така треба да знаете, нам ни требаат 80 гласа овде и тешко можеме сега тоа да го расправиме. Немаме 80 пратеници присутни во салата, Службите нека ги пребројат пратениците.

БЕКИР ЖУТА:

Со оглед на потребата од излагање по првата точка за мерките од Европската економска заедница станува неактуелна, сметам дека нема потреба од исклучување на јавноста за вториот дел од информацијата.

СТОЈАН АНДОВ:

Добро, нема потреба од исклучување на јавноста.

Инаку, 75 пратеници се присутни овде.

Ако е така, го молам потпретседателот на Владата Бекир Жута да поднесе информаицја.

БЕКИР ЖУТА:

1. Нарушувањето на единствениот монетарен систем во Југославија кое започна пред крајот на минатата и продолжи поинтензивно во текот на оваа година, настана главно како резултат на:

1) Упадите во монетарниот систем на земјата од страна на Народната банка на Србија во износ од 18,1 милијарди динари, Народната банка на Хрватска во износ од 1,7 милијарди динари и Народната банка на Црна Гора во износ од 2,5 милијарди динари. Бидејќи веднаш беше јасно дека овие упади не може да се регулираат со враќање на средствата (особено од страна на Народната банка на Србија) во Советот на гувернерите на Народната банка на Југославија, под притисок на претставниците на банките кои не извршија упади во монетарниот систем, се зголемуваше обемот на примарната емисија преку тромесечните проекции на монетарно-кредитната политика и на тој начин се воспостави повторно рамнотежа меѓу републиките во користењето на средствата од примарната емисија;

2) Дефицитарното финансирање на буџетот на Федерацијата. Имено, уште во текот на минатата година сите републики престанаа целосно или делимично да ги уплатуваат основните приходи на буџетот на Федерацијата, а тоа продолжи и во текот на 1991 година. Од тие и други причини буџетот на Федерацијата за 1991 година не е ни доцесен, а приходите кои се остваруваат по основа на делумна уплата на царините од некои републики не се доволни за финансирање на функциите на буџетот како што се финансирањето на армијата и сојузната администрација. Тие функции се финансираат во голем дел со краткорочни позајмини од Народната банка на Југославија, односно, од средствата на примарната емисија. Тој фактор исто така има силно влијание врз обемот на планирањето и користењето на примарната емисија во 1991 година; и

3) Актите за отцепување на Словенија и Хрватска од Југославија донесени при крајот на јуни оваа година, кои по истекот на тримесечниот мораториум се активирани и дополнети со нови прописи. Со тоа овие две републики воведоа сопствени монетарни системи, а Република Словенија и сопствена парична единица - Толар. Советот на гувернерите на Народната банка на Југославија уште на 27 јуни оваа година донесе Одлука за заштита на интересите на Југославија од мерките донесени во Словенија и Хрватска, со која на овие две републики им се ускрати користењето на примарна емисија, купување на девизи на девизниот пазар и обезбедување со паричници и ковани пари. Таа Одлука сè уште е во сила, меѓутоа, овие две републики самостојно вршеа емисија и пласираа кредити од примарната емисија, неконтролирано од Народната банка на Југославија, што исто така влијаеше на вкупниот обем на емисија на пари во 1991 година, кој е значително поголем од првобитните предвидувања.

2. Со проекцијата на монетарно-кредитната политика за 1991 година, усвоена пред крајот на 1990 година, беше планиран вкупен обем на примарна емисија во 1991 година во износ од 45,5 милијарди динари, при основна претпоставка дека цените на мало ќе се зголемат во 1991 година за 33%. Меѓутоа, под влијание на претходно изнесените фактори, како и на значително поголемиот пораст на цените од претпоставените, со тримесечните проекции на монетарно-кредитните движења овој износ постојано се утврдуваше на позисоко ниво, а со последната проекција за IV квартал е утврдено дека примарната емисија во 1991 година ќе изнесува 162,0 милијарди динари. Притоа, треба да се напомене дека проекцијата за IV квартал 1991 година е донесена како привремена, при претпоставка дека цените во последните три месеци од годината ќе растат по стапка од 10% (кумулятивно 33%), односно посмирено во однос на септември кога порастот изнесуваше 14,4%. Меѓутоа, веќе сега е извесно дека со порастот на цените на мало во октомври и ноември, а реално е да се очекува и во декември, далеку да биде надминато планираното ниво. Затоа се очекува дека обемот на примарната емисија уште ќе се зголеми.

Во услови на така зголемен обем на примарната емисија во 1991 година интересите на македонското стопанство можеа да се заштитат со максимално можно поголемо користење на средства од примарната емисија, во што се постигнаа прилично добри резултати што се гледа од регионалниот распоред на емисијата наменета за стопанството.

Така на 24.X.1991 година состојбата и структурата на кредитите од примарната емисија пласирани преку банките во стопанството изнесува:

Прво, селективни кредити на ниво на Југославија 56.946,7 милиони динари, а во Република Македонија 4220,0, што претставува учество од 7,4% во вкупните селективни кредити.

Во тоа општите квоти на ниво на земјата беа 28.130,6 динари, а на ниво на Републиката 2 милијарди деветсто единаесет милиони динари што претставува учество на Републиката во овие општи кредити од 10,4%.

Во кредитите за ликвидност кои на ниво на земјата состојбата изнесува дваесет и седум милијарди и петсто трисет и еден милион динари на ниво на Републиката се искористени само 34,1 милион или учеството на Републиката во овој вид на кредити е 1,2%.

Кај оснатите кредити искористени од примарната емисија, кои на ниво на земјата изнесуваат пет милијарди и шестотини деветнаесет кома четири милиони динари во Републиката тие изнесуваат само 45 милиони динари, а на ниво на земјата тие учествуваат со 8%, или вкупно таа состојба на ниво на земјата изнесува на 24.10.1991 година изнесува 90 милијарди, а на ниво на Републиката 5 милијарди и 11 милиони или учеството на Републиката е 5,6 проценти.

Учеството на банките од Македонија во општите и наменските квоти (селективните кредити) е 7,4%, меѓутоа во одобрените квоти за тој период тоа учество изнесува 7,9%. Имено, до 22.X.1991 година банките од Македонија по основа на тие квоти можеа да користат 4.941,8 милиони динари, а искористиле 4.220,0 милиони динари.

За IV квартал од оваа година одобрени се три квоти, и тоа:

Општата квота на ниво на земјата од 9.325 милиони динари, а на ниво на Република Македонија 1930 милиони динари или учеството на Република Македонија во општата квота е 11% поени.

Квотата за откуп на есенски производи во 1991 година е 16.000 милиони динари на ниво на земјата 1.368 милиони на ниво на Република или учество во нив на ниво на земјата е 8,6% поени.

Квотата за есенската сеедба на пченица за 1992 година од 5 милијарди на ниво на земјата е 337 милиони динари и се одобрени на ниво на Република Македонија односно учеството е 6,7 % или вкупно по овие основи од 30 милијарди на ниво на земјата 2 милијарди и 735 милиони се на ниво на републиката или учеството е 9% поени.

При претпоставка дека до крајот на годината ќе бидат искористени сите квоти (на ниво на Југославија 75.942 милиони динари) учеството на Македонија во тие квоти односно на селективните кредити ќе изнесува 5,9 милиони динари или 7,8%, што е значително повеќе од учеството во минатата година (на крајот на минатата година изнесуваше 6,0%) и од учеството на Македонија во општествениот производ на земјата (околу 5,5%).

Многу ниско учество банките од Македонија имаат во користењето на кредитите за ликвидност. Бидејќи тие кредити можат да ги користат сите банки во земјата под еднакви услови, некористењето на тие кредити, односно примарната емисија по таа основа, е последица на високата ликвидност на банките во Македонија во текот на целата година. Позначајно користење на овие кредити во Македонија

се забележува дури во втората половина на годината од страна на Југобанка-А.Д - Скопје кога таа банка се трансформира во правно лице и се соочи со големи ликвидносни проблеми. Инаку, поради висока ликвидност, банките во Македонија се единствени банки во земјата кои вршеа упис на значајни средства (во просек околу 3,0 милијарди динари) во доброволни благајнички записи кај Народната банка на Југославија.

Со оглед на ваквата состојба, Владата расправаше често пати по овој проблем и во договор со банките се определи дека во една ваква ситуација нависока стапка на инфлација штетно е да се задржува капитал во вид на парични средства и истите треба да се преттрансформираат во материјални блага и со тоа да се сочува нивната реална вредност и во тој поглед Владата предложи определени мерки во договор со деловните банки и надлежните министерства, за да овие средства кои до пред некој ден беа пласирани во вид на записи кај Народната банка на Југославија да се пласираат во стопанството за обезбедување на стопанството со репроматеријали и резервни делови и други најнеопходни артикли за потребите на населението и тоа во прв ред преку стоконите резерви на Републиката.

3. Кредитирањето на Федерацијата со краткорочни кредити до 31.XII.1991 година, поради нерамномерен прилив на приходите во однос на расходите, ^{се}вршеше врз основа на писмени барања на Сојузниот извршен совет. Правен основ за такво кредитирање на Федерацијата постои во членот 30 од Законот за финансирање на Федерацијата кој дава можност Федерацијата краткорочно да се задолжи кај Народната банка на Југославија заради нерамномерен прилив на приходите до нивото на остварени приходи во претходната година по основа на царини, а тоа значеше до 32,5 милијарди динари.

Кредитирањето на Федерацијата во текот на годината се движеше во следните рамки:

Од јануари заклучно со септември 1991 година беа планирани 31 милијарда а остварени се 29,5 милијарди односно 95,2 проценти од планираните, а за IV квартал односно од октомври заклучно со 31 декември 1991 година планирано е да се користат средства од примарната емисија во износ од 24 милијарди, во овој момент се искористени само 6 милијарди, а престои да се искористи и разликата за 24 милијарди.

Поплатените а не-пренесени царини од републиките во буџетот на Федерацијата до 22.X.1991 година (заради што и се користени краткорочни кредити од Народната банка на Југославија) изнесуваат 45.042,1 милиони динари, а во тој износ Македонија учествува со 5.315,0 милиони динари или со 11,8%. Врз основа на овој податок може да се констатира дека Македонија, задржувајќи го целиот износ на поплатените царини, финансиски добро поминала (за разлика од Босна и Херцеговина, Црна Гора, Војводина и др.) што се потврдува и со фактот дека во текот на 1991 година за прв пат во последните неколку години сите интервенции во стопанството од сојузниот буџет се исплатуваат релативно без проблеми и на релативно ниво утврдено со Сојузните прописи.

Врз основа на изисеното може да се оцени, дека во нарушенот монетарен и финансиски систем, на земјата стопанството и банките во Републиката не се оштетени, туку напротив финансиските интереси на Републиката будно се чуваат и штитат.

4. Народната банка на Југославија, поради упадот на Народната банка на Србија во монетарниот систем и поради сè поголемото намалување на девизните резерви, на 4 јануари 1991 година престапа со интервенции на девизниот пазар, односно интервенираше со продажба на девизи многу рестриktivно само за измирување на фиксни и гарантирани обврски по кои Федерацијата е гарант или Народната банка на Југославија банка агент, и тоа во претходно исцрпување на сите можности на овластените банки. Во текот на мај и јуни девизниот пазар работеше нормално, а Народната банка на Југославија под одредени услови продаваше девизи на овластените банки за сите намени. Меѓутоа, поради големата побарувачка за девизи и брзото намалување на девизните резерви, Народната банка на Југославија повторно прекина со продажбата на девизи на девизниот пазар. Во

текот на август оваа година Сојузниот извршен совет донесе одлука со која повторно се создадоа услови за интервенции на Народната банка на Југославија на девизниот пазар под одредени услови и за одредени намени (лекови и отплата на фиксни и гарантирани обврски по кои е гарант Федерацијата или Народната банка на Југославија е банка агент). Во периодот до 30 јуни оваа година банките од Македонија купија на девизниот пазар 154,5 милиони долари, а во периодот од 1 јули до 18 октомври, во периодот кога девизниот пазар практично е затворен, уште 24,4 милиони долари, или вкупно 178 милиони долари што претставува 17,4% од вкупните интервенции на Народна банка на Југославија на девизниот пазар во тој период. Девизите

се купени по званичниот курс, кој е високо депресиран, што значи дека по тој основ банките и стопанството во Републиката остварија значајни доходовни ефекти.

5. Пробивањето во монетарниот систем причински - последично е поврзано и со распаѓањето на девизниот систем во Југославија што се изразува преку наглата ерозија на девизните резерви, минималното функционирање на девизниот пазар, затворање на девизните тескови во рамки на републиките, применување на повисоки курсеви (и до 200%) од официјалниот со цел да се привлече девизен прилив од републиките каде што сè уште се применува официјалниот курс, а истовремено ескалира проблемот со девизното штедење на наследнието и црната берза.

Во такви услови, Владата на Република Македонија веќе презеде определени мерки во овој домен (за формирање девизна берза, девизни резерви, откуп на странски средства за плаќање по берзански курс, за забрана на неорганизирано купување и продавање на ефективни странски пари, купување и продажба на девизни права преку банките и сл.).

Меѓутоа, целосната заштита од последиците на распаѓањето на монетарниот и девизниот систем на Југославија не е можно да се оствари без воспоставување на сопствен монетарен систем и парична единица, а тоа е поврзано и со оформувањето на соодветен девизен систем. Новиот Устав веќе ги дава основите за предлагање системски прописи во овој домен, но реално гледано ова претставува мошне сложена задача, така што покрај работните групи што ги изготвија предлозите и ги изготвуваат предлозите на системските прописи, за нивно конечно оформување во состав на економскиот систем на Републиката се ангажира поширок стручен потенцијал заради разработка на оптимални модели и евентуални преодни интервентни решенија. Во тој контекст, Владата на Република Македонија, покрај другите формираше и посебни работни групи кои се ангажирани во изработката на пакет на мерки во сврата на монетарно девизниот систем на Републиката, како и во сврата на царините, нормативното и организационото обликување на оваа област. Ова од причини што доколку состојбите ја наметнуваат потребата да се биде спремен, да се интервенира и да се обликуваат тие системи, а во момент кога ќе се оцени дека настанува таква потреба и тој момент.

СТОЈАН АНДОВ:

Отворам претрес по Анализата и по Информацијата што ја поднесе потпретседателот на Владата Бекир Жута.

Молам, кој бара збор?

Збор има господин Георгиев.

ПЕРО ГЕОРГИЕВ:

Почитуван претседател, почитувани пратеници,

Националниот идентитет секогаш бил пред интересите за економско социјалната самостојност кај сите народи. Оттука и македонскиот парламент кој во изминатите месеци посвети поголемо внимание, пред се, на обликувањето на основниот акт, новиот устав за уредување на односите во суверена и независна Република Македонија. Кој економско-социјалната состојба која што поприма загрижувачки трендови во Република Македонија мора да се изгради траен однос заради заштита на стопанските текови и стандардот на граѓаните.

Целта на материјалот што е пред нас на разгледување е потенцирана во воведниот дел. И покрај согледувањата на одредените состојби и одредени компарации по дејности, области, гранки и групации, основната цел е да послужи при предлагањето на дополнителни мерки на економска политика која што овој состав на Собранието до ден денеска ја нема усвоено и потврдено.

Комисијата за стопанство смета дека е потребно да се прошири целта на Анализата, во правец на предлагање на конзистентна материјално-економска политика со прецизирање на условите за стопанисување на субјектите во 1992 година. Инсистираме на што поитно донесување, најдоцна до крајот на годината на макроекономската политика за 1992 година, и тоа од следните причини:

Прво, за виталните прашања од стопанската сфера новиот состав на Владата на Република Македонија го наследи материјалот "Состојби и проблеми во репродукцијата во СР Македонија во почетокот на 1991 година" со заклучни согледувања и конкретна обврска на Владата, веднаш да подготви програма на мерки за економската политика која што ќе треба да биде во корелација со програмата на економската политика на СИС, односно специфичните услови за стопанисување во Републиката.

Второ, Владата достави програма на мерки за економската политика аз 1991 година и тоа при крајот на месец мај. Програмата е подготвена, што се укажува и во самата програма во отсуство на план за развој за периодот 1991-1995 година, а се елаборирани условите претпоставките и детерминантите на носителите на економската политика. Програмата е доставена до Собранието за запознавање со укажување - со програмата е подготвена и документација со прсекција на основните индикатори за водеење и следењето на економската политика. До денес во форма на запознавање, како обично прави Владата за економските прашања, или заради следење, тие индикатори не се доставени на Собранието и не се објавени.

Трето, Владата достави програма за работа на Владата во мандатниот период со укажување - програмата за работа на Владата не е замена на документот за среднорочната развојна економска политика со која ќе се насочува стопанскиот и општествениот развој на Републиката. Тој е во подготовка и Владата ќе го утврди до крајот и ќе го достави на Собранието, до крајот на годинава. Веројатно се мисли на 1991 година.

При заклучувањето беше спорно прашањето дали Програмата на Владата да се прифати, бидејќи се работи за целиот мандатен

период или само да се поддржи. И по ова прашање долго се расираваше. Во отсуство на квантификации и материјално финансиски биланси се заклучи, само да се поддржи што со обврска што и самата Влада си ја дефинира во воведот на програмата - макроекономската политика за мапдатниот период да се достави до крајот на 1991 година.

Четврто, во месец октомври Владата достави програма на итни мерки за ублажување на неповолните состојби во Републиката. Во неа се укажува програмата е интервентен оперативен документ на Владата на Република Македонија кој што ќе се применува до крајот на 1991 година, односно најдоцна до разрешувањето на прашањето на итното политичко уредување на земјата и донесувањето на системски решенија на подрачјата што ќе бидат во надлежност на Република Македонија.

Со оглед на карактерот на мерките што се предлагаат во оваа програма, се цени дека во фазата на нејзиното донесување треба да се оствари соработка со Стопанската комора на Македонија а на соодветен начин пак само да се запознае Собранието на Република Македонија. Оваа програма со итни мерки, пратениците само ја добија а не беше поставена на дневен ред за разгледување.

Допеска пред нас е Анализата за тековните движења и остварените финансиски резултати за првите шест месеци од 1991 година со единствена цел да послужи при предлагањето на дополнителни мерки на економската политика, а не се кажува за кој период. И прилог кон Анализата за тековните движења на стопанството заклучно со месец октомври 1991 година, со посебно укажување - Владата на Република Македонија и надлежните министерства редовно ги следат состојбите и по потреба донесуваат односно предлагаат се мисли на Владата, и соодветни мерки, за што се предлага да се донесе

и посебен закон кој е веќе во процедура. Во отсуство на верифицирана програма од страна на Собранието како основа за следење на економската состојба се наметнува отворено прашањето што со право го поставуваат и стопанствениците на и граѓаните, дали Парламентот не е поставен во функција на посматрач во овие судбоносни моменти во Републиката, посебно во остварувањето на економските односи со странство, стокониот, царинскиот и девизниот режим и курсот на динарот.

Сега нешто сме информирани за делот на поселниците кои настанаа со примената на санкциите или кои што можеа да настанат доколку санкциите не се укинеа.

Краткорочните мерки што интервентно ги прави Владата мора да бидат во согласност со макроекономската политика како трајна определба на Републиката и не можат да бидат падвор од таа утврдена политика. Сложоните политички и економски социјални состојби во Републиката налагаат донесување на стратегија за стопанскиот развој на Републиката преку тековната економска политика за работењето во 1992 година.

Политичката стратегија на Република Македонија се обликува со донесувањето на Декларацијата а се потврди со изјаснувањето на граѓаните на референдумот на 8 септември. Во контактите на нашите највисоки раководители со повеќе земји во светот и асоцијации, како и водените преговори во Хаг за разрешување на југословенската криза, политичката стратегија за признавањето на сувереност и независност и меѓународен субјективитет на сите републики доби целосна поддршка. Оваа наша основна политичка стратегија се прецизира во Уставот на Република Македонија и влезе во обврска за примена со неговото прогласување на

17 ноември 1991 година. Вака дефинираната политичка стратегија на суверена независна Република Македонија не е следена со соодветна економска тековна политика на Републиката, иако таа беше најавена од Владата на повеќе пати, за да сега прочитае во печатот или слушнеме на конференција за печат од Владата дека документот за тековната економска политика најверојатно ќе биде понуден во мај 1992 година. Најверојатно, за примена во 1993 година.

Во отсуство на утврдена и прифатена економска политика Собранието на Република Македонија не може да ја извршува својата уставна обврска за реформирање на стопанскиот систем. Со еден збор оспособувањето на државата да воспостави правен ред и функционирање на стопанскиот систем во целост.

Одлуката на Владата за забрана на извоз на некои стоки и воведување на извозни континенти се изнудени решенија на база на реципроцитет што можат да имаат моментален ефект, без перспектива. Економската перспектива мора да биде конципирана во макроекономската политика за 1992 година и усвоена од Собранието на Република Македонија. Потврда за тоа дека во одредени области од политичкиот и стопанскиот живот нема да бидат промените така брзи едноставни и лесни, се и првите стручни сознанија од концепцијата, прелиминарна верзија за новиот даночен систем на Република Македонија, што е уште една потврда за потребата од дефинирањето на макроекономската политика што ќе биде основа за вклучување на сите политички економски и стопански субјекти и со ангажирање на научните институции и целиот научен и стручен потенцијал во реализацијата на стопанската политика на Републиката.

Исто и делот на сопственичката трансформација не е започнат. Тој дел на сопственичка трансформација ќе биде еден од

основните приоритети и задачи на овој состав на Собранието. Оттука имам и конкретен предлог да се формира посебно министерство за приватизација односно министерство кое ќе ја води целата процедура за сопственичката трансформација. Главниот проект на стопанскиот систем е дефиниран со Уставот на Републиката. Меѓутоа, недостасува проект за реализација. А секоја реализација без проект тешко се контролира, а при самата реализација настанатите грешки тешко се отклонуваат, со предизвикување на последици во политичкиот, економскиот и социјалниот живот кај сите субјекти во Републиката и граѓаните.

На крајот предлагам да ја прифатиме Анализата, прилогот кон Анализата, заклучоците и извештаите од работните тела и водената расправа да бидат земени предвид и вградени во предлогот на макроекономската политика за периодот 1992-1995 година и условите за стопанисување за 1992 година.

СТОЈАН АНДОВ:

Има збор господин Симеон Ивановски.

СИМЕОН ИВАНОВСКИ:

Почитувано претседателство, почитувани пратеници, пред да почнам со излагањето на денешнава тема, чувствувам потреба да се заблагодарам од името на шесте илјади рудари до сите пратеници кои синојка го поддржаа амандманот, не заради тоа што рударите и рудниците со овој амандман добиле некое богатство или добиле некоја материјална поддршка, туку како морална поддршка да истрајат во нивната борба со длабочините со кои се борат и во нивната борба да опстојат во тешките условија кои ги снајдоа. А тие велат, ако имаат ваква поддршка и понатаму од Парламентот дека ќе истраат и ќе бидат победници во оваа тешка битка и ќе бидат она што беа пред неколку години. Од нивно име се заблагодарувам.

Фактот дека Анализата за тековното движење и остварени-те финансиски резултати од периодичната пресметка на стопанството за првата половина од 1991 година ја разгледуваме во декември 1991 година, јасно зборува колку Владата и Парламентот се бавеа со проблемите на стопанството. Имено се бавевме со сè друго, со дневна политика а најмалку се бавевме со она од што живеевме. Јас сум убеден дека повеќе или помалку на сите им се познати условите за стопанисување кои беа присутни во текот на целата година. Дозволете ми од нив да наведам а кои беа наведени и од потпретседателот господинот Жута, а беа наведени и од претседателот, претходниот дискутант. Немаме економска политика. Не функционираше платниот промет. Не функционираше девизниот пазар. Не функционираше и правниот систем. Не важеа пазарните законитости на понуда и побарувачка. Југословенскиот простор повеќе не е единствен простор на кој што важат исти економски услови и т.н. и т.н. Со еден збор стопанството работеше во ненормални и воцредни услови за работа. За наша несреќа ваквите неповолни состојби во последните месеци од годинава дополнително се влошуваат како резултат на разгорувањето на војната во Хрватска и општите неповолни политички состојби во земјата. Во вакви услови на стопанисување дојде до значително опаѓање на производството и намалено користење на инсталираните капацитети. Врз состојбите на стопанството во Републиката влијание имале и светското стопанство кое што е во рецесија. Посебно распаѓањето на економскиот систем во источно-европските земји, каде што македонското стопанство загуби значаен пазарен простор. Ваквите состојби во стопанството предизвикаа лоши финансиски резултати, намалени реални лични доходи, според мене видување околу 11% и нивна нередовна исплата, кое што води кон демотивација и незадоволство кај вработените. Имено поднесени се 1816 стечајни пријави за 1048

претпријатија плати не примаат. 76 илјади работници, а 14% од вработените се под гарантиран личен доход. На сето горе наведено треба да се доаде дека ќе дојдеше до значително влошување на вкупните состојби ако дојдеше до примена на економските санкции на ЕЕЗ против Југославија и на нашата Република, бидејќи извозните цени, ова го кажувам да се види само колку ќе бса поевтини нашите производи на светскиот пазар од 5 до 15%. Но во секој случај охрабрува она што дојде во овој момент дека во овој момент барем нашата Република е исклучена и нема санкциите да бидат применети.

Во секој случај сметам дека претпријатијата ќе треба да ги преиспитаат можностите за поекономично работење и постигнување пониски производствени трошоци. Во ова треба да им помогне и Владата со пропишување на одредени стимулации за извозниците на овие пазари.

Во понатамошното мое излагање сакам да се осврнам на комплексот на обоената металургија, а во тие рамки поконкретно на рудниците за олово и цинк во Републиката Злетово, Саса и Тораница, за кои сметам дека веројатно дел од пратениците и првпат слушаат дека ги има во Републиката. Со своето производство рудниците за олово и цинк во југословенското производство учествуваат со 40%, во светското околу 2% а со сса 60 милиони долари годишно девизна стока се наредуваат во најзначајните извозно-ориентирани гранки. Количините на метали во рудните резерви како потенцијал изнесуваат преку 5 милиони тони оловен метал, 3,5 милиони тони цинк метал и 125 тони сребро, што претставува огромен руден потенцијал и национално богатство кое треба да се искористи, за кое нешто, се разбира, е неопходно обезбедување и соодветни услови. Во вакви какви што ги имаме сега тоа е тешко остварливо. За разлика

од изминатите години кога оваа дејност перманентно остваруваше позитивно финансиски ефекти и рамноправно и конкурентно се носеше со останатите претпријатија во гранката како во земјата, така и во Европа и во меѓународната поделба на трудот, во тековната бележи рапидно опаѓање на својата доходност, акумулативна и репродуктивна способност со тенденција за понатамошно влошување. Иако физичкиот обем на производството за деветте месеци за 1991 година во однос на истиот период на 1990 година бележи пад само за 5% кога останатото индустриско производство во Републиката бележи пад од 18. Според општите исповолни услови на стопанисување како основни причини за тоа се следните. Мислам на причините кои доведоа до лоши финансиски резултати во рудниците за олово и цинк. Дрastiчно опаѓање на цените на металите на светскиот пазар за илустрација ќе наведам:

СИМЕОН ИВАНОВСКИ: (Продолжение)

Цената на оловото од 800 долари падна на 500 долари по тон, или 38%, цинкот од 1700 долари по тон падна на 1000 долари по тон или 42%, а сето тоа е заради поголемата понуда на светскиот пазар која беше предизвикана пред сè од распадот на источниот блок бидејќи целокупната нивна суровина се најде на светските берзи, а пред тоа тие беа не само потрошувачи на нивната суровина, туку беа и активни увозници. Така што со појавата на поголемата суровина дојде до такво драстично опаѓање на цените на светската безра.

Второ, нереален курс на динарот спрема кој се формираат и домашните цени на металите, високите зафаќања на банките од девизните приливи за подмирување на фиксни и гарантирани обврски, а врши конверзија по крајно нереален курс на динарот од една марка 13, или доларот 22 и тн. за кое претходно овде беше дискутирано.

Трето високиот пораст на цените на влезните трошоци пред сè електрична енергија, ПТТ услуги, нафта, транспортни трошоци, експлозивни средства, реагенси и тн.

Четврто, високи царински давачки и такси на увоз на опрема и резервни делови за исплата, наспроти слободниот режим на увоз на финални производи од странката, несоодветна даночна политика, не се оданочува добивката, туку имагинарна измислена големина доход во која личните доходи се примарна големина, и тн. За ова и синоќа зборував бидејќи во нашиот даночен систем се оданочува доход, некоја имагинарна големина, а не се оданочува добивката. Сметам дека ние мора да поимеме на такви реденија каде што данок може да плаќа тој кој што има добивка од работењето. Неможе да се плаќа данок на личниот доход. Голема преанработеност, голем број на инвалиди на трудот

на товар на претпријатијата, нереализирање на социјални програми и
тн. Истовремено определување на носителот на сопственоста, скромните
започната процеси на трансформација беа стопирани иако пред да го
започнеме трансформирањето реагирав пред овој Парламент со мислење
дека можеби овие претпријатија, се смета нормално за овие претприја-
тија за кои зборувам треба да бидат во категоријата од посебно опште-
ствено значење, но ми беше одговорено дека таквото мислење е конзерва-
тивно и дека трансформацијата треба да се одвива по важечките сојузни
закопи. Моментално се наоѓаме во празни правно економски недефинирап
период во кој не важат ниту старите, ниту новите закони и затоа најчес-
то улицата ги пишува законите.

На крајот апелирам до Владата при утврдувањето на Програ-
мата на мерки и економска политика за наредната година да ги има во
вид изнесените состојби како и информацијата за состојбите и проблемите
на рудниците за обоени метали во Републиката која беше разгледана во
телата на Стопанската комора и доставена до Владата и ресорните минис-
терства. Јас во оваа прилика сакам да изнесам само дел од побитните
предлог мерки. Да се предвидат извозни стимулации за извозно ориентираните
претпријатија адекватни на зголемените трошоци за извоз. Намерно
озде не наведувам одредена квантификација бидејќи ќе ми биде речено
дека за тоа требаат биланси. Но, смешно е да се предлагаат извозни
стимулации 0,14, 0,40 или 1%. Треба да бидат адекватни на поголемите
трошоци овие извозно ориентираните, извозно ориентираниот производ
треба да биде поголем во однос на домашниот пазар. Да се намалат зафа-
ќањата од девизните приливи, а конверзијата да биде по реален курс
на динарот, дан-оците и придонесите да се пресметуваат од добивката и
истата да претставува основица за пресметување, а инвестираната
добивка да се ослободува од зафаќањата. Увозната опрема и резервните

делови кои не се произведуваат во земјата да се ослободат од царина и увозни давачки. Да се предвидат селективни кредити за замена на амортизираната опрема и решавање на еколошки проблеми во рудниците, ослободување од заемот за РФИП, обезбедување на поповолни, пореални цени на монополските производи, што побрзо донесување на законот за трансформација на општествениот капитал, што побрзо донесување на Законот за концесии, донесување на ефикасни социјални програми за решавање на технолошкиот вишок.

СТОЈАН АНДОВ:

Ве известувам дека за збор се јавија вкупно 11 пратеници. Но, нека ми биде дозволено да ги замолам пратениците излагањата да им бидат концизни и кратки, да не се повтори расправата малку порано што ја имавме. Фактички таква расправа се води по работните тела. Овде имавме уводно излагање и имавме известување од Комисијата. И другите треба да имаат кратки излагања. Се што сакале да кажат можеле да кажат на комисиите и сите предлози што сакале да ги дадат можеле да ги дадат. Затоа ве молам да продолжиме со кратки, концизни излагања.

СИМОН НАУМОВСКИ:

Јас ја прифаќам сугестијата од господинот претседател, но треба и да сватиме дека ваква тема на седници на Парламентот немаме веќе сигурно 6-7 месеци, а таа е исклучително актуелна а и чувствувам, веројатно и вис сите тоа го сваќате кои работете во практиката дека ни претстои еден период на време каде ќе имаме неверојатно недостаток на девизни средства за нормална репродукција и за други потреби во Републикава, не само што немаме и доволно производство за извоз туку и од проблемите, настаните кои се случуваат на стопански план во другите републики. Според тоа, актуелноста налага да се

рече и малку повеќе во момент кога ја припремаме економската политика за наредната година. И јас ќе отстапам малку од некои констатации. Сакам да сугерирам со некои предлози. Првиот дел од излагањето ќе го скратам, ќе побрзам и ако одземам 6-7 минути, немојте да ми забележите.

Точкава која конечно ја имаме на дневен ред макар што е неверојатно доцна поставена како тема дава можност со своите дискусии да се префрлиме на друго подрачје од оваа област во моментот поактуелно и да предложиме дел на мерки во време кога се припрема економската политика на Републикава за 1992 година. Не е едноставно и лесно одеднаш да се избераат и да се дефинираат широк објект на мерки кои во целост ќе бидат најкорисни и најефикасни натаму. Причината за ова лежи пред сè во непредвидливите странични влијанија врз стопанството на Републикава кои за жал имаат огромно влијание врз неговата денешна работа, а веројатно како што течат настаните ќе имаат уште долго време. Ако сакаме стопанството во Републикава да отпочне што побрзо да го напушта хаосот во кој се наоѓа, веднаш од страна на Владата мора да се изгради и предложи потполно нова републичка економска политика, како што и господинот потпретседател рече. За да помогнам колку можам, односно оваа републичка економска политика ја сметам само како изнуден потез, изнудено решение само од времен карактер. За да помогнам на овој план колку можам подобро а сметам дека ја имам и таа обврска како член на овој Парламент ќе предложам дел на мерки, правци и активности кои најитно мора да се преземат и применат во практиката. Излезот од екстремно лошите економски состојби кои денес ги имаме го гледам само преку интензивирањето на производството во сите области во стопанството кое интензивирање мора да отпочне само исклучиво преку интензивирањето на извозот. Посебно ме радува фактот што и Владата се определи за ова

подрачје во целост како најклучно прашање за приоритетното решавање што и се гледа од програмата на итни мерки за ублажување на недоволните состојби во Република Македонија. Во Програмата дадена е една серија предлози и мерки кои влегуваат во примена во практиката, а целосно поврзани со најнеопходното интензивирање на извозот. Но, од нив не се гледа точната, крајна цел вредносно искажана. Повразно со претходното го поставувам прашањето дали ни е јасно колку и требаат девизи на оваа Република за нормален живот, развој, отплата на долговите, за обезбедување на населението со сè што му е неопходно потребно од странство за еден нормален и прифатлив живот на оваа двеиполмилионско население. Од Програмата на Владата неможе тоа да се дознае и ако тоа не се знае, тогаш се поставува прашањето, можно ли е да се изработи прецизна и корисна стабилизациона економска програма на Републикава за следниот период без овој податок. Одговорот за мене е негативен. Според некои од податоците со кои денес располагаме од областа на платниот и девизиот биланс на Републикава и неговите резултати од последниве години ориентационо може да се процени дека на Македонија и недостасуваат годишно за нормален опстанок и развој најмалку од 500 до 800 милиони амерички долари, несметајќи го и оној остварен обем во оваа година по сите основи кој треба да се смета за реален и редовно остварлив. Во интерес на исправноста креирање на точната политика во Републикава на овој план натаму неопходно е во стопанството веднаш да се спроведе анкета од која треба да се добие вистинскиот и точен износ за овој показател. Ова е првата мерка која предлага да се спроведе најитно.

Вториот паралелен зафат е преку истата анкета да се добие одговор на прашањето има ли можност македонското стопанство со расположивите капацитети, кадри и финансиски средства, или и со друга

некаква странична финансиска помош, но од помал обем да обезбеди дел, или го обезбеди целиот наднаден износ на девизни средства неопходно потребни за нормален живот и развој на оваа Република, или нема? Ако одговорот е позитивен веднаш треба да се пристапи кон следниот трет зафат кој треба да ги опфати решенијата од следните три прашања и тоа. Прво, начинот на кредитирањето, финансирањето на тоа ново производство наменето за извоз и изворите на средства за таа намена. Второ, обемот на инвестициите, инвестиционите зафати на овој план, приоритетите во инвестициите, изворите на средства за таа намена и дефинирањето на одговорноста доколку не се оствари планираниот извозен ефект по инвестициите. Трето, да се дефинира точната висина на стимулациите за извозот во 1992 година кој може да биде и селективно дефиниран како и изворите на средствата за тие потреби. Четвртата мерка која паралелно ќе се решава е брзата проценка на оптоварувањето на Републиката со девизни издатоци за набавка на дел од стоките од Словенија и Хрватска пред сè, а изгледа и од другите републики заради познатата несватливо декадентна политика која ја водат повеќето републики во Југославија на стопански план. Потезот на Словенија за сепарација и раздружување од Југославија, па и на Хрватска нешто слично е приметно штетен по животот на нашата Република кое веќе се реперкуира и уште полошо, поостро ќе се реперкуира натаму во два празца и тоа во правец на недостаток на поголема маса на производи пред сè од областа на потребите на широката потрошувачка кои се произведуваат во Словенија и се купуваат за потребите на нашата Република и во правец кој ќе значи неопходно ангажирање на нови девизни средства во Републикава за купување и надовнада на тој недостаток од тие републики, или од странство. Некои замислени бартер аранжмани

или клиринг работа кои се сугерираат во последно време може во извесна мера да ја ублажи оваа состојба, но лично сметам дека Македонија засега ги нема тие можности брзо и ефикасно да го реши ова прашање во задоволителни граници. Истиот начин на работа како со Словенија натаму ќе важи веројатно и за Хрватска па и за Србија после нејзината уредба објавена во Службен гласник број 17.

Не е ниту лесно, ниту едноставно ниту можно таа стока да почне да се обезбедува од други пазари. Затоа треба голем труд, огромни нови финансиски издатоци и доста долго време мерено со месеци и години, а да не зборуваме и за трошење на нови девизни средства. Прашањето на корисното стимулирање на извозот во 1992 година како што зборуваше и колегата Ивановски е шестата и последна по мене мерка која ја предлагам на овој план која мора да ја имаме како целосно решение најитно.

На стопанството во Републикава му треба вистинско издржано и корисно стимулирање на извозот без никакви импровизации. Затоа сметам дека е неопходно веднаш да се испита можноста за изнаоѓање на извори на квалитетни средства со кои ќе се врши стимулирање на извозот на динарски курс на девизите остварени од извоз еднаков на оној кој го објавува Стопанската комора која висина на динарски износ на стимулациониот ќе се коригира, расте во зависност од падот на вредноста на динарот месечно и кој износ крајно експедитивно ќе се паазачува на сметката на извозникот, односно крајниот корисник. Во моментот по мене не постои постимулативна мерка за извозот освен онаа која ја предлагам за 1992 година. Потполно сум свесен за тешкотиите кои ќе се јават во изнаоѓањет на финансиски извори за оваа намена. Но, друг избор немаме, ако се определивме за тоа извозот да расте по секоја цена како неминовна определба на Републикава. Јас се обидов без намера некого да навредам, да предложа еден метод на работа и дел на мерки кои треба да се презема веднаш од областа на решавањето на најтешкиот проблем за 1992 година.

Предлозите ги гледам како можни решенија кои претходно треба со полатоци да се проверат, да се изанализираат и ако се корисни веднаш да се стават во примена. Некогаш има мерки кои треба, а некогаш кои мора да се решат. Овие предложение се тие кои мора да се решат од причини што состојбата во Републиката на стопански план тоа го налага.

И на крајот сакам да го речам следното. Барам од овој Парламент сета своја натамошна работа на политички план ја гради со чесни исклучоци, само со претходна целосна и сериозна анализа на економските ефекти од таа политика што значи политика која нема да биде проценета од економски аспект и не смее да се прифати како конечное решение. Овој Парламент конечно треба да свати дека сета своја натамошна активност мора да ја усмери исклучиво на активности кои гарантирано ќе обезбедуваат позитивни економски ефекти во Републиката, а не како досега чисто на теми од политичка страна, неводејќи сметка за економските последици. Крајно е време да исе отпочне да се копираат во работата парламентите од високо развиените земји која работа е целосна сфера на економските интереси а потоа се друго.

СТОЈАН АНДОВ:

За збор се јави господин Превала.

ШАБАН ПРЕВАЛА:

Почитувано претседателство, пратеници и гости

Јас всушност немам намера да повторувам работи што веќе се изнесени во извештајот на Комисијата за општествено-економска политика и развој, сакав само да укажам не некои аспекти со цел да го поспешиме работењето и побргу да звршиме по однос на оваа точка толку интересна и толку очекувана. Ете конечно ми се даде збор, па да се осврнам на некои аспекти што не се содржани во Извештајот.

Повод за да се осврнам ми даде и дискусијата по однос на аграрната политика за што стана збор во претходната точка а и ова што сега е на дневен ред. Сакам да укажам на еден момент што треба да го имаме во предвид. Ние мораме да знаеме дека резултатите што се остваруваат во било кој домен, дали во областа на аграрот или во областа на стопанството се остваруваат во едни услови кога Југославија престанува да постои а Македонија како држава се раба. Мислам како суверена и самостојна. И, мислам дека не треба да дискутираме или пак во најмала рака треба можеби и покритички да ги согледаме и показателите и резултатите па и дискусијата па и мерките што ги предлагаме да ги насочиме така како што ги имаме моменталните услови или пак какви што би требало да се создадата. Факт е дека Македонија како самостојна и суверена Република делува уште во едно окружување кој што нажалост поради познатите причини имаат свое влијание во секој поглед па и во областа на тековните движења во стопанството, во аграрот за она за што стана збор порано. Ние сега конечно по расправата на седниците на телата на Собранието по разгледувањето на Анализата па и Анексот кои анализата што се доби од Министерството за развој што значи своевидно освежување на анализата што обилуваше со податоци малку стари за првото полугодие на годинава, али Министерството исполнувајќи ја својата улога ни достави прилог и анекс што доволно мислам ни осветли сознанијата за тоа како се движеме во текот на годината, во текот на месеците што изминаа.

ШАБАН ПРЕВАЛА: (Продолжение)

...треба да биде основа на крајот на краиштата и за нашата стратегија за развој во идната па и во наредните години нешто што на некој начин од Министерството за развој е најавено дека се изготвува една таква стратегија што ние сигурно ќе имаме прилика како пратеници да ја разгледаме и да го дадеме своето мислење по таа стратегија. Секако дека таа стратегија ќе базира и на реалните состојби што ги тимае во Македонија во наредниот период. Меѓутоа, нашите сознанија во секој случај ги збогатија заклучоците што се изготвија врз база на извештаите на комисиите кои расправаа за тековните движења и од тука мислам дека ни се олесни во голем степен со денешната расправа да не реферираме и да не се повторуваме, туку ако можеме да ги збогатиме заклучоците што треба да ги усвоиме по однос на тековните движења и мерките што треба да се преземат за тоа идниот период да работиме поуспешно.

Што се однесува до Владата, без намера да ја бранам но мислам во смисла на она што мојот уважен колега Петар Георгиев што го истакна, Владата и во овие услови за љубов на мојата вистина нас не хранеше и со информации и со податоци и со мерки што значат свесивно надминување на проблемите и состојбите со кои се соочувавме во текот на изминатите месеци и со проблемите кои не очекуваат.

Меѓутоа, јас велам стратегијата што треба да ја добиеме во тој поглед ќе значи подобро насочување кон излезните решенија.

Инаку, ова што денеска имавме прилика мора да се каже отворено стана збор за заштита од евентуалните последици од прекумерната емисија, мислам доста успешно беше изложено од нашиот колега д-р Жута и дотолку повеќе што тој ни даде доста убедителни показатели, ние во општествениот производ на Југославија учествуваме како Република со некаде 5,5%, а во користењето на средствата од примарната емисија некаде повисока стапка преку 7 или 8%. Тоа се потези што заслужуваат внимание и треба да ги цениме, заедно со сите напори што Владата ги преземала и ги презема аз заштита од сите други последици врзани со прекумерната емисија поради познатите причини.

По однос на тоа што ние денеска не зборувавме за последиците од санкциите на ЕЕЗ, јас мислам има причина да се радуваме што Европа конечно свати дека Македонија не е за војна е мирољубива и за тоа не иззема од можните последици и санкции, меѓутоа, јас морам да укажам во оваа прилика дека ние посредно сепак ќе бидеме погодени, посредно заради фактот што голем број колективи од Републиката извезуваат преку фирми од Србија, мислам тоа е факт кој не можеме да го игнорираме, а Србија и Црна Гора не се изземени од санкциите. Ние сепак мораме тој момент да го имаме предвид и да ја задолжиме нашата Влада да прави обиди преку мерки и други форми да ги ублажи, колку е можно тие посредни последици од санкциите на Европа што сега засега ги најавив, незнаеме дали ќе бидат конкретно преземени кон Србија, но во секој случај ние тој момент мораме да го имаме предвид.

Конечно што се однесува до ова остварување, јас мислам дека падна производството од 17% во 1991 година или 18-20%

тоа значи со двојна стапка паѓање во однос на 1990 година говори за едно движење што навистина треба да не загрижува оти во 1990 година сме имале 10% пад на индустриското производство сега 17,18, тоа е за загрижување затоа што без производство не можеме да имаме ни извоз, не можеме да имаме подобра понуда и не можеме во конечна смисла на зборот да се бориме против инфлацијата. Да се разбереме, ако нема понуда, а поголема количина на пари е во оптек се знае и лаик човек може да резонира дека цените ќе скокаат. Врзано со тоа ние во текот на изминатите месеци продолживме перманентно да се соочуваме и со проблемот на наплатата на побарувањата особено тие бса загрижувачки во одредени периоди наплатата на побарувањата од соседната Република Србија се движи некаде 7 милијарди конвертибилни динари. Мислам дека во тој поглед освен преземањето на мерки и со помош на Владата мислам дека нашите колективи од нашата Република мора да прават сè за да на некој начин се изнајдат пазари кои ќе бидат поефикасни, порентабилни, повносни за нашите колективи. Мислам дека е прилика поготово што се очекуваат таканаречените посредни мерки против санкциите што Европа ќе ги преземе против Србија ние мораме да размислиме да изградиме сопствена стратегија за настап и кон другите републики во асоцијацијата Југославија, а и кон изнаоѓање нови пазари што ќе значат надминување на состојбите со кои објективно се соочуваме.

Јас мислам дека треба да се подвлече еден факт што и покрај тие несоодветни движења во областа на индустриското производство сепак светлата точка зголемениот извоз и намалениот увоз односно подобра покриеност на увозот со извоз мислам дека треба да се подвлече и не само да се подвлече туку би рекол и да се стимулира во наредниот период, за што само тоа нам ќе ни

овозможи на крајот на краиштата да обезбедиме потребни репроматеријали за порационално користење на капацитетите што базираат врз увозен репроматеријал.

Но, да не должам многу јас би заклучил со следното дека за постабилно стопанско делување и работење мислам дека мораме да побрзаме со заокружување на законската регулатива за остварување и на таканаречената вистинска сувереност и самостојност по доцесувањето на Уставот затоа што сето тоа морам да кажам сега за сега е само сувереност и самостојност на хартија, а ние мораме да работиме кон тоа да заокружине доколку навистина сакаме да работиме во консолидирана држава.

2. Преориентација кон други поефикасни пазари што побрзо конституирање на сопствен монетарно-кредитен систем и сопствена валута и конечно што побрзо завршување на процесот на трансформацијата на општествениот капитал како основа за поголемо мотивирање на порационално работење.

ТОДОР ПЕТРОВ:

Точката на дневен ред ни е Анализа за тековните движења и остварените финансиски резултати по периодичните пресметки во Република Македонија во првата половина од 1991 година.

Ја прочитав за да и самиот не заборавам што има на дневен ред, а каква расправа водиме.

Нема причина да се сомневаме во вистинитоста на податоците изнесени во Анализата, Анализа како и секоја друга и повторно ќе добисме вакви анализи и прашање е дали е потребно

да отвораме расправа за такви анализи кои треба да ги имаме само информативно како статистички показатели за одредени состојби и движења во стопанството.

Прашањето и проблемот за мене број 1 е да создадме услови на стопанисување и заштита на интересите на стопанството аз да немам негативни резултати кои ќе ги согледуваме преку вакви и други анализи, а кои, за жал, се негативни и можат да бидат катастрофални.

Имаме точка Анализа за првата половина од 1991 година, а ние водиме расправа за стратегијата на економската политика до 2000-та година. Се плашам дас не ја промашиме расправата како што беше и претходната точка на дневен ред заради тоа што и оваа Анализа рокот на употребата и е поминат.

Убеден сум дека јавноста и граѓаните, а и стопанските субјекти со вакви жалови расправи само ги залажуваме дека нешто конкретно решаваме.

Се јавив бидејќи меѓу првите кои се јавија за збор и сакав да укажам дека расправата ја претвораме како и претходната точка заборавајќи дека и Владата и Собранието имаат строго утврдени функции и надлежности набележани во Уставот што го донесовме на 17-ти, а прогласивме на 20 ноември и на тој начин наместо да водиме парламентарна расправа и одлучување, водиме и добиваме партиско пленумска расправа независно од текот на расправата која што партискиот лидер со својот авторитет на крајот ќе заклучи било како спротивставено во таа расправа имаме свој поглед и излагање. И во претходната точка имавме заклучоци со различно гледиште и на крај повторно не усвоивме ништо конкретно за да

излагањата кои ги водиме овде и по оваа анализа и претходната ги претвораме само во една прес конференција на некој статистички извештај за движење и состојбите во стопанството.

Сакам да кажам дека не треба да заборавиме дека Владата е носител на извршната власт, а Собранието на законодавната власт и дека Владата не е Извршен совет или сервис на Собранието, туку има конкретно свој уставни автономни надлежности. Тоа што Владата е експертска и што ниту една политичка партија не стои зад неа односно ниту еден политички субјект во овој Парламент не беше во состојба да формира своја партија самостојно или во коалиција за да не можеме политичките партии да овие програми на овие партии да се реализираат преку надлежното автономно однесување и делување на Владата и во економската сфера, тоа е наш хендикеп, но и слабост што и овие парламентарни расправи што ги претвораме во партиско пленумски расправи со советодавни функции спрема Владата. Владата може да ни предложи илјада и една мерка, а дали ќе ги прифатиме или не ирелеватно е, бидејќи ако се мерки на нејзиниот делокруг ние ги прифатиле или не Владата ќе си ги донесе, бидејќи тоа и е уставна надлежност, а ако се од делокруг на Собранието Владата ќе ни ги понуди во форма за она за што постоиме, а тоа е орган на законодавната власт. Доколку некој од нас пратениците не ги прифаќа или ги прифаќа има форма и на амандман, има форма како предлагач некој да предложи закон што ќе регулира одредена област од економскиот и стопанскиот живот и другите области на општественото живеење. Тогаш би воделе материјална расправа, а за несогласување со политиката на Владата можеме да побараме информации, да покренуваме пратенички прашања и интерпелации и прашање на доверба.

Во таа смисла конкретно по однос на предложената
Анализа би предложил два заклучока.

Се задолжува Владата на Република Македонија во што пократок рок да ги изготви и достави на усвојување во Собранието сите закони од областа на стопанскиот систем кој ќе значат заокружување на економската сувереност, самостојност и независност на Република Македонија по донесувањето на Уставот на Република Македонија.

Еден работен заклучок кој беше прифатен од Комисијата за финансирање и буџет - Собранието на Република Македонија ја задолжува Владата на Република Македонија редовно и по писмен пат да ги информира пратениците на Собранието за сите преземени мерки во поглед на остварувањето на економската политика и спроведувањето на законите од областа на стопанскиот систем на самостојна и независна Република Македонија.

Бидејќи заедно со Уставот го донесовме и Уставниот закон за спроведување на Уставот би предложил Владата да ни достави една кратка информација од која се надевам дека ќе зависат и законската надлежност односно законите кои ги донесуваме и со кои ќе ги регулираме условите на стопанисување на стопанските субјекти за да немаме вакви анализи со негативен резултат во следната смисла. Кој од постојните законски прописи се преземени фкако републички.

Од кој органи на СФРЈ на кој органи во Република Македонија се преземени соодветните надлежности. Бидејќи имаме утврдено дека до постигнувањето на договорот меѓу суверените

држави на Југославија, Република Македонија да може да го довери извршувањето на одделни прописи на сојузните органи поставувам прашање и нас пратениците тоа би требало да не интересира кој сојузни органи се уште имаат надлежности и вршат одделни работи од својата надлежност на територијата на Републиката кога Собранието како најнадлежен орган до сега воопшто не го доверил извршувањето на одделни прописи на сојузните органи, па и од областа на стопанскиот систем.

Кои сојузни прописи со кои се уредува организацијата и надлежноста на органите на Федерацијата не се применуваат на територијата на Републиката, кој сојузни прописи треба да ги суспендираме бидејќи и до сега не ги спроведуваме во практиката и кој закони кој не се во согласност со новиот Устав треба да ги усогласиме во рокот утврден во Уставниот закон. Тао ни е потребно за да создадеме еден целосен систем со кој ќе ја заокружине економската сувереност на Републиката инаку и во иднина вакви анализи ќе имаме премногу, меѓутоа, со катастрофални негативни резултати.

На крајот доцка Република Македонија не обезбеди сопствена монетарна власт и нејзината територија од Уставот ќе остане само куп безвредна хартија без никаква употребна вредност.

СТОЈАН АНДОВ:

Ете, видовте секој има своја верзија по точката што е на дневен ред. Затоа ви велам да бидете концизни, прецизни и кратки.

За збор се јави Киро Поповски.

КИРЦО ПОПОВСКИ:

Ќе настојувам да се придржувам на насоките и сугестиите што ги даде претседателот и би изнел само некои акценти сврзани со мерките и насоките по повод Анализата што е предмет на денешната расправа. Меѓутоа, најприв би сакал да кажам дека основните карактеристики на тековните економски состојби и движења во Републиката, како и крајно сложените и ограничувачки услови за стопанисување мислам дека се мошне стручно, аналитички и експлицитно искажани во Анализата која е денес предмет на расправа. Едновремено во заклучните согледувања сублимирано се изнесени правците на активностите што ни ги иницира Владата односно мерките што до сега ги презела или планира да ги преземе во наредниот период. Од таму мислам Анализата не може да послужи како основа за оценки, туку претставува една солидна основа и зацврстување на мерките на економската политика како за наредната година така и за градењето на стратегијата во наредниот период. При тоа, секако треба да се има предвид дека драматичноста на настаните што е присутна на политички, економски и воен план во одделните делови на Југославија, критичноста на состојбите и нестабилноста на движењето во стопанството како и меѓународното опкружување претставуваат лимитирачки фактор за преземање на стабилни зафати и мерки од страна на посетелите на економската политика на макро и микро план.

Меѓутоа, реално треба да се очекува дека започнатите неповолни и крајно загрижувачки стопански движења ќе доведат до уште поголеми продлабочувања на стопанските структурни и пазарни диспаратети. Имено, проценките за движењата до крајот на годината и во наредните месеци од 1992 година го потврдуваат

негативниот мултипликаторски аспект од ссрашната економска и политика криза врз натамошното влошување на материјалната и социјалната положба на граѓаните во Македонија.

Всушност и денес се потврдува една стара историска вистина дека сиромашните плаќаат највисока цена. Иако не бевме виозници за војната инволвирани сме во нејзините трошоци прску инфлаторниот притисок и кинсњето на стопанските врски што го парализира развојниот потенцијал во Републиката. Од друга страна внатре во Македонија кризата најтешко ја подиссуваат неразвиените краишта и општините. Од трет аспект кризата најтешко ја подиссуваат социјално-најзагрозените слоеви и што е најтешко сиромаштијата се пренесува брзо доколку не се изгради цврст бедем за сопирање на сите негативни странични причини на кризата во Републиката.

Затоа ценам дека е многу битно и не би ја ограничувал минутажата, многу е битно да се одмери секоја мерка што се презема во оваа кризна ситуација да се оцени нејзината временска димензија, да се утврди фна кого се однесува и колку се однесува, да се вреднуваат сите позитивни, но и сите негативни ефекти од нејзиното донесување. Оценувањето и преценувањето на секоја мерка е особено битно денес кога социјалната издржливост веќе нема толеранција и која многу лесно може да се претвори во немир и економски хаос.

Од тој аспект, во основа, поддржувајќи ги заклучните согледувања во материјалот и предлог-мерките кој се предлагаат, би сакал неколку основни укажувања или акценти да предложам во нивното конечно обликување.

КИРО ПОПОВСКИ: (продолжение)

По мое мислење како основно се поставува прашањето за рестриктивниот карактер на мерките и просторот што се остава за стимулативните мерки.

Имено, преземените мерки од страна на Владата посебно во изминатиот период, како и оние што се најавуваат заради заштита на националната економија во најголем дел се со рестриктивна содржина. Се чини дека се настојува преку рестрикции да се обезбеди стопанството во Републиката од тектонските пореметувања по престојот во економската сфера, иако се преземаат и одделни мерки со стимулативен набој. Во одреден обем заштитата е неопходна како да се избегнат и инфлационите манифестации, недостигот на стоки од витален интерес на населението, проблемите на плаќање и сл. Но, прашање е кое бара одговор дали со воведувањето на рестриктивните мерки следат и компензациони мерки против пасивизацијата на одделни производни сегменти. Или, за некои области на репродукцијата таквата рестрикција ќе значи гушење на можностите за било какви иницијативи и пазарна активност со неизбежна автархиност во работењето. Сметам дека покрај заштитните мерки и компензационите мерки Владата треба да понуди и стимулативни и поттикнувачки мерки со кои ќе може да се деблокираат и активираат развојните фактори со кои располагаме. Ова дотолку повеќе имајќи предвид дека веќе сме информирани за измените од најавените санкции од Европската заедница, односно од воведувањето на компензациони мерки за четирите републики, со кои Република Македонија е изземена од економската блокада на Европските и другите земји, и што ќе значи одредено олеснување на македонското стопанство. Поради тоа,

Владата во овие изменети околности ќе треба да ги преиспита одделните донесени мерки за заштита на стопанството, посебно оние што се однесуваат за ограничувањето на извозот и увозот.

Второ, политичката коперативност што досега претставуваше белег на македонските претставници во настапите на меѓународните институции, како и на мировните преговори треба да прорасне и во економска коперативност. Имено, Владата треба веднаш да овозможи валоризација на таа коперативност и на кредибилитетот што е стекнат пред европските претставници за нашата Република.

Тоа може да се постигне со продлабочување на контактите на економски план и со мотивирање на стопанските субјекти во правец на поголема соработка со партнери на сите страни на светот со што би се побудил нивниот интерес за воспоставување на стабилна економска соработка. Владата по ова прашање треба да донесе своја оперативна програма. Во оваа функција неопходно е Владата во соработка со Стопанската комора на Македонија и надлежните органи во Републиката интензивно да ги презентираат можностите за странски вложувања во Републиката преку планска промоција на македонскиот извоз за светскиот пазар и за привлекување на странски капитал со царински, даночни и други олеснувања, а во функција на реструктурирање на стопанството и на негово што побрзо вклучување во Европа.

Трето, со заокружување на стопанскиот систем во Републиката како процес кој бара континуиран, работен и творечки ангажман, би требало да се надминат елементите на пок терапијата и рестриктивниот карактер на макроекономската политика што ја спроведува Сојузната Влада и што доведе до низа негативни ефекти

и импликации врз македонското стопанство и финансиските текови на Републиката.

Четврто, во контекст на оформувањето на стопанскиот систем на Републиката од особено значење е и донесувањето на законот за трансформација и приватизација на општествениот капитал што Владата подолго време го најавува. Меѓутоа, неопходно е што поскоро донесување на овој закон и другите системски прописи како би се надминала правната празнина што сега е присутна во оваа област.

Петто, гледајќи ги овие долгорочни правци во стопанскиот систем, Владата мора перманентно да решава многу битни краткорочни задачи.

Имајќи ја предвид драстично влошената материјална и социјална положба на граѓаните, нередовната исплата на личните доходи, невработеноста и се поголемата неизвесност за работните места, зголемувањето на трошоците за живеење и растечката инфлација сметам дека како првостепенa задача на Владата е перманентно да ги следи овие состојби и да презема мерки за нивно надминување. Истовремено, заради заштита на материјалната состојба на вработените и превентивното амортизирање на нараснатата социјална тензија, неопходно е Владата на Република Македонија да ги респектира барањата на синдикатите на Македонија и прску дијалог да изнаоѓа соодветни репсиија, со што би се избегнале поголеми масовни бранувања. Заради тоа, предложената точка 8 од заклучоците по анализата со кои се бара Владата на Република Македонија да изготви социјална програма, односно да предложи мерки за ублажување на овие состојби е од итен карактер и би требало да се изрази како приоритет.

Шесто, политиката на натамошното смалување на личните доходи, односно на нивната куповна моќ преку инфлацијата е нецелесообразна и ќе претставува камен на спонувањето за било каков вид на економска политика бидејќи предизвикува демотивирачки ефекти и негативни социјални набои.

Седмо, значајни прашања за пазарите на нашето стопанство. Го изгубивме пазарот на Источна Европа, на Блискиот Исток, сега го губиме пазарот и во Југославија. Заради постигнување на целите на економската политика, како што се подигнувањето на нивото на производството и извозот, неопходно е да се настојува да се задржи што поголем дел од платежно способниот пазар во другите републики со што ќе се поттикнува домашната, а посебно странската инвестициона потрошувачка и друго.

Само да ве потсетам дека Република Словенија и по донесувањето на одлуките за осамостојување и по вселувањето на новата валута и преземањето на други мерки настојува со сите сили да ги одржи стопанските врски, односно да не го изгуби пазарот за своите производи во другите републики во Југославија. Тоа е само уште една потврда дека затворањето на пазарите на кои се присутни претпријатијата од Македонија односно автархијното работење би било фатално за стопанството во Републиката, поради што стопанските субјекти треба уште понастојчиво да се борат за одржување на стекнатите позиции и воспоставените деловни врски како и да изнаоѓаат нови.

Осмо, имајќи го предвид фактот дека Собранието на Република Македонија нема да биде во можност да расправа по некои поопстојни аналитички согледувања за стопанските движења до крајот на годината, а бидејќи претстои донесување на програма

на мерки на економската политика за 1992 година, сметам дека расправата по анализата и предлозите што беа изнесени даваат елементи кои Владата треба да ги има предвид како при концептирањето на програмата, така и при подготвувањето на среднорочните и долгорочните развојни програми.

Исто така, потребно е да се забрза обликувањето на долгорочната стратегија за развој на Републиката која што ќе претставува национална, развојна визија како основ за преземање на конкретни мерки за поголемо искористување на сите стопански потенцијали и материјали и трудови ресурси во Републиката.

Слоганот што беше присутен во предизборната кампања "Македонија нема време за чекање" се повеќе доаѓа до израз, бидејќи без обезбедување на сестран забрзан економски и духовен развој, невозможен е излез на затворениот круг на сиромаштијата. Не смееме да нудиме само краткорочни мерки кога ќе се разбранува револтот и незадоволството на штрајкувачите, на невработените, пензионерите и друго.

За таа цел неопходно е новата развојна стратегија на Македонија во услови на пазарното стопанисување да даде одговор за приоритетните производствено-технолошки, образовно-научни, социјално-демографски, културни и други цивилизациски прашања низ кои ќе се согледа перспективното место на Македонија во однос на постојните републики и во интеграционите процеси на Европа.

Сето тоа мора да биде согледано од аспект на државно-правниот статус на суверена и самостојна Република Македонија и да обезбеди нејзина поголема отвореност и флексибилност кон промените на европскиот пазар и на другите републики, поголема адаптивност за прифаќање на нови алтернативи и развојни иницијативы и сл.

ВАНЧО МЛАДЕНОВ:

Почитувани пратеници,

На самиот почеток сакам да кажам дека ја прифаќам анализата за тековните движења и остварените финансиски резултати по периодични пресметки во Република Македонија во првото полугодие од 1991 година. Таа ја изразува фактичката состојба на стопанството на Македонија.

Сериозна забелешка е што статистиката нема сеуште подготвено методологија за следење на малите и приватните претпријатија, како и услуги кои веќе претставуваат значајни капацитети во Републиката.

Состојбите во анализата со оглед на значењето, за значајно брзите промени може да се каже дека се веќе одамна минато. Од таа причина јас нема да зборувам за тоа колку е опаѓањето на физичкиот обем на производството во стопанството на Струмица, колку работници не примиле личен доход и слично. Тоа се воглавно познати работи и податоци и мислам дека не е потребно да ги повторуваме.

Сега е најбитно што треба да се преземе за да се надминат состојбите во кои се наоѓа стопанството и Републиката во целост. Со оглед дека макроекономската политика на СИС не се применува Владата на Република Македонија треба да предложи побитно адекватни макроекономски односи и макроекономска политика и да створи економски амбиент во кој стопанските субјекти од Републиката ќе знаат што ги очекува за да можат да се прилагодат и да ги приспособат своите активности и начин на стопанисување според тие мерки кои треба да бидат предложени.

Затоа сакам оваа прилика да ја искористам за следен проблем од Струмица кои ги надмина рамките на општината и би сакал да го изведам на едно рамниште на Републиката. Се работи за проблемот на работните организација или претпријатие, сега сеуште не знаеме како се вика, порано "Струмичанка", втората предилница во Македонија, која во третиот квартал од 1990 година отиде во стечај.

Стечајната постапка е завршена и 1548 работници останала без работа. Овие делови со напори на општествено-политичката заедница и доверителите, пред се Стопанската банка - Основна банка - Струмица се создадоа услови оваа организација повторно да почне да работи. Меѓутоа, начинот на кој треба да почне со работа, на некој начин постана проблематичен, правно неоснован и оттука има огромно реагирање во општина Струмица од оној број на работници и граѓани на општина Струмица кои не се во онаа маса на работници кои во услови на стечајната постапка на некој начин се најдоа во кругот на Работната организација.

Имено, некаде околу 112 работници од вкупно 1748 работници сега формираа организација, избраа и органи на управување, меѓутоа, оној дел на работници кои остана надвор од економскиот двор на таа организација го оспоруваат почетокот на работењето. Тоа е проблемот кој не може да се надмине во рамките на општината. Пред некој ден имаше собир на сите оние кои останаа без работа и кои не можат да се вработат во Струмичанка и бараат тоа прашање да биде подигнато на републичко рамниште. Јас во паузата најдов прилика да разговарам со министерот за стопанство, министерот за труд и социјална политика и тие ми ветија дека ќе најдат време докрајот на неделата, дали они или нивните заменици дојдат во Струмица и заседнички со пратеници и структурите во Струмица најдеме

начин да на луѓето и граѓаните им објасниме кои се можностите таа организација на некој начин да почне да работи, да создаде услови колку е можно побрзо најголемиот дел од вработените кои досега не успеа да најдат било какво вработување, односно да најдат лична егзистенција да им се даде до знаење каде е патот за да можат да се создадат услови да сите тие најдат егзистенција во тој колектив.

Од таа причина уште еднаш апелирам , пред се до министерствата кои се адекватни и компетентни за оваа работа да навистина во што пократок рок најдат можности овој проблем да го примат на знаење и да најдат начини за да можеме што побрзо да го разрешиме за да не дојде до овие сцени и до оние , да не кажам заканувања што беа истакнати на јавниот собир во Струмица.

ДУШКО НИКОЛОВСКИ:

Почитувани пратеници во оваа прилика јас ќе се обидам да се задржам на две прашања кои досега не беа спомнати, а мислам дека се од корист за вкупните состојби во македонското стопанство.

Наиме, кај нас една појава е многу присутна која сите не опкружува и која сите ја знаеме, а никако да и најдеме решение. Тоа е проблемот на инфлацијата. Тоа е еден проблем кој по мое мислење претставува и една економска финансиска појава. Но, во интерес на времето не би се задржувал во оваа прилика што произлегува пред се од резултатите односно од Анализата за периодот за шесте месеци имајќи предвид пред се што е многу значајно да се дефинира односно да се определат пред се генераторите за една ваква појава. Особено ми падна во очи што потпретседателот на Владата истакна некои нови моменти кои за мене прв пат беа овде

процентирани, што потребно ме загрижува и практично инфлацијата добива еден понагласен ток кој веројатно мали се можностите и просторите да се основиме на Анализата која е презентирана за периодот односно за остварените резултати за првите шест месеци. Ако се има предвид дека сега висината на инфлацијата знаеме каде е и кое произлегува нормално од макроекономската политика што досега постоеше, но во едно треба да очекуваме дека во периодот кој наидува, а тоа е период не подолг од шест месеци, по моја проценка, можеме да се сосчиме дека состојбите ќе бидат уште поприматични при што социјалната политика ќе ја доживее својата кулминација. Без разлика што сегашната финансиска интервенција што ја направи Владата, што јас лично ја поздравувам, тоа е само одлагање на прогледот за период од 3 односно 6 месеци. Дали е тоа политичка одлука, односно мудра, јас би рекол да а финансиска колку оправдана времето ќе покаже.

Кога го потенцирам ова сакам да го кажам и следното. Не можеме да очекуваме знатно подобрување на севкупното работење особено ако се има во предвид, како што пред малку слушнавме дека нивото на инфлацијата во октомври, а мислам дека во декември ќе заврши преку 30% да очекуваме и некои подобри прогнози. Само да се потсетиме во Анализата и одредените позитивни движења што се регистрирани како позитивни токови се на ниво на инфлација од 12%. Оттука и давам тежиште и го поставувам пратањето дали не влегуваме веќе во хиперинфлација во деловната 1992 година. Одговорот по мене е да. Затоа што навидум е кредитна инфлација, инфлација на пари, буџетска инфлација, инфлација поради падот на производството, инфлација поради тихата девалвација, инфлација поради зголемените трошоци, инфлација на цените предизвикани пред се

и раки рестриктивноста во надворешната трговија и слично. Ваквата инфлација по мое мислење, имајќи ги предвид новите услови на стопанисување бара активно учество во решавање од страна на Републиката особено на планот на монетарната политика. А тоа значи да инфлацијата добие пригушен карактер односно да биде контролирана бидејќи имаме не само домашна, туку веќе и увезена инфлација.

Ако нашата Влада односно органите не воведат контрола на инфлацијата со квантификациите на макроекономската политика влегуваме во хиперинфлација на македонското стопанство што ќе предизвика сериозни последици кои посебно ќе се манифестираат во делот на прераспределбата на националниот доход, економските односи со странство, намалувањето на производството и поттикнувањето на потрошувачката. Под удар на ваквите последици прво ќе бидат пред се вработените кои треба да се штитат односно оние кои ќе имаат најмали примања, а потоа се оние кои ќе имаат фиксни или релативно фиксни примања. По правило најмногу губат доверителите и штедачите бидејќи не им се враќа реалната вредност. Оттука, сосема е разбирлива и појавата што оштетените бараат заштита на разни начини што имаме денеска и сме сведоци на сето тоа, претворање на динарите во девизи, вложување во некретнина, одлевање на капиталот, штедење во странство и слично. Ваквите појави всушност повторно ја поттикнуваат инфлацијата, што сме сведоци на овие појави.

Инфлацијата најнегативно влијание ќе има врз остварувањето на производството и тоа преку преработката односно изработката на реалните калкулации. Понатаму, мотивите за зголемување на продуктивноста, асортиманот, па и квалитетот на производите и услугите. Ваквите појави дестимулативно ќе влијаат и на извозната активност на претпријатијата бидејќи јасни се барањата на светскиот пазар во поглед на цената, квалитетот, асортиманот на произ-

недотрнато и друго. Посебно, како што веќе нагласив инфлацијата ќе има негативно влијание врз остварувањето на економските односи во странство. Наиме, освен тоа таа ќе предизвика одлевање на капиталот, намалување на робните фондови при што и ќе се предизвика дефицит во платниот биланс со сите последици. По правило сите овие појави бараат прилагодување на курсот на динарот према инострани-те валути. А какви можат да бидат последиците за македонското стопанство веќе ни е познато скоро на сите нас особено кога се наметнува прашањето на сопствен монетарен систем, односно воведување на монета. Врз основа на тоа, а во интерес на време мислам дека е подобро во пакетот на размислување на мерки да се покрене иницијатива за изготвување на модел на стопанисување со целна инфлација.

ДУШО НИКОЛОВСКИ: (продолжение)

... тоа е прашањето кое не бете спомнато а веројатно многу малку го гледаме низ материјалите, но во интерес на време, тоа е прашањето дали ваков платен промет треба да остане на ниво на Републиката. Што значи сериозно е прашањето имајќи предвид пред сè нејзината ефикасност, функционалност и рационалност, но бидејќи реков во интерес на времето, мислам дека со донесувањето на Уставот се создадени сите предуслови за трансформација на општеството и економијата во Републиката. Процесот на трансформацијата преставува и основниот предуслов за вклучување на македонското стопанство во европските па и светските развојни прописи. А во тие рамки сопственичките односи и организацијата на платниот промет имаат доминантен значај за развој на вкупните односи во системот. Без концепирање, лично мислам на платен промет на нови основи, како и суспендирање на доминантниот сопственички однос кој сега постои невозможно е да се остварат економски вредности на пазарна економија. Новите економски односи ја наметнуваат пред се, потребата за забрзување на процесот на трансформација, не само на сопственоста воедно треба да се пристапи и кон целосна реорганизација на платниот промет што се врши во сегашните услови, односно што ја врши Службата за општествено книговодство во Републиката. Согласно на новите економски односи кои ќе произлезат пред се, од пазарната економија, а се наметнуваат покрај сопственичките односи, посебно го наметнува прашањето како и на кој начин да се постави и поставеноста и организацијата на вршењето на платниот промет, како и основаноста и постоењето и функционалноста што го има постојниот систем на Службата за општествено книговодство на Републиката. За остварување на економските вредности, организационата поставеност на

Службата за општествено книговодство е од посебен значај за развој на интегралниот пазар кој за жал и не постои. Под организациона надлежноста на Службата за општествено книговодство не подразбирам само функционирање на Службата, туку интегралноста на стопанството, како и финансискиот систем во целина.

Новите односи ја наметнуваат потребата од воспоставување на нови односи, не само во платниот промет, туку и во своинскиот статусниот и деловниот однос како и организацијата за вклопување во светскиот пазар. Службата за општествено книговодство мора да се прилагоди кон новите услови на стопанисување. Во спротивно приматот што го има како основен носител, но не е исклучок во внатрешниот промет гледајќи ја функцијата на платниот промет преку евидентирањето што постои, контролата, информациите, ревизијата не може службата да го сочува својот интегритет. Дека станува збор за еден голем проблем, кој ќе има лимитирачко влијание врз севкупниот стопански развој ни говорат и податоците на многу институционализирани странски платни промети. На пример во САД општествениот бруто производ се мултиплицира за 20 пати, а кај нас таа мултипликација на општествениот производ е само 2 пати.

Од друга страна структурата на институцијата кој го вршат платниот промет на пазарните стопанства е разновидна. Аналитичкиот, информативниот и контролниот аспект е засноан преод сè на многу други изворни информации, независно од платниот промет.

Покрај наведеното треба да се има предвид дека кај многуте институции странски кој го организираат внатрешниот платен промет преку жиро сметките само дел е од вкупниот платен промет, а останатите сегменти ако го вклучиме готовинското плаќање, многу

се различити и знатно различни, како на пример клириншките институции, поштите, автомобилскиот клиринг, кредитните картици итн. Се разбира дека степенот на развој, богатството на инструментите и формите на развивањето на платниот промет во развиените земји зависи пред се од степенот на развиеноста на стопанството и неговата поврзаност со традиција и кредитно монетарните институции. Мислам дека е ова кредитно монетарно институција, како што спомна и потпретседателот на Владата.

Во друга погодна прилика веројатно би требало да се створи расправа како и на кој начин да се постави оваа институција од сферата на платниот промет внатрешен на Македонија, па во прилог на тоа предлагам една иницијатива да се покрене постапка за реорганизација на платниот промет односно на Службата за општествено книговодство во Македонија.

ДУШКО ГОРГЕВСКИ:

Јас го почитувам уакжувањето и немам намера да се повторувам во дискусијата, сметам дека анализата е приказ на состојбите а исто така и уводното излагање многу стопанственици потенцира проблеми со кој се соочува стопанството, а мислам дека со сите состојби сме запознати.

Јас сакам нешто да кажам, а тоа е во основа мислам дека и заклучоките и мерките што се тука предвидени, навистина претставуваат еден правец за барем донекад етрасирање на излезот од сегашната состојба во која се наоѓаме. На никој не треба да му се кажува какви се приликтие во Југославија и во кои прилики и услови се наоѓа стопанството. Мислам дека во основа поентата треба да ја дадеме како што и се дде во одредени дискусии и предлози, како да

излеземе од овој зачаран круг, како да излеземе од ситуација во која секој ден производството е на ивица на престанување со работа на снабдување со репроматеријали, резервни делови и т.н. Мерки се преземаат и од Владата и од стопанската комора. Можеби во овие услови е недоволно, меѓутоа, навистина со ангажирање, комплетно пред се, на стопанските субјекти свртувајќи се кон себе, почитувајќи го она што го имаме во Републиката и со што располагаме во Републиката.

Понатаму, конкретни мерки мора да уследат во насока на она што значи адекватен курс на динарот, бидејќи сегашната ситуација навистина е абнормална и не би смесла да продолжи. Мислам дека потенцирањето кој што не е доволно на она што значи стимулација на извоз, но не со тоа како што слушнавме од некои говорници да се намалат зафаќањата од тие девизни ефекти. Напротив, со еден реален курс и со оставање простор на стопанските субјекти према нивните потреби, другите девизи треба да бидат на располагање на Републиката. Во спротивно мислам дека и стимулациите кои што ги бараме ќе бидат неоправдани. Мислам дека стои во Републиката и денеска и навистина оптоварувањето на стопанството не е подеднакво, а исто така и од аспект на придонесите и т.н. Во тие рамки навистина треба стопанските субјекти кога инсистираме, односно идиме во насока на пазарна економија, тогаш треба да ги донесеме во рамноправни услови на стопанисување.

Трето, што навистина не очекува во наредниот период, тоа е ова што се случува во Југославија го гледаме и мислам дека ќе доведе сите сировини или пласманот на нашите производи ќе бидат како пласман во странство. Оттука мораме најсериозно да

размислуваме за најнеопходните потреби за стопанството кои во наредниот период ќе можеме тука да ги санираме, односно да ги произведуваме, што побрзо со заедничко здружување, со изработка на заеднички програми, со преземање на конкретни мерки за излез од ситуацијата.

Второ, мислам дека потенцирано е во заклучоците дека банката мора да се постави во функција на пазарно стопанство и да го преземе дел од ризикот на стопанисувањето. И на крајот сметам дека кога веќе сме принудени да бидеме во ваква ситуација и кога веќе имаме шесток социјална тензија или најава, дел од мерките одат во насока на санирање и мислам дека е неопходна одредена програма, за да не дојде до рушење и на оние стопански субјекти и органи кои навистина условите им се наметнати и не се доведени по сопствена вина во ситуацијата во која се наоѓаат. Ние имаме запирање на производството, мислам дека тоа е проширено секаде кажавме какви ни се резултатите сега, меѓутоа овие односи кои што се со другите републики, огромните ненаплатени реализации и т.н. мислам дека и на ова поле Владата треба навистина во следниот период да даде максимум за да не дојдеме во ситуација да престанеме со производство иако е извонредно потребно и за Републиката, а и од аспект на она што значи стопанисување и проширување на репродукцијата во овие услови, односно надминување на условите во кои се наоѓаме надевајќи се дека периодите кои што претстојат ќе бидат поскреќни.

ГОЦЕ АНДОНОВСКИ:

Само да помогнам за некои работи стопанствениците нашироко елаборираат, меѓутоа, јас ќе укажам на неколку конкретни прашања што можеби ќе се вклопат во тековната економска политика.

Прво, сметам дека оваа анализа ќе биде навистина полезна ако показателите ги влече не само од билансот на успехот на претпријатијата, туку во себе ги инкорпорираше елементите од пазарната економија, односно ако тука бидат назначени продуктивноста, профитбилноста, коефициентот на ризикот, краткорочната и долгорочна финансиска рамнотежа и т.н. меѓутоа во секој случај дава еден реален приказ за состојбите што денеска важат за ова стопанство. Сметам дека Република Македонија мора да има стратешка определба точно да ја дефинира колкава ќе биде општата потрошувачка. Јас работам во општествените дејности и сум по таа област, меѓутоа, сметам дека без дефиниција на општата потрошувачка тешко и да се одред колкав дел од националниот доход отпаѓа на тие средства, мислам дека тешко ќе може да се консолидира како треба стопанството.

Втора работа сметам дека треба да се пристапи кон целосно дефинирање на економската стратегија на Република Македонија кон соседите, да се согледаат економските врски со нашите досегашни стари, но и со евентуални новите во таа смисла да се реализира сите деловни односи без било какви административни бариери. Изнесени се видувања и напори што треба да ги прави Републиката во поглед на реструктурирањето на стопанството во натамошниот процес на приватизација. Но како ќе го привлечеме странскиот капитал кога со ништо не се заложуваме да го дефинираме нашиот однос кон профитот кон странските вложувања. Никаде не можев да ја видам нашата заложба за стимулирање на профитот, мерки за стимулирање на странските вложувања и капитализација на профитот за реинвестирањето. Се разбира во тие рамки јасно е

дефинирана политика која зафаќа еден дел од дивидентата како основа за оданочување. Сметам дека профитот не може да биде дел за оданочување.

Во Анализата е истакнато дека приватниот сектор е во експанзија и тоа е добро. Но недостасува нашиот став кон овој сектор, политиката на Републиката во поглед на неговото оданочување и политиката на неговото изедначување со општествениот сектор. За жал сеуште се добива впечаток на еден нерамноправен однос на општествениот сектор и приватниот, како во даночната така и кредитната политика. Мислам дека и причината за моето забелување да укажам на една состојба во која што денеска навистина се наоѓаат повеќе градежните организации и текстилните организации во Македонија. Тие имаат доста ненаплатени побарувања. Имено, станува збор потребата од дефинирање на економската политика во Републиката кон претпријатијата кои имаат поголеми побарувања од странство и истите неможат да се наплатат.

Сметам дека Владата на Република Македонија мора да ги преземе ваквите побарувања, а за противвредност на ваквите претпријатија да им обезбеди повластени кредити и погодности за работењето.

И на крајот да кажам нешто за областа во која што јас работев, тоа се општествените дејности. Во Анализата на извесен начин потенцирани се проблемите на здравството и здравствената заштита, особено со донесувањето на Законот во системот на оваа дејност. Меѓутоа сметам дека Владата на Република Македонија треба да преземе итни мерки и чекори, производителите на лекарства и целата фармацевтска индустрија во Републиката да се оспособи

за производство на најголем број лекарсва за населението. Тоа е можно само со обезбедување најповолни кредити за набавка на потребната опрема, како на Алкалоид така и на другите производители на Републиката. Бидејќи во сегашниот момент на домашното производство, асортимански подмируваме само 30% од потребите на лекарсва. На крај сметам дека под итно треба да се утврдат цени во здравствената услуга, без утврдена цена на трудот нема пазарна економија. Не може да продолжиме со онаа стара практика еден сендвич да чини еден специјалистички преглед.

СТОЈАН АНДОВ:

Сакам да ве информирам дека има уште 2 пријавени пратеници. Сакам да ви обрнам внимание, известен сум овде од службите овој е 42 ден како од 8 јануари наваму ние наваму заседаваме. Кога ќе ги одбиеме неделите кога ќе ги одбиеме овие 50 дена кои ни остануваат или 60 дена до 8 јануари, ние заседаваме секои 6,5 дена. Повеќе од влада. Работиме на погрешен начин, се плазам дека е така.

ФАИК АБДИ:

Дами и господа пратеници, се обраќам до сите вас и до јавноста, ние сме пратеници во свој највисок дом на власта, избрани луѓе, денеска после толку време разговараме за нашата економија и гледам многу несериозности, слушајќи го господинот Душко малку ми се наежи кожата, изгледа не го сваќаме или не саќаме да го сфатиме. Иако е тоа така, јас не саќам да речам дали е така ние олимe воглавно со глава надолу, меѓутоа да речеме дека не е тоа така, го респектираам мислењето на д-р Беќир Жута кој што укажа на состојбите во Републиката и околу нас и пред нас што не чека

господинот Превла сна што зборуваше. Зошто не сакаме да снатиме
ако разговараме за аграрот и добро е што разговараме 4 часа,
ако треба и утре да продолжиме по оваа точка, но да одиме до
некаде. Да ни биде јасно прво на нас овде, преку нас на народот,
бидејќи народот бара јадење, бара одржување. Не е секаде приватниот
сектор. Ние имаме гладни работници. Ние имаме работници кои што
примаат годишно 2 до 3 пати плата. И многу чудно, морам да му се
обратам на младист господин економист Тодор Петров кој што овде
кажа доста работи кои што не треба да ги каже економист. Јас
така мислам, ако не е така нека реплицира.

4333 АБДН (Продолжение)

Мислам дека треба да оспорираме едно големо признавање на авторите на овој материјал, кој што дава еден приказ на состојбите пред се во Република Македонија за шесте месеци. Ние тоа мора да го почитуваме, мора да знаеме што сме, за да можеме понатаму да одиме. Ако не знаеме, каде ќе одиме? ќе се загориме. Немојам овде да прифатам јас како Фаик, како економиста, како раководител во една организација дека треба да се стимулира, тоа и тоа, дека треба неznam што да се прави, Владата да најде средства неznam за што, затоа, тоа и тоа, ако знаеме наназад 10-12 години дека нашиот општествен производ постојано опаѓа, постојано е во опаѓање. Ако знаеме дека нашето индустриско производство во Македонија повеќе од 70% се реализира и наоѓа пласман надвор од Македонија, во другите републики и покраини. Ние однај се извлековме од војна, фаќа богу и сега, зошто немаме? Вината кај кого е, кај Владата? Која е таа Влада што ќе составете неznam што за да каже дека ќе живеете вака односно живеете вака и ќе даде пари?! Немојте, ве молам. Објективно мора да се симнеме на земја, да газиме по земја. Ние сме сиромашни. Ние бараме самостојност, прогласивме сувереност, бараме признавање на меѓународно ниво, правен субјективитет, сега ќе мора да го стегаме каишот и да бараме признавање односно да се најдеме себе си внатре во меѓународниот економски субјективитет, односно во светската економија. А тоа значи ангажирање многу на нас овде пратениците, на Владата, на сите стопанственици, на Стопанската комора и на секој работник. Ама нема она социјалистичко-ем спијам, ем јадам. Не може! Не може ем спиеее ем јадеее. Има да отвори очи не две, има 12 да отвори. Нема пет парчиња да прави денеска и сака 2000 марки.

Не може, ќе прави колку германецот, илјада парчиња за 1000 марки. Тоа изгледа не може да ни влезе во глава на сите нас овде или пак на нашите работници, на сите нас во Македонија. Ако тоа не го направиме, ние пак ништо не правиме. Цабе ни е на нас сувереност со гладни stomаци. Ништо! Каква сувереност! Ние рековме пазарна економија и сувереност, заради тоа нашиот работен човек односно нашите луѓе, ние сите да живееме подобро. Меѓутоа мораме да знаеме дека за тоа подобро живеење мораме да работиме многу подобро отколку било кога да е. Пред се, менување на свеста. Европската економска заедница, луѓе, Меѓународниот монетарен фонд, Меѓународната банка за обновување и развој, кои што даваа пари, сите меѓународни финансиски институции даваа средства за обновување на капацитетите за да има поголемо производство и квалитет по работник, а не за помало производство. Изгледа ние не сакаме тоа да го слушаме. Тоа на мене ми паѓа многу тешко. А сите ние живееме од тоа. Ние вчера разговаравме овде дали ќе разговараме за нашите плати. Па, какви плати кога ние 18% одиме долу со производството? Кои се тие, од каде тие средства? Едно прашање до Владата. Ако се сеќавате во мај месец овде јас поставив едно прашање на господинот претседател на Владата, Требаше да отиде некаде на пат - господине претседателе, дали оваа програма претставува еден акт како елементи за основите на плановите. Тој рече да. Мислам дека во тој момент не ме разбра добро господинот претседател, нека извини што не е тука а што го кажувам ова. Незнам, нека ми каже Владата, јас не сум многу вклопен, сум бил одвоен од Југославија 18-19 месеци, дали постои закон за основите на плановите и системот на општественото планирање во Македонија. Тој постоеше, дали е во важност или не е во важност. Меѓутоа, треба да си имаме ние елементи. Што подразбирам јас под елементи, односно економистите знаат што значи тоа. Што ни е појдовна основа? Ако сакаме ние да зак-

репнеме, да заживееме, мораме да се вратиме наназад "X"-години,
кога е таа година кога ние во своите капацитети даваме добро про-
изводство. Тоа било пред 10 години. Колкаво е тоа производство?
Зошто тогаш можевме да го дадеме, а сега не можеме? И да најдеме
пласман за него, ама и квалитетно да биде тоа производство, зошто
ако не биде квалитетно, залудно ќе фрламе пари. Значи, ќе мораме
да дочекаме, и дај боже да биде така, да се смири сето ова што е
во Југославија, да си ги обновиме капацитетите, да ги вратиме работ-
ниците назад на работа - народот го слуша ова сигурно - дури тогаш
кога ќе работиме во три четири смени како што работевме - ќе го на-
малиме бројот на невработените, да не биде 165 илјади, 200 илјади
туку да биде нешто помалку. Така ќе земаме личен доход, ќе созда-
ваме средства за општата и заедничка потрошувачка и господата ми-
истри ќе планираат и за развој и за образование и воспитување,
и болничкиот кревет, и докторот и средствата колку чинат и ќе имаме
повеќе и наука и култура и ти. Со овие повеќе смени, со ова произ-
водство, ова што е овде - ништо. Знам дека врз нашата валута се
врши силна депресијација, сите ние тоа го знаеме. Тоа е многу опасна
работа. Тоа ќе не уништи, тоа е уништување меѓутоа, ланган на тоа
што треба да биде да непадне производството, каде ќе го пласираме?
Стопанската комора тука е, треба да ги ислушаме, јас знам едни мерки
што ги предлагаат тие, господинот потпретседател на Владата раз-
говараше доста во Стопанската комора па и овде еднаш на оваа говор-
ница кажуваше и мислам дека треба да и дадеме на Владата една пот-
полна поддршка за се она што го чини сега во овој момент како има
доста работи кои не се вред. Но, добро, не може се да биде вред,
меѓутоа има многу работи кои што се вред, а ние некако сакаме да ги
фатиме за врат. Според тоа, ќе кажам еден пример. Ако силната деп-

реорганизација врз динарот обуслови пад на нашето индустриско производство и ако ние не мислиме сега во овој момент за некое чудо што може да се појави, а тоа е она што ние не можеме да мислиме 1973, 1978, 1982 година, голем нафтен шок - за малку пред некој ден тоа ќе ни се случеше пак. Нема нафта и парализа на целото Стопанство! А може да ни се случи, значи, тука треба да внимаваме многу да не дојде до тој нафтен шок. Инаку, отидовме у бестрага. Капацитетите тотално ќе ни стојат, парализа ќе фатиме.

ТОДОР ПЕТРОВ (од место)

Не е ова слободен расказ.

ФАИК АБДИ:

Ве молам, јас сум на оваа говорница, вас ве слушам по три часа и вашите правнички амандмани итн.

СТОЈАН АНДОВ:

Ве молам, нека доврши човекот.

ФАИК АБДИ:

Оној документ што треба да го имаме за 1992 година, ќе мораме многу брзо да го имаме овде, гледајќи ја општата состојба во која се наоѓаме. Јас доаѓам од една работна организација, која што се вика фабрика "Комуна". Страшно падна производството, 37% во 1991 година во однос на 1989 година. 1989 година немаше војна, да речеме, а и таа е слаба година. Тоа е чудо! Не можеме да опстанем.

Заради тоа, предлагам нашата експертска Влада која ја ценам, овие дискусии што овде се набележани се многу корисни, она што е напишано во шестмесечната анализа, општата состојба што владее во Македонија, во Југославија. Ова е пак Југославија, Ние сме суверена држава, да, да видиме пласмани ваму-таму. Да се разбереме, одеднаш не може - готово, станавме суверена држава и се оди подмачкано. Не оди така. Да се види чаре, да се види излез, што побрзо да дојдете

да се види, Господа министри, и да вклучат, ајде, да се поразисиме
 животот да ги се правиме поубаво и на овој начин да биде. Ниско
 и да појаме, само дајте испито што е убаво, што е добро, што ми
 да се планира во Југославија, надвор од Југославија и да постигне
 меѓународно ревноме. Да ја имаме еден ден и таа меѓународна економ-
 ска поткрепа, да бидеме рамни на Запад на кој тежееме да опиме.

СТОЈАН АНДОВ:

За збор се јави уште господинот Трајан Мишевски но тој
 не е тука.

Во тој случај исцрпена е листата на пријавените учес-
 ники во расправата.

Констатирам дека никој друг не бара збор?

Го заклучувам претресот.

Предлагам да донесеме два заклучоци. Едниот заклучок
 на Собранието се однесува на редовната постапка и еден работен зак-
 лучок.

Првиот заклучок да гласи:

1. Собранието ја усвојува анализата за тековните дви-
 жоња и остварените финансиски резултати по периодичните пресметки
 во Република Македонија во првата половина на 1991 година.

2. Свој заклучок, заедно со Извештаите на работните тела
 и резултатите од расправата овде на Собранието, да се достави
 во Владата на Република Македонија и до Министерството за развој
 за да во натамошната активност Владата сетоа тоа да го има увид
 и да се потпира на него.

Работниот заклучок би бил следниот:

Собранието на Република Македонија ја задолжува Владата
 на Република Македонија редовно и по писмен пат да ги информира

пратениците во Собранието на Република Македонија да сите прашања кои се во врска со организацијата самостојност на Република Македонија.

Тоа е и предмет на Комисијата за финансии и буџет.

По ставам на гласање првиот заклучок.

ПЕТАР ГОШЕВ:

Почитувано претседателство почитувани пратеници, сосема накосо да кажам нешто. Јас слушав оваа наша долга расправа во врска со оваа информација. Се разбира дека расправата заврши, но таа не ме потрети на ништо друго освен на нашите расправи од минатото, па нека биде и од ЦК, немам ништо против, расправавме така и во ЦК и во Собранието и на сите места. Секогаш се поставуваше прашањето што на крајот од сите тие расправи. Имавме една интервенција во врска со несообразноста од една ваква расправа од господинот Петров во неговата дискусија и јас со голем дел од тие напомени се согласувам, заради тоа што информацијата, нема сомнение, дека беше корисна, добро напишана, за едукација на тие што помалку ги следат овие работи без сомнение многу корисна. Но, прашањето е главно следното: економската состојба ни е позната, економските и социјалните трендови ни се познати, дури и не се потребни толку многу податоци колку што се изнесени во информацијата да бидат презентирани за да сватиме каде се наоѓаме. Само ако се земе еден податок од 10-те месеци, а ни от 6-месеци, да се види разликата на растот меѓу вкупниот приход и цените на мало, ќе биде јасно каде ние се наоѓаме, а тој податок покажува дека цените на мало растат за 21% повеќе од растот на вкупниот приход, значи и трошоци, и добивка итн. се вкупно, тоа значи дека ние јадеме од материјалната супстанца, од овие клуци, овие машини, основни средства итн. Значи не проширена репродукција, проста репродукција не обавуваме и никогаш во последнит

години - да имаме таа состојба, тој рачунот меѓу вкупниот при-
лив и одливот на пари и бли толку голем колку што е сега. Знаам,
би се обидувале, ние дадеме на материјалната состојба.

Сега се поставува прашањето што да се прави. Ние треба
сега да разгледаме дали имаме економска политика за наредната година.
каква економска политика ќе водиме во наредната година, има ли об-
врска Владата на Македонија да понуди економска политика за наред-
ната година пред ова Собрание, нема ли обврска, дали онаа програма
што ја завршивме пред неколку месеци е програма која е програма за
економска политика, оперативна во вакви услови - вонредни и тешки,
со блокади итн. или Парламентот треба да добие нешто друго. Ако
Владата нема таква обврска кон парламентот да понуди, да констати-
раме дека нема таква обврска и да си ја тера Владата таа работа,
а ние да не расправаме за вакви проблеми. Јас мислам дека има об-
врска да се понуди економска политика за наредната година, па ако
сакаме целесобразно да ја завршиме оваа работа, да знаеме кои
позеци идната година ќе бидат влечени по ред . Во вакви вонредни
околности треба да добие овој Парламент нешто што се вика економска
политика за наредната година - кои мерки, што, какви судири не
очекуваат, кои претпоставки итн., па да знаеме кон што ќе плива
овој брод. Ке потонува ли, ќе мила ли шанса некако да го извлече
и слично на тоа. Во таа смисла сугерирам да има заклучок од оваа
седница кој е прифатлив.

СТОЈАН АНДОВ:

Ве молам, господинот Гошев добро кажа. Инаку ве пот-
сетувам дека ние имаме таков заклучок и Владата вети дека до
крајот на годината ќе ни достави. Вчера или утрово јас потпишав
писмо од Претседателството на Собранието во кое Владата ја потсету-
ваме дека е должна да ни даде Предлог на Програма за работа на Соб-

ранието каде сите овие работи ќе ги наведе кој акт како се вика
 не е ја динамичко во која постојатка итн. Затоа не знам дали сега
 не е вој денот пак да го заклучоко тоа истото. Тоа е заклучоко од
 страна на ова Собрание. И овој сега е денес 4-ти мислам во одушто
 е 4-ти така. Не е, не сме добиле, меѓутоа очекувам да ја добиеме.
 Верувам Владата бидејќи и сама тогаш вете ќе ја достави. Ако
 мислиме сега Заклучокот пак да го дополниме со една таква обврска
 да го тоа внесиме овде. Има обврска за да Собранието и пратениците
 не вложуваат сами во преземање на дел од извршаната функција, сами
 да не предлагат овде и со тоа ќе биде стигија. Ќе имаме иста година
 како оваа година што имавме само малку планирање имавме сето друго
 беше спонтано дејствије на пратениците и на пратеничките групи.
 Затоа и се обротив денес на Владата со такви писма. Испратено е
 мислам, писмото денес. Очекувам во склад со тоа и да се постапи
 затоа што тоа е заклучок и порано на Собранието. Јас пак велам
 ако се сомневаме ние во тоа дека Владата доволно ќе и биде тој
 заклучок тогаш можеме и се, да донесеме заклучок. Се работи за тоа
 да само врз основа на програма може да се раздвои Законодавната
 од извршаната функција. Се знае со што се доаѓа овде на Собранието
 унапред декларирано инаку, бидејќи некој проблем останува не решен
 иули ни изгледа нерешен и во Собранието се покрева и иницијатива
 да одредиме, да речеме, цената на ова, цената на она, и не знам што
 што е надвор од нашата надлежност и други некои такви предлози што
 би ни ни доаѓат овде. Затоа треба да бидеме точно из вестени што
 Владата во своја надлежност решава а да ни олесни ние да направиме
 Програма што е тоа што ќе се обрати на Собранието било со информација
 анализа, некоја предлог на одлука или предлог на закон. Или предлог
 за донесување на закон во три фази во две фази итн.

Има збор потпретседателот на Владата Бекир Жута.

БЕКИР ЖУТА:

Треба да биде заклучокот корисен и практичен. Дали сега има смисла Владата да се ангажира во изработување на нормативната активност своја во која ќе ги уредува односите ете во тие и тие домени. Вие имате интерни информации дека ние работиме на таа проблематика. Меѓутоа, исто така, имате интерни информации и за многу од тие работи не се зборува пред време. Јас не знам што информации треба да ви дадеме. Ако мислите пред време чорапите да ги соблекуваме од носете и тука да ги кажуваме работите што не треба да се кажуваат, кажете го тоа. Меѓутоа, јас мислам дека вака како што е формулиран заклучокот нема своја практичност за економско осамостојување на Републиката. Тој би имал своја смисла и логика за интензивирање на напорите за изготвување на нормативните акти итн.итн. Кои што би значеле заокружување на потсистемите и на целокупниот систем во рамките на уставните решенија и сл. Ако сте убедени дека ние не работиме, заклучете така, али не и со обврска секој ден да ве информираме. >Оној момент кога ситуацијата ќе наметне потреба, ќе излеземе со конкретни решенија.

СТОЈАН АНДОВ:

Тогаш, според тоа Владата очигледно има став за тоа дека ваков заклучок не е потребен. За се ќе бидеме информирани и ќе ни бидат предлагани нормални акти со кои треба да работиме.

Добро, со тоа оваа точка е исцрпена.

Ќе продолжиме со седницата утре во 10,00 часот.

(Седницата прекина со работа во 22,55 часот).

Тој дел од работата мислам оти не е веќе овде да го тераме тоа останува како обврска на Владата.

Јас пак ве правам ако мислите дека повторно мислите, ако треба повторно даго внесиме како заклучок. Бидејќи уште еднаш ќе ги кажам. Ве молам, молам, молам, повела господине Гозев.

ПЕТАР ГОЗЕВ:

Јас не говорев за Програма за работа, ниту за Владата, ниту за Собранието. Говорев за економска политика за наредната година што ќе ја води Владата а која што ќе ја види како ќе ја води и што мисли да прави во врска со таа политика ова Собрание. Тоа се различни работи. Ако имало заклучок, на ова Собрание да биде подготвена програма на мерки за економската политика за идната година, а тоа досега го немаме ќе биде добро да ја потсетиме Владата бидејќи јануари идната година започнува за кусо време. Ако тоа не е доволно што еднаш било напишано да ја потсетиме уште еднаш. Ако е доволно да не го запишуваме уште еднаш. Но да знаме навистина, во кој правец ќе бидат влечени одредени потези на економската политика во овакви тешки услови, со сите резерви и опасности за можностите да се планира прецизно приближно прецизно. Тао на сите ни е познато. Али за тоа ќе имаме се разбира разбирање ние сега. Јас говорев за тоа, не за програма, ни на Собрание ни на Влада. Благодарам.

СТОЈАН АНДОВ:

Се разбираме инаку, добро се разбираме господине, сето тоа што го велите каква програма треба да биде мора да се преточи у програма на работа на Владата и на Собранието. Не ќе може инаку, тие проблеми се начелни а после мора да се постават овде. Да господине Георгиев.

ПЕТРОВСКИ:

Нема потреба да се insistира на еден ваков заклучок бидејќи кога ја раз гледуваме ние Програмата за работа на Владата ова беше и основното прашање спорно. И тогаш во самата програма за работа на Владата, оваа определба стои како заклучок ние го прифативме и Владата е во обврска да даде програма за мерки за економската политика во 31.12.оваа година. И стои Владата сама си го прифатила во материјалот тоа. И ние го прифативме и нема потреба денеска да заклучуваме. Тоа е направено и ние тоа го направивме со тоа што баравме само квантифицирање на тој дел што беше во текст: ален дел даден. Тоа отсутствуваше и тоа треба да се направи и треба по тоа да постоиме. Благодарам.

СТОЈАН АНДОВ:

Господин Петревски, министер за развој се јавува за збор.

СТОЈАН АНДОВ:

Има збор министерот за развој Гоце Петревски.

ГОЦЕ ПЕТРЕВСКИ:

Почитуван претседателе, почитувани пратеници, Владата има свој потсетник и нема потреба и нема потреба собранискиот потсетник да копира и да се доставува до Владата. Владата, се разбира, работи, има обврска да работи на програмата на мерки, мерки на економската политика за 1992 година. Владата работи на тоа одамна. Меѓутоа, во меѓувреме настааат крупни надворешни шокови и внатрешни, драматични промени кои не дозволуваат да се излезе во импровизирана програма за работа за 1992 година. Просто не постојат валидни детерминанти врз кои што можеме да донесеме документ за економската политика за целата година. Пред се потребен е збир на некои политички потреби кои ние ги немаме. И тоа во областа на монетарната сфера, во другите области и тие политички одлуки, веројатно ќе треба да произлезат од тука. Ние работиме, меѓутоа не можеме многу брзо да излеземе со тој документ. Меѓутоа, јас не можам да бидам убеден овде дали таков документ е потребен. Сериозни дилеми се пред нас и многу посериозни што овде се наведени денеска во нашите дискусии и таа загриженост е уште потешка, е пред нас. Работиме и на некаков документ за среднорочна развојна политика кој што уште повеќе е ставен под големи прашања. Така да техничко прашање е дали ќе се стави овој заклучок или нема да се стави. Таа обврска тежи и тоа е една од основните обврски на Владата ако сакаме да водиме јасна и онапред позната економска политика. Меѓутоа, после овие процеси што настанаа од летниот период, монетарната политика, мировната конференција во Хаг, повторните мерки на економската заедница сега, санкциите, повлекувањето на други санкции, најавата на вмешувањето на ООН, незнаењето

за расплетот на целата југословенска криза. Се се тоа работи кои не овозможуваат да се излезе со јасна економска политика. Како ќе се разреши прашњето на девизните резерви. Како ќе се разреши прашњето на штедните влогови. На кои гаранции ќе се смета, кој ќе ги носи тие последици. Се тоа е поврзано со политички одлуки, а не само со економски. И затоа ние ќе излеземе претходно со некој документ кој што ќе ги содржи овие дилеми и после тоа да излеземе со економска политика или ќе излеземе со мерки на економска политика кои ќе ги ставиме на расправа овде. Меѓутоа, да потсетам една работа. Дека според постојната регулатива Владата е должна да достави само информирање пред Собранието мерки за економска политика, а не за расправа. Тоа не спречува да се води расправа, бидејќи е корисно.

СТОЈАН АНДОВ:

Добор, јас мислам да ние завршиме со расправата. И овавидување, затоа сега јас чувствувам оти недоволно се посветува внимание во претресот во работните тела. Во работните тела сите овие прашања требало добро да се претресат и да се, да кажеме објасни. Оти, ве молам, не е се претресено, очигледно штом овде се покрева. Ние мораме да знаеме за 1992 година буџетот кога ќе ни биде доставен. Тоа треба да знаеме. За да знаеме какви ќе бидат некои основни услови на стопанисување за првото тромесечие, па второто тромесечие, мора да знаеме како се решава паричната маса во Републиката во првото тромесечие ако не за цела година, или за првите два месеци. Мораме да знаеме како ќе течат набавките на некои увозни енергетски основни сировини во првото тромесечие и првите зимски месеци, и ако нешто немеме можност, да кажеме има да се штеди во огрегот, еве да речеме овде не мора да е стално 26 степени, колку што е него да си направиме таа сила Германија 16 степени во секој хотел имаше 82, па и 73-та, 74-та, 75-та, 76-та други години итн. Треба некои програми за заштита, некои домаќински потези. Јас

верувам Гошев на тоа и мислел. Тешко ви е сега да направите програма за цела година јас тоа знам. Меѓутоа ние зошто ви пишавме писмо. Да ве натерате на хартија и да ни одговорите. Па да видиме што планирате вие веќе во јануари да ни дадете да работиме, а што вие мислите да работите. Тие работи мисла е потребно да се направат. Сигурно и ги имате. Не верувам Влада тоа и да го нема. Направите ги тие работи, ќе го информирате Собранието овде и така ќе тргне напред. Тоа е таа основа. Еве Словенците си направија буџет. Незнам, 107, колку милијарди толара, ова, она. Да видиме ние не го правите за цела година знам, тешко е тоа. Направите барем за првите 3 месеци. Јануари отиде веќе.

ОД МЕСТО ОДГОВАРА
МЕТОДИЈА ТОШЕВСКИ:

Тоа е веќе направено.

СТОЈАН АНДОВ:

А, направен е, па тоа кажете го. Тие работи кажете ги. Ете такви основни работи мора да имаме една затворена концепција, дали ќе биде за 3 месеци дали за 6 месеци, или за една година, да можете да дадете, дајте ја. Јас за тоа се обравив на вас и тоа Гошев го предлагаше. Само јас тргнувам од тоа што ние имаме заклучок за тоа. Собранието веќе има заклучок, и молам дали сега пак треба, ако треба пак да го ставиме. Се надевам дека е тоа доволно. Или пак овој заклучок да се повикаме на тој заклучок за да ги потсетиме. Тоа е доволно. Да се ажурира работата по тој заклучок. Ете така да направиме.

Молам, сега да привршиме. И тоа како прво Собранието ја усвојува анализата за тековните движења по остварените финансиски резултати по републичките пресметки во Република Македонија во првата половина 1991 година.

Видете луѓе вие треба да ме сфатите, затоа што ние треба да усвоиме тоа што сме ставиле на дневен ред или да го вратиме да се доработи. А тоа значи уште една расправа. Затоа предлагам, добра е анализата, не е лоша и не треба да се колебаме околу тоа зашто самата анализа е добра и треба да ја усвоиме.

Второ, од овој заклучок, се задолжува Владата да ги интензивира подготовките на обврските што ги доби со заклучокот за изготвување на документи за развој на економска политика, што е донесен заедно кога се разгледуваше програмата на Владата.

И трето, овој заклучок заедно со извештаите на работните тела да се достави до Владата на Република Македонија и до Министерството за развој.

Дали се согласувате со ова?

(Да се согласуваме).

Молам, кој е за, да крене рака. (Пратениците креваат рака).

74 пратеници гласаа за.

Дали има некој против? (еден е против).

Дали има некој воздржани? (двајца се воздржани).

Според тоа констатирам дека заклучокот што го предложив е усвоен.

Дали сметате дека е неопходен и овој работен заклучок што ни го предлага дел од него, Комисијата за финансии и буџет, а тоа е Собранието на Република Македонија ја задолжува Владата на Република Македонија редовно и по писмен пат да ги информира пратениците на Собранието на РМ за сите преземени мерки и во поглед на економското осамостојување на Република Македонија. Владата има сугестија овој заклучок да не прифати.